



BIULETYN

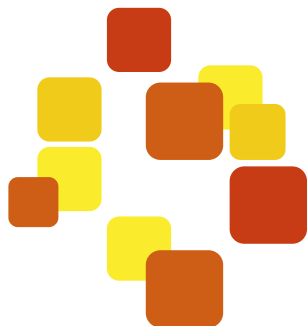
STOWARZYSZENIA BOF

numer 2 / czerwiec 2017

Stowarzyszenie

Białostockiego Obszaru
Funkcjonalnego

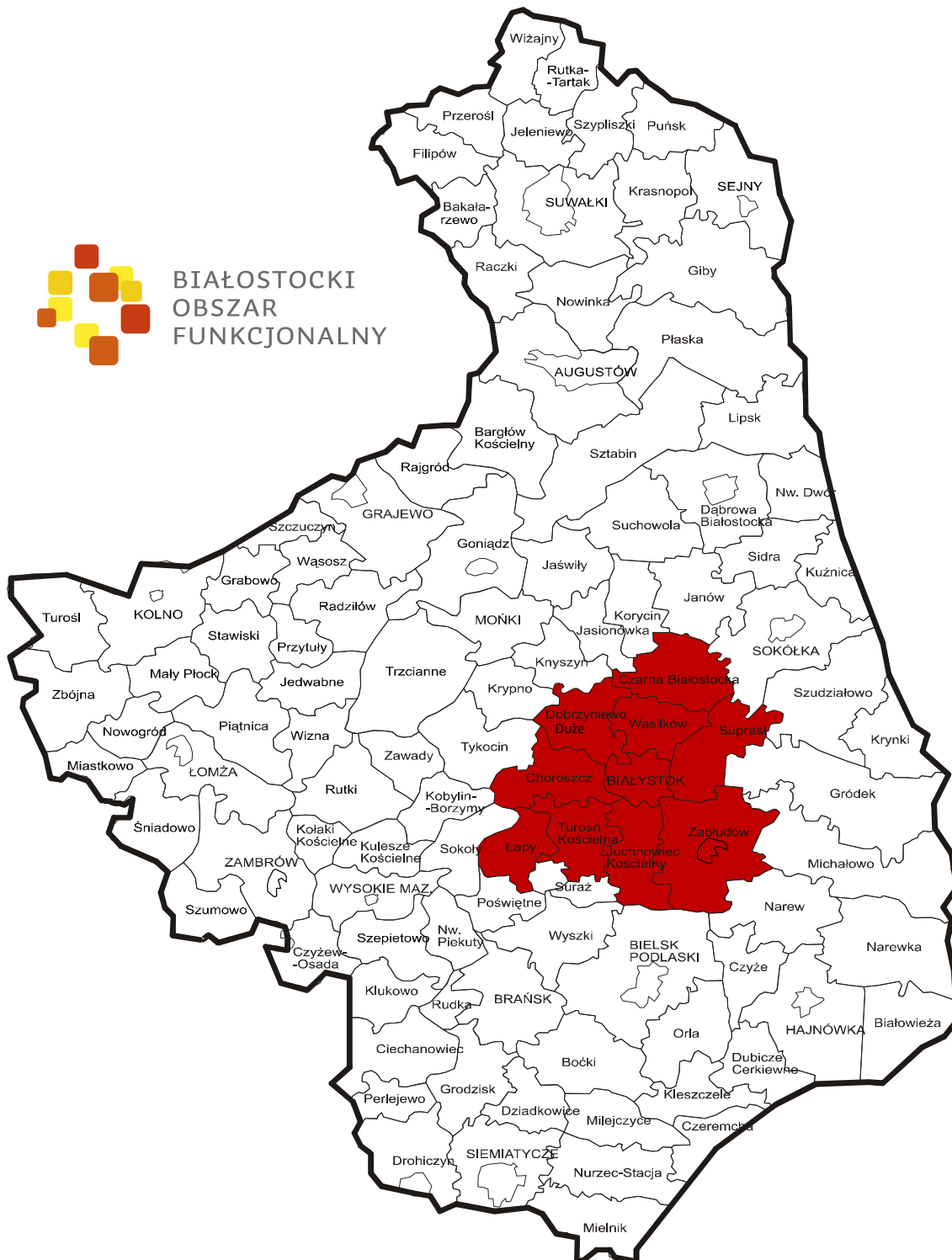
- ul. Mickiewicza 74 lok. 6
- 15-232 Białystok
- tel./fax 85 661 15 38



BIAŁOSTOCKI
OBSZAR
FUNKCJONALNY



BIĄŁOSTOCKI
OBSZAR
FUNKCJONALNY



Szanowni Państwo,



Jest mi niezmiernie miło przedstawić kolejne, drugie wydanie Biuletynu Stowarzyszenia BOF. Tym razem publikacja poświęcona jest prezentacji walorów turystycznych dziesięciu gmin tworzących Białostocki Obszar Funkcjonalny.

Turystyka jest elementem współczesnego stylu życia, sposobem poznawania świata, przyrody, ludzi i kultury, daje możliwość odpoczynku, relaksu, regeneracji sił, poprawy stanu zdrowia lecz przede wszystkim turystyka XXI wieku powoduje rozwój gospodarczy i społeczny. Warto zatem w nią inwestować i ją promować. Z tego właśnie względu statutową działalność Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, od niedawna rozszerzono o promocję turystyczną.

Mając na uwadze położenie geograficzne BOF, urzekające walory przyrodnicze i krajobrazowe tegoż obszaru, zachęcam do zapoznania się z ofertą turystyczną Białegostoku, Choroszczy, Czarnej Białostockiej, Dobrzyniewa Dużego, Juchnowca Kościelnego, Łap, Supraśla, Turośni Kościelnej, Wasilkowa i Zabłudowa. Oprócz atutów środowiskowych zaprezentowane zostały główne zabytki, cyklicznie organizowane wydarzenia, wytwarzane produkty regionalne, istniejące obiekty kultury oraz dostępna infrastruktura turystyczna poszczególnych gmin.

Mam nadzieję, iż przedstawione informacje ukażą Państwu nowe, być może nieznane dotąd miejsca, zachęcą do wyruszenia w podróż krajoznawczą lub zainspirują do aktywności na pieszych, rowerowych lub wodnych szlakach turystycznych.

Zapraszam do lektury.

Tadeusz Truskolaski
Prezes Zarządu Stowarzyszenia BOF
Prezydent Miasta Białegostoku



BIAŁYSTOK

Tadeusz Truskolaski Prezydent Miasta Białegostoku



Białystok to blisko 300-tysięczne, największe miasto północno-wschodniej Polski oraz stolica województwa podlaskiego. Pełni rolę administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum tej części kraju, która ze względu na wyjątkowe walory ekologiczne, zwana jest Zielonymi Płucami Polski. Położenie miasta w czystym ekologicznym i pełnym atrakcji turystycznych regionie oraz bogata infrastruktura czynią Białystok i jego otoczenie miejscem atrakcyjnym do życia, wypoczynku i rozwoju turystyki.

Historia Białegostoku sięga XVII wieku, a jego specyficzna natura kształtowała się w klimacie współistnienia wielu narodowości, wyznań, kultur, obyczajów i tradycji. Miasto było i jest miejscem, gdzie spotykali się Polacy, Białorusini, Żydzi, Litwini, Niemcy, Rosjanie, Tatarzy, Ukraińcy i Romowie.

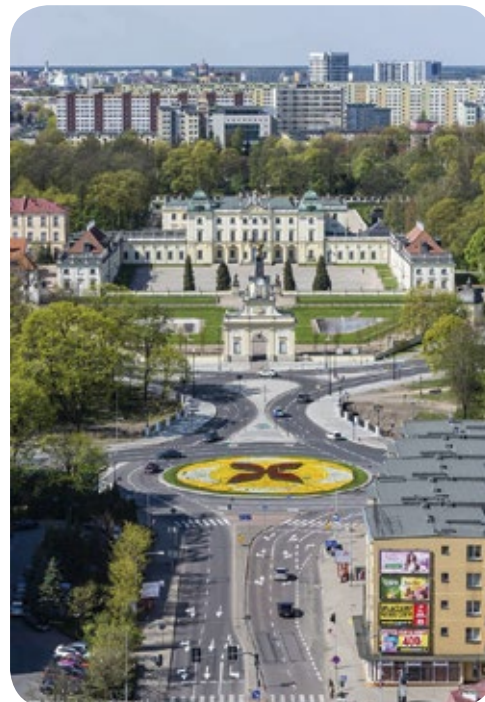
Walory przyrodnicze

Białystok to najbardziej zielone miasto w Polsce. Może się pochwalić ośmioma parkami (m.in. zabytkowy, zrewitalizowany Park Branickich) i dwoma rezerwatami (w tym rezerwat Przyrody Las Zwierzyniecki), które zajmują blisko 1/3 powierzchni miasta. Urokliwe parkowe alejki to doskonałe miejsce do spacerów, joggingu i innych form spędzania wolnego czasu na powietrzu, a także do organizacji imprez, koncertów i wystaw pod chmurką. Latem w Parku Planty spotykają się grupy osób uprawiających jogę, qi gong czy nordic walking. Na terenie Parku Zwierzynieckiego mieści się również Akcent ZOO.

Odkrywanie Białegostoku z pewnością ułatwiają turystyczne szlaki tematyczne, ukazujące bogatą historię i różnorodne oblicza miasta. Szlaki porządkują ścieżki turysty, prezentując najważniejsze zabytki i miejsca związane z działalnością znanych białostoczan, a także miejsca charakterystyczne, oddające niepowtarzalny klimat tego miasta.

Szlaki piesze

1. **Szlak rodu Branickich** – Jan Klemens Branicki i jego małżonka Izabela nadali niepowtarzalny charakter miastu. Wzniesli zespół pałacowo-ogrodowy godny koronowanych głów, powołali do życia szkolnictwo i służbę zdrowia, wybudowali ratusz, pocztę, domy zajezdne, szpital, przytułek, remizę strażacką i pierwszy w Polsce teatr. Na szlaku znajduje się 8 obiektów z czasów Branickich: pałac, pałacyk gościnny, katedra, klasztor Sióstr Miłosierdzia, cekhauz (zbrojownię), dawną Austerię, ratusz i pałac w Choroszczy;
2. **Szlak białostockich świętyń** – obejmuje 9 świątyń czterech religii, których wyznawcy od wieków zamieszkiwali Białystok;
3. **Szlak białostockich fabrykantów** to historia fabrykanckiej prosperity Białegostoku, historia ludzi – fabrykantów i ich sukcesów, zapisanych w pozostałościach po zakładach, pałacach i dworach – rezydencjach, które przetrwały do dziś. Obiekty zmieniły swoje funkcje, ale pozostały świadectwem dobrych czasów końca XIX i początków XX wieku;
4. **Szlak architektury drewnianej** u podstaw dzisiejszej tożsamości Białegostoku leży architektura drewniana. Jej pozostałości to wspomnienie XIX i XX wieku. Do dziś najwięcej śladów tamtych czasów możemy dostrzec na Bojarach oraz w dawnej dzielnicy żydowskiej Chanajki, w pobliżu Rynku Siennego. Pojedyncze drewniane budynki rozsiane są jednak po całym mieście;





5. **Szlak esperanto i wielu kultur** poszczególne atrakcje tej trasy zlokalizowane są obok siebie w ścisłym centrum Białegostoku. Spacer szlakiem esperanto przybliży ducha wielokulturowego miasta, gdzie przyszedł na świat Ludwik Zamenhof – twórca międzynarodowego, uniwersalnego języka porozumienia, jakim jest esperanto;
6. **Szlak Bojar Bojary** są jedną z najstarszych dzielnic Białegostoku, bezcennym świadectwem historii miasta. Nadzwyczaj ciekawy jest tu układ urbanistyczny, w którym część obecnych ulic to pozostałość dawnych szlaków komunikacyjnych. Jedną z nich – ulica Skorupska, w latach 1569-1795 pokrywała się z granicą Wielkiego Księstwa Litewskiego i Korony.

Ścieżki rowerowe

Sprawne poruszanie się rowerem po Białymstoku możliwe jest dzięki konsekwentnie rozbudowywanej i liczącej jak na razie ok. 100 km sieci dróg rowerowych. Przez stolicę Podlasia wiedzie także Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, łączący pięć województw wschodniej Polski (warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie). Od maja 2014 r. Białystok jest jednym z kilku polskich miast, w których działa system miejskiej wypożyczalni rowerów – Białostocka Komunikacja Rowerowa BiKeR. Ten cieszący się ogromną popularnością środek transportu, umożliwi szybkie poruszanie się po mieście. BiKeR jest drugim pod względem wielkości systemem rowerów miejskich w Polsce. Składa się nań 500 rowerów, rozmieszczonych w 50 punktach na terenie miasta.

Mapa stacji BiKeR: www.bikerbialystok.pl

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

CYKLICZNE WYDARZENIA KULTURALNE:

1. **Karnawał Dance Fest** – Festiwal Tańca Nowoczesnego (luty) – formacje z największych i najbardziej znanych szkół tańca oraz zespoły białostockie przedstawiają najlepsze premierowe choreografie. Jest to też miejsce, gdzie mogą zatańczyć i skonfrontować swoje umiejętności zespoły debiutujące. W jury konkursu zasiadają choreografowie i tancerze światowego formatu. W programie imprezy oprócz pokazów konkursowych i warsztatów tanecznych jest też miejsce na spektakle taneczne, performance itp. Organizator: Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury;
2. **Ogólnopolski Festiwal „Piosenka Białoruska”** (luty) – festiwal „Piosenka Białoruska” to najważniejszy w kraju przegląd folkloru i piosenki popularnej mniejszości białoruskiej w Polsce. W ramach wydarzenia rywalizują ze sobą soliści, duety, tercety, zespoły estradowe i chóry. Organizatorem od 2007 roku jest Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne;
3. **Festiwal Kalejdoskop** (maj) – to występy wybitnych artystów, warsztaty taneczne z gośćmi z kraju i z zagranicy, zajęcia z rysunku i fotografii ruchu, kino tańca, projekty taneczne z wybitnymi choreografami oraz wystawa fotografii. Głównym elementem festiwalu są warsztaty taneczne. Jednocześnie warsztaty to temat praktycznej części zajęć rysunkowych i fotograficznych. Organizatorem imprezy są DanceOFFnia oraz Podlaskie Stowarzyszenie Tańca;
4. **Noc Muzeów** (maj) – tylko w tę jedną noc w roku udostępniane do zwiedzania są pomieszczenia bramy Pałacu Branickich oraz sąsiadujących z dziedzińcem budynków pałacowych studni. Zobaczyć można m.in. ponad dwustuletni zegar, pamiętający jeszcze czasy magnackiej świetności miasta;
5. **Dni Sztuki Współczesnej** (maj) – impreza o ponad 30-letniej historii. Festiwal przeordził się z teatralnego wydarzenia w dziesięciodniowe międzynarodowe święto teatru, muzyki, tańca, filmu, street artu i sztuk wizualnych. Podczas imprezy odbywają się liczne spektakle teatrów z całej Polski i świata, wystawy fotografii, komiksu, panele dyskusyjne, koncerty. Mimo rozległej formuły tematycznej cały czas najbardziej rozwinięty jest blok teatralny. Organizator: Białostocki Ośrodek Kultury;
6. **Dni Miasta Białegostoku** (czerwiec) – wydarzenie organizowane od 1995 roku, wcześniej nosiło nazwę Imieniny hetmana Jana Klemensa Branickiego. Poza plenerowymi występami artystycznymi odbywają się wtedy także prezentacje dorobku miasta z dziedziny gospodarki i nauki. Szczególne miejsce w ramach imprezy zajmują wydarzenia nawiązujące do sztuki baroku – okresu, w którym potęgę swojego dworu zbudował hetman wielki koronny Jan Klemens Branicki, m.in. Jarmark na Jana;
7. **Halfway Festival** (czerwiec) – to inicjatywa Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku oraz Komitetu Kultury Takk, mająca na celu



ukazanie różnorodnego oblicza muzyki folkowej, alternatywnej i songwriterskiej. Jest okazją do spotkania miłośników muzyki niezależnej w połowie drogi między tradycją europejską, amerykańską i wschodnioeuropejską;

8. **Festiwal Kultury Żydowskiej „Zachor – Kolor i Dźwięk”** (czerwiec) – celem festiwalu jest przedstawienie twórczości artystów pochodzenia żydowskiego. Odbývają się wówczas projekcje filmów, wystawy fotografii, koncerty, pogadanki i wykłady dotyczące judaizmu. Organizator: Centrum Edukacji Obywatelskiej Polska-izrael;
9. **Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej „Hajnówka” w Białymstoku** (czerwiec) – festiwal określany jest jako Muzyczne Forum Wschodu i Zachodu, w którym udział biorą chóry z różnych środowisk Polski i Europy. Zakończenie konkursu wieńczy Koncert Galowy, podczas którego prezentowani są zwycięzcy. Organizatorem festiwalu jest Fundacja „Muzyka Cerkiewna” w Hajnówce;
10. **Międzynarodowy Festiwal Szkół Lalkarskich „Lalka-nie-lalka”** (czerwiec) – odbywający się co dwa lata (na przemian z Międzynarodowym Festiwalem Teatrów Lalek dla Dorosłych „Metamorfozy Lalek”) festiwal dokonuje systematycznego przeglądu tego, co dzieje się w świecie szkół lalkarskich. Prezentuje dokonania studentów lalkarstwa z całego świata, pozwala podzielić się wiedzą i doświadczeniem. Dowodzi, że nie ma granic pojęcia „lalka”;
11. **Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek dla Dorosłych „Metamorfozy Lalek”** (czerwiec) – odbywający się co dwa lata (na przemian z Międzynarodowym Festiwalem Szkół Lalkarskich „Lalka-nie-lalka”) jest jedynym festiwalem teatralnym o zasięgu międzynarodowym, prezentującym przedstawienia profesjonalnych artystów, organizowanym w Białymstoku - teatralnej stolicy północnej Polski. Podczas Festiwalu prezentowane są najbardziej wartościowe zjawiska, oryginalne środki wyrazu artystycznego, a także trendy we współczesnym teatrze lalek dla dorosłych. Organizatorzy: Białostocki Teatr Lalek, Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku (Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie), Białostockie Stowarzyszenie Artystów Lalkarzy;
12. **Podlaska Oktawa Kultur** (lipiec) – to kilkuniedniowy cykl wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie Podlasia od 2008 roku. Główną areną Oktawy jest plac miejski przed ratuszem w Białymstoku. Impreza ma charakter międzynarodowego festiwalu muzycznego, a jej tematykę stanowi prezentacja kultur mniejszości zamieszkujących kiedyś i dziś teren województwa podlaskiego. Ogniskuje się na kulturach: polskiej, białoruskiej, litewskiej, romskiej, rosyjskiej, tatarskiej, ukraińskiej i żydowskiej. Festiwal prezentuje bogactwo stylów muzycznych, od muzyki klasycznej przez pop, jazz, etno aż do tradycyjnej muzyki ludowej danych grup etnicznych i narodowościowych. Organizator: Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury (WOAK) w Białymstoku;
13. **Fashionable East** (sierpień) – jedyna taka impreza w północno-wschodniej Polsce. Festiwal mody, kultury i sztuki – łączy to co najlepsze: kreatywne projekty, niepowtarzalną atmosferę. Weekend mody Fashionable East stwarza okazję nie tylko do pro-

mocji marek i firm związanych z branżą mody. Daje również szansę zaprezentowania się wszystkim, którzy w swej działalności cenią wysoką jakość i niebanalny design, a także tym, którzy chcą promować się hasłem „To jest modne!”. Organizatorzy: Białostocki Ośrodek Kultury, Urząd Miejski w Białymstoku;

14. **Original Source Up To Date** (wrzesień) – jest z założenia platformą, w ramach której muzyka spotyka się z innymi dziedzinami sztuki. To inicjatywa oddolna Stowarzyszenia Pogotowie Kulturalno-Społeczne oraz Audiosfera.net. Festiwalowi towarzyszy szereg imprez poprzedzających i towarzyszących. Organizatorzy mają na celu kreowanie nowej jakości w kulturze miasta;
15. **Wschód Kultury/Inny Wymiar** (wrzesień) – festiwal Inny Wymiar prezentuje wielokulturowość Białegostoku i Podlasia. Do głównych kierunków sztuki realizowanych w jego ramach należą: film, teatr, muzyka i co warto podkreślić, prezentacja obrzędowości podlaskiej na żywo. Festiwal wskazuje na rolę kultury podlaskiej w kształtowaniu kultury polskiej, zarówno obecnie, jak i historycznie, przybliża również obecnym mieszkańcom miasta jego przedwojenny charakter. Odbývający się od 2007 roku festiwal w każdej edycji kładzie nacisk na przedstawienie innego kręgu kulturowego, który tworzyła istotna mniejszość w przedwojennym Białymstoku. To miejsce wymiany doświadczeń i wzajemnej inspiracji międzykulturowej. Ma przyczynić się do wzrostu świadomości i tolerancji wśród żyjących wspólnie przedstawicieli różnych kultur;
16. **Zmiana Klimatu, Festiwal Literacki ZEBRANE** (październik) – to impreza promująca i popularyzująca czytelnictwo oraz edukację czytelniczą. Dlatego w programie festiwalu obok spotkań autorskich i rozmów o książkach znaleźć też można dyskusje, wystawy, warsztaty, performance czy koncerty. Organizator: Stowarzyszenie Fabryka Bestsellerów;
17. **Jesień z Bluesem** (listopad) – to najstarszy w Polsce festiwal muzyki bluesowej, odbywający się od 1978 roku, z przerwą w latach 1987-1995. Pomysłodawcą imprezy był legendarny Ryszard „Skiba” Skibiński, lider Kasy Chorych. Festiwal to okazja, by usłyszeć bluesa akustycznego, elektrycznego, blues-rocka, boogie i rhythm'n'bluesa w wykonaniu największych sław muzyki bluesowej z Polski i zagranicy. Organizator: Białostocki Ośrodek Kultury;
18. **Międzynarodowy Festiwal Filmów Krótkometrażowych ŻubrOFFka** (grudzień) – największa w północno-wschodniej Polsce impreza filmowa: otwarta i bez granic, szanująca odmienność oraz różnorodność tak charakterystyczną dla podlaskiej ziemi. Festiwal stara się być platformą wymiany nowoczesnych idei i myśli, która umożliwia kreatywne spotkania twórców Wschodu

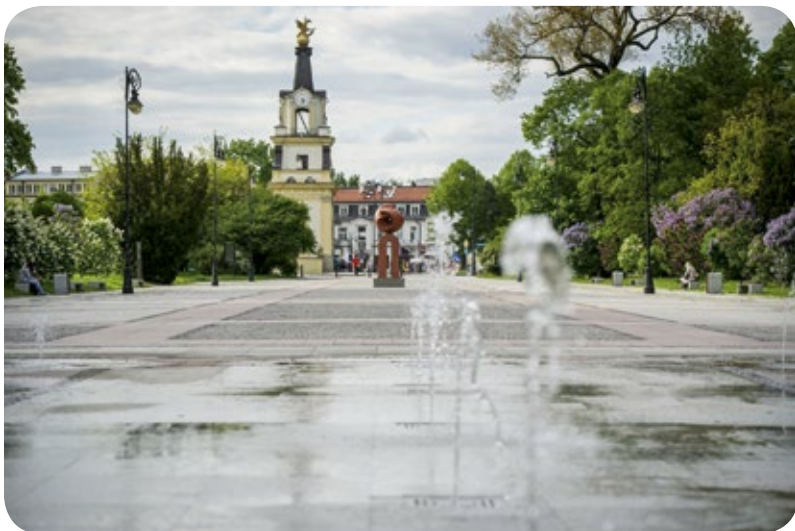


i Zachodu. Konkursy OKNO NA WSCHÓD oraz CAŁY TEN ŚWIAT prezentują najciekawsze filmy krótkometrażowe powstałe poza Polską. Dodatkowo, całkowity ogląd na krótkometrażowe kino zapewniają konkursy skierowane do twórców z Polski. Organizator: Białostocki Ośrodek Kultury – DKF.

CYKLICZNE WYDARZENIA SPORTOWE:

1. **Białystok Półmaraton** (maj) – biegi ulicami Miasta – dwudniowy festiwal biegowy, rozpoczynający się Biegiem Śniadaniowym, otwartym dla wszystkich chętnych, następnie Junior City Run – biegi dla najmłodszych, w tym biegi drużynowe szkół. Następnie główna impreza biegowa Białystok Półmaraton przy nim bieg towarzyszący City Run na dystansie 5 km. Liczba uczestników największej imprezy biegowej wschodniej Polski to ponad 3000 startujących. O randze białostockiej imprezy świadczy fakt przyznania certyfikatu pięciu gwiazdek przez Europejską Federację Lekkoatletyczną;
2. **Wyścig kolarski Niemen** (lipiec) – ulice Miasta – Międzynarodowy wyścig kolarski Juniorów Niemen to najwyższej klasy wyścig etapowy rozgrywany w Polsce i na Białorusi. W wyścigu bierze udział ok 90 uczestników w tym reprezentacje: Białorusi, Rosji, Polski, Ukrainy, Łotwy oraz kluby z Polski i Białorusi. Wyścig w 2017 roku rozpoczyna się w Białymstoku a kończy w się Grodnie, rokrocznie starty i meta są na zmianę raz w Białymstoku raz w Grodnie;
3. **Plaża Open** (lipiec) – najlepsi w kraju siatkarze i siatkarki plażowi rywalizują w ramach mistrzostw Polski w pięciu miastach. Finałowy turniej cyklu organizowany jest w Białymstoku na Plaży Dojlidy. Plaża Open 2017 zapewnia rozgrywki siatkarskie na najwyższym poziomie, ogrom emocji i świetnej zabawy dla kibiców oraz najlepszą wakacyjno-sportową atmosferę;
4. **Białystok Biega** (wrzesień) – biegi ulicami Miasta – wydarzenie, w którym uczestniczą setki białostoczian. W wydarzeniu bierze udział prawie 2000 uczestników, w tym





700 dzieci w wieku 2-12 lat. Na dystansach od 100 m do 1 km startuje rokrocznie ok 800 najmłodszych zawodników. Główne wydarzenie to impreza Białostok Biega na dystansach 5 km i 10 km. Oba dystanse posiadają atest Polskiego Związku Lekkiej Atletyki. Na starcie biegu stawia się elita biegaczy z Polski, Ukrainy, Białorusi. Z zaproszenia do udziału w biegach chętnie korzystają medaliści Mistrzostw Polski w biegach na różnych dystansach;

5. **Międzynarodowy Turniej Judo im. Leszka Piekarskiego** (październik) – Akademickie Centrum Sportu Politechniki Białostockiej – organizacja i przeprowadzenie międzynarodowych zawodów sportowych dla dzieci i młodzieży w judo, w celu sprawdzenia poziomu wyszkolenia sportowców, a także konfrontacji z ekipami z zagranicy;
6. **Polish Open Kaliber** (listopad) – międzynarodowe zawody w strzelectwie sportowym z udziałem medalistów olimpijskich i światowej czołówki zawodników z takich krajów jak: Polska, Rosja, Ukraina, Białoruś, Łotwa, Litwa, Estonia, Finlandia, Armenia, Węgry czy Serbia. Zawody wpisały się już na stałe w kalendarz imprez sportowych rozgrywanych w Białymstoku. Ogółem w imprezie startuje ok. 190 zawodników;
7. **Międzynarodowe zawody w short-tracku „OTTO CUP”** (listopad) – lodowisko miejskie – zawody OTTO CUP umożliwiają rywalizację najlepszych zawodników w Polsce w konfrontacji z zawodnikami z Rosji, Białorusi, Ukrainy, Litwy i Łotwy;
8. **Bieg Niepodległości** (listopad) – jest to impreza międzynarodowa, która wpisała się na stałe w kalendarz masowych imprez sportowych miasta Białegostoku. Skupia ludzi, którzy chcą uczcić na sportowo święto Odzyskania Niepodległości. Bieg co roku ma dodatkowego patrona tj. rotmistrz Witold Pilecki czy „Inki”. Bieg odbywa się po nawierzchni asfaltowej, a trasa posiada atest PZLA. W Biegu Niepodległości prowadzona będzie klasyfikacja OPEN w kategorii kobiet i mężczyzn oraz klasyfikacja w 6 kategoriach wiekowych począwszy od 16 roku życia aż po zawodników ponad 70-letnich. Oddzielnie klasyfikowani będą mężczyźni i kobiety.

Zabytki

Do najważniejszych zabytków Białegostoku należą:

1. **Pałac Branickich** – barokowy, zbudowany w latach 1691-97 przez architektach Tylmana van Gameren, z wykorzystaniem murów poprzedniej budowli z XVI w., przebudowany ok. 1720-72 – architekci: Jan Zygmunt Deybel, Jakub Fontana i Jan Henryk Klemm, powtórnie w latach 1837-41, architekt Hipolit Rumbowicz, odbudowany w latach 1945-62; złożony z dwupiętrowego korpusu z dwoma skrzydłami od ogrodu, ujętego od frontu narożnymi wieżami zwieńczonymi barokowymi hełmami, oraz piętrowych oficyn połączonych z korpusem parterowymi galeriami. Pałac Branickich, to

jeden z najciekawszych zabytków Białegostoku, jedna z najlepiej zachowanych rezydencji magnackich epoki saskiej na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i cenny zabytek architektury późnobarokowej;

2. **Kościół Św. Rocha** – zbudowany w latach 1927-1946 w stylu modernistyczno-ekspresjonistycznym wg projektu Oskara Sosnowskiego na planie ośmioboku, składającego się z trzech stopniowo narastających brył. Pierwsza tworzy zasadniczy plan świątyni, drugą i trzecią stanowią ośmioboczne parawanowe attyki. Nad bryłą świątyni dominuje wysmukła wieża (83 m). W latach 40. XX wieku budowa kościoła ukończona przez architekta Stanisława Bukowskiego. W czasie okupacji władze sowieckie chciały w niedokończonyj budowli urządzić cyrk. Obok kościoła modernistyczna plebania zbudowana w latach 1929-32 również wg projektu Oskara Sosnowskiego;
3. **Ratusz** – Pierwotna bryła budynku powstała w latach 1745-1761, następnie w latach 1762-1768 uległa przebudowie. W roku 1940 ratusz rozebrano. Odbudowę przeprowadzono pomiędzy 1945-1958 r. według projektu arch. Zofii Chojnackiej. Obiekt składa się z korpusu głównego zwieńczonego wieżą oraz czterech połączonych zeń narożami alkierzy. W ratuszu ma swą siedzibę Muzeum Okręgowe, w którego zbiorach znajduje się m.in. galeria malarstwa polskiego, zbiory archeologiczne i etnograficzne;
4. **Mały Kościółek** – jest to najstarsza zachowana budowla białostocka. Kościół późnorenansowy zbudowany w latach 1617-1626, murowany, wzniesiony z fundacji Piotra Wiesiołowskiego. Wewnątrz późnobarokowe wyposażenie fundowane przez Jana Klemensa Branickiego. Pierwotnie świątynia miała charakter późnogotycki z elementami renesansu mazowiecko-litewskiego;



5. **Bazylika Archikatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** – w połowie XIX w. mieszkańcy Białegostoku rozpoczęli starania o wzniesienie nowego kościoła, jednak dopiero w 1899 r. uzyskano od zaborczych władz carskich zezwolenie na wzniesienie jedynie „dobudówki” do małego barokowego kościółka. Wówczas rozebrano w nim prezbiterium i rozpoczęto budowę neogotyckiego kościoła. Konsekracji świątyni dokonano w 1905 r. Kościół zbudowany jest na planie krzyża łacińskiego, wewnątrz jest trójnawowe z nawą poprzeczną (transeptem);
6. **Cerkiew Św. Mikołaja** – murowana cerkiew powstała w latach 1843-1846. Zbudowano ją na planie krzyża greckiego, nad którego zachodnim ramieniem usytuowano wieżę, w stylu nawiązującym do neoklasycyzmu rosyjskiego, na wzorec petersburskiej cerkwi św. Aleksandra Newskiego. Wnętrze nakryto kopułą. Centralne miejsce świątyni zajmuje ikonostas. Większość znajdujących się tu ikon została namalowana przez Małachowa w połowie XIX w. Na przecięciu naw pod kopułą znajduje się anałoj (rodzaj postumentu) z ikoną patrona cerkwi i podwyższenie przeznaczone dla biskupa. Białystok jest siedzibą Archidiecezji Prawosławnej Białostocko-Gdańskiej. Wnętrze cerkwi jest bogato ozdobione freskami przedstawiającymi m.in. sceny z Pisma Świętego i wizerunkami świętych;
7. **Teatr Dramatyczny im. Aleksandra Węgierki** – mieści się w gmachu zaprojektowanym przez Jarosława Girina i zbudowanym w latach 1933-1938. Pierwotnie był to Dom Ludowy im. J. Piłsudskiego, w budynku miały znajdować się sale: widowiskowa, teatralna, seminaryjna oraz biblioteka i towarzystwo kulturalno-oświatowe. Plany jednak przerwała wojna.

Obiekty kultury oraz infrastruktury turystycznej

MUZEJA:

1. Archiwum i Muzeum Archidiecezjalne w Białymstoku, ul. Warszawska 48, tel. 85 732 40 40, <http://archibial.pl/instytucje/archiwum-i-muzeum-archidiecezjalne>
2. Muzeum Wojska, ul. J. Kilińskiego 7, tel. 85 74 16 449, www.mwb.com.pl
3. Muzeum Pamięci Sybiru, ul. H. Sienkiewicza 26, tel. 795 650 800
4. Muzeum Motoryzacji i Techniki, ul. Węglowa 8, tel. 504 389 774, www.motoretro.org.pl
5. Uniwersyteckie Muzeum Przyrodnicze im. Profesora Andrzeja Myrchy, ul. Ciołkowskiego 1J, tel. 85 745 73 22, www.muzeum.uwb.edu.pl
6. Białostocki Ośrodek Kultury / Centrum im. Ludwika Zamenhofa, ul. Warszawska 19, tel. 85 676 73 67, www.centrumzamenhofa.pl
7. Muzeum Historii Medycyny i Farmacji, ul. J. Kilińskiego 1, tel. 85 748 54 05, www.umb.edu.pl/muzeum_historii_medycyny_i_farmacji
8. Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej, ul. Leśna 7, Wasilków, tel. 85 743 60 82, www.skansen.bialystok.pl
9. Muzeum Podlaskie, Rynek Kościuszki 10, tel. 85 742 14 73, www.muzeum.bialystok.pl
10. Oddziały Muzeum Podlaskiego:
 - Muzeum Historyczne, ul. Warszawska 37, Białystok, tel. 85 748 21 19
 - Muzeum Ikon, ul. Klasztorna 1, Supraśl, tel. 509 336 829
 - Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego, ul. Świętojańska 17, tel. 85 732 73 92
 - Muzeum w Bielsku Podlaskim, ul. Mickiewicza 45, Bielsk Podlaski, tel. 85 730 22 44
 - Muzeum w Tykocinie, ul. Kozia 2, Tykocin, tel. 85 718 16 13
 - Muzeum Wnętrz Pałacowych, ul. Pałacowa 2, Choroszcz, tel. 85 719 12 33

GALERIE:

1. Agart Galeria Sztuki, ul. Jurowiecka 34, Białystok, tel. 668 303 284
2. Galeria Arsenał, ul. Mickiewicza 2, ul. Elektryczna 13 (elektrownia), tel. 85 742 03 53, www.galeria-arsenal.pl
3. Galeria Białostockiego Towarzystwa Sztuk Pięknych, ul. Warszawska 27c, tel. 85 732 77 29
4. Galeria im. Słędzińskich, ul. Waryńskiego 24a, tel. 85 651 76 70, ul. Legionowa 2, tel. 502 138 980; ul. Wiktorii 5, tel. 85 732 33 33, www.galeriaslendzinskich.pl
5. Mała Galeria Białostockiego Ośrodka Kultury, ul. Legionowa 5, tel. 85 742 15 15, www.bok.bialystok.pl
6. Galeria Sztuki Marchand, ul. Kilińskiego 12, tel. 536 054 875

SALE KONCERTOWE:

Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku, ul. Odeska 1, ul. Podleśna 2, tel. 85 306 75 71, www.oifp.pl

KINA:

1. Forum, ul. Legionowa 5, tel. 85 742 23 70, www.bok.bialystok.pl
2. Helios – Galeria Alfa, ul. Świętojańska 15, tel. 85 741 13 56
3. Helios – Galeria Biała, ul. Miłozsza 2, tel. 85 710 81 90, www.helios.pl
4. Helios – Galeria Jurowiecka, ul. Jurowiecka 1, tel. 85 871 01 13, www.helios.pl

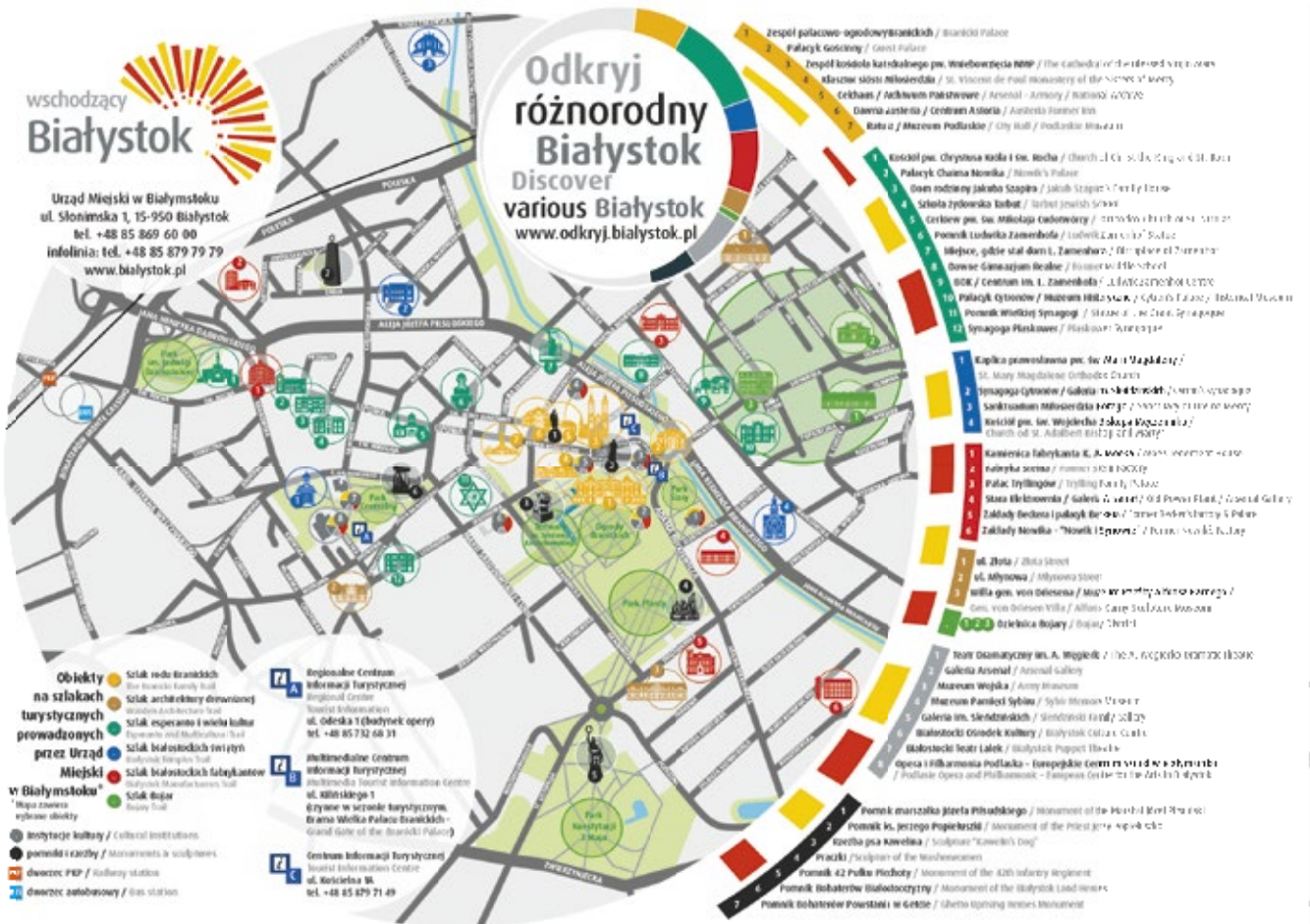
TEATRY:

1. Białostocki Teatr Lalek, ul. Kalinowskiego 1, tel. 85 742 50 31, www.btl.bialystok.pl
2. Teatr Dramatyczny, ul. Elektryczna 12, tel. 85 749 91 96, www.dramatyczny.pl
3. Wydział Sztuki Łalkarskiej Akademii Teatralnej im A. Zelwerowicza, ul. H. Sienkiewicza 14, tel. 85 743 54 53, www.atb.edu.pl
4. Teatr Arkadia, ul. św. Rocha 23, tel. 85 741 02 60, www.teatr-arkadia.pl

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA:

1. Apartamenty Home Białystok, ul. Pod Krzywą 48/2, tel. 796 536 721
2. Belweder Noclegi, ul. Gen. Kleeberga 53, tel. 85 651 08 14
3. Dom Gościnny Mendelson, ul. Kawaleryjska 38, tel. 518 738 240
4. Gościńska Kamienica, ul. Sienkiewicza 24, tel. 85 831 15 55
5. Hotel 3 Trio, ul. Hurtowa 3, tel. 85 745 40 50
6. Hotel Aristo ***, ul. Kilińskiego 15, tel. 85 740 89 00
7. Hotel Esperanto ***, ul. Legionowa 10, tel. 85 740 99 00
8. Hotel Best Western Cristal***, ul. Lipowa 3/5, tel. 85 749 61 00
9. Hotel BOSiR, ul. Wołodyjowskiego 5, tel. 85 749 62 00
10. Hotel Branicki****, ul. Zamenhofska 25, tel. 85 665 25 00
11. Hotel Gołębiowski****, ul. Pałacowa 7, tel. 85 678 25 00
12. Hotel Jagienka, ul. Jagienki 12, tel. 85 675 53 08
13. Hotel Leśny **, ul. Jana Pawła II 77, tel. 85 651 16 41
14. Hotel pod Herbem **, ul. Wiejska 49, tel. 85 742 24 30
15. Hotel Podlasie **, ul. 42. Pułku Piechoty 6, tel. 85 675 66 00
16. Hotel Silver ***, ul. Kopernika 97, tel. 85 744 88 11
17. Hotel Turkus, Al. Jana Pawła II 54, tel. 85 662 81 00
18. Hotel Turystyczny, ul. Transportowa 4, tel. 85 745 51 58
19. Internat Nauczycielski przy Centrum Edukacji Nauczycieli, ul. Sienkiewicza 86, tel. 85 732 36 64
20. Pokoje Gościnne w Centrum Kultury Prawosławnej, ul. Św. Mikołaja 5, tel. 85 744 30 10
21. Pokoje Gościnne Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania, ul. Ciepła 40, tel. 85 678 58 96
22. Schronisko Młodzieżowe, al. J. Piłsudskiego 7B, tel. 85 652 42 50
23. Sosnowe Zacisze, ul. Leśna 20, Ignatki Osiedle, tel. 85 710 22 54
24. Titanic Centrum Konferencyjno-Bankietowe, ul. Pogodna 16 D, tel. 85 742 92 46
25. Willa na Skraju Puszczy, Szosa Baranowicka 23, Zaścianki, tel. 85 741 83 00
26. Willa Pastel, ul. Waszyngtona 24 A, tel. 85 748 60 60
27. Willa Tanona-Chaber, ul. Skalna 1, tel. 85 661 00 23
28. Villa Tradycja, ul. Włókiennicza 5, tel. 85 652 65 20
29. Zajazd Boghan, ul. Dobrzyniewska 2, Fasty, tel. 85 654 36 56
30. Zajazd Bursztyn, ul. Bursztynowa 8, tel. 85 676 19 55
31. Zajazd Elegant, ul. Rycerska 1, tel. 85 676 34 59
32. Zajazd Iga, ul. Antoniuk Fabryczny 40/48, tel. 85 653 00 03
33. Zajazd Irina, ul. Kawaleryjska 58, tel. 85 663 27 55
34. Zajazd PW Koluch, ul. Wysockiego 100, tel. 85 676 43 64





NOCLEGI DOSTĘPNE W DOMACH STUDENCKICH (W LIPCU I SIERPNIU):

1. DS 1 Uniwersytetu Medycznego, ul. Akademicka 3, tel. 85 748 57 99
2. DS 2 Uniwersytetu Medycznego, ul. Waszyngtona 23, tel. 85 748 57 56
3. DS Alfa Politechniki Białostockiej, ul. Zwierzyniecka 14, tel. 85 746 97 18
4. DS Beta Politechniki Białostockiej, ul. Zwierzyniecka 12, tel. 85 746 97 28
5. DS Gama Politechniki Białostockiej, ul. Zwierzyniecka 8, tel. 85 746 97 38
6. DS Delta Politechniki Białostockiej, ul. Zwierzyniecka 6, tel. 85 746 97 47
7. DS 1 Uniwersytetu w Białymstoku, ul. Żeromskiego 1, tel. 85 745 78 97
8. DS 3 Uniwersytetu w Białymstoku, ul. Pogodna 65, tel. 85 745 78 90
9. Internat X Liceum Ogólnokształcącego, ul. Zwycięstwa 28, tel. 85 651 02 61

OBIEKTY INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ:

1. Stadion Miejski, ul. Słoneczna 1, tel. 85 654 86 80, www.stadion.bialystok.pl
2. Stadion Lekkoatletyczny Białostockiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, ul. 11 Listopada 28, tel. 85 749 62 00, www.miejskoaktywni.pl
3. Lodowisko BOSIR, ul. 11 listopada 28, tel. 85 749 62 30, www.miejskoaktywni.pl

4. Narciarska trasa biegowa i wypożyczalnia nart przy OSW Dojlidy (działa w sezonie zimowym), ul. Plażowa 1, tel. 85 743 32 23, www.miejskoaktywni.pl
5. Skatepark przy „Spodkach”, ul. Św. Rocha (Park im. Jadwigi Dziekońskiej)
6. Skatepark Węglowa, ul. Węglowa 8
7. Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji Pływalnia „Sportowa”, ul. Włókniennicza 4, tel. 85 652 69 87
8. Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji Pływalnia „Rodzinna”, ul. Stroma 1a, tel. 85 662 87 02
9. Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji Pływalnia „Kameralna”, ul. Mazowiecka 39c, tel. 85 742 17 07
10. Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji. Ośrodek Sportów Wodnych Plaża Miejska, ul. Plażowa 1, tel. 85 743 32 23, www.miejskoaktywni.pl
11. Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, ul. Zwycięstwa 28, tel. 85 651 19 36, www.mos.bialystok.pl

Adresy

URZĄD MIEJSKI W BIAŁYMSTOKU

ul. Słonimska 1
15-950 Białystok
tel.: 85 879 79 79
fax: 85 869 62 09

PUNKTY INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

1. Multimedialne Centrum Informacji Turystycznej, ul. J. Kilińskiego 1 (Brama Wielka Pałacu Branickich) – czynne od maja do końca września
2. Centrum Informacji Turystycznej, ul. Kościelna 1a, tel. 85 879 71 49



CHOROSZCZ

Robert Wardziński Burmistrz Choroszczy



Gmina Choroszcz położona jest w środkowej części województwa podlaskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Białystok. Zachodnia granica biegnie bagienną doliną Narwi, wśród labiryntu wodnego „polskiej Amazonii” Narwiańskiego Parku Narodowego. Choroszcz wchodzi w skład obszaru tzw. Zielonych Płuc Polski – przestrzeni o najmniej zmienionym i zanieczyszczonym środowisku naturalnym. W 1507 r. Choroszcz otrzymała od Zygmunta Starego prawa miejskie, natomiast od początku XVIII w. należała do rodu Branickich. Jan Klemens ufundował kościół, szpital, cerkiew oraz zbudował pałac będący letnią rezydencją rodu. W połowie XIX w. miasteczko stało się osadą fabryczną, mieściła się tu jedna z największych w tych czasach fabryka sukna i kortów, należąca do Christiana Augusta Moesa.

Walory przyrodnicze

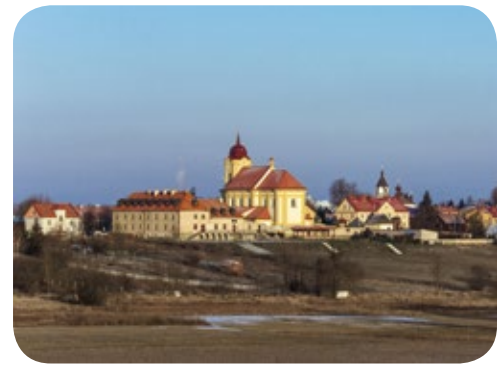
Zachodnia granica gminy Choroszcz biegnie bagienną doliną Narwi, zawłaszczając część Narwiańskiego Parku Narodowego. Park funkcjonuje od 1996 r. Jego powierzchnia wynosi 6 810,23 ha, zaś powierzchnia otuliny – 15 408 ha. Symbolem parku jest sylwetka błotniaka stawowego, a głównym walorem przyrodniczym obszaru jest unikatowy charakter rzeki Narew, która została zakwalifikowana do systemu rzek anastomozujących. Bogactwo Parku stanowi także awifauna. Stwierdzono tu występowanie ponad 200 gatunków ptaków, w tym 28 zagrożonych w skali światowej lub europejskiej. Narwiański Park Narodowy, wraz z otuliną, jest wyznaczony jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków w ramach europejskiej sieci Natura 2000 - PLB200001 – Bagienna Dolina Narwi.

Kładka Śliwno-Waniewo – jest obiektem architektonicznym, unikalnym w skali województwa. Jej konstrukcja została dostosowana do warunków środowiskowych i potrzeb ochrony środowiska. Turystyczno-edukacyjny trakt rozciąga się nad rozlewiskiem Narwi i łączy dwie gminy: Choroszcz oraz Sokoły. Kładka ciągnie się ok. 1100 m i służy do przeprawy promowej pomiędzy Śliwnem a Waniewem. Zbudowana z drewnianych pomostów i łączących je czterech ruchomych elementów na pontonach, jest ulubionym miejscem wypraw turystów pieszych i rowerowych. Ponadto jest to znakomite stanowisko do obserwacji ptaków. W połowie długości kładki zlokalizowana jest wieża widokowa do obserwacji otoczenia i pięknej przyrody.

Zerwany Most w Kruszewie – jest to punkt obserwacyjny na rozlewiska Narwi. Podmokłe tereny, które tworzy rzeka, to ostoją wielu gatunków ptaków zachwycających ornitologów, oraz wymienione miejsce dla wędkarzy. Kruszewo z kolei znane jest z doskonałych, kiszonych tradycyjną metodą, ogórków.

Szlaki piesze

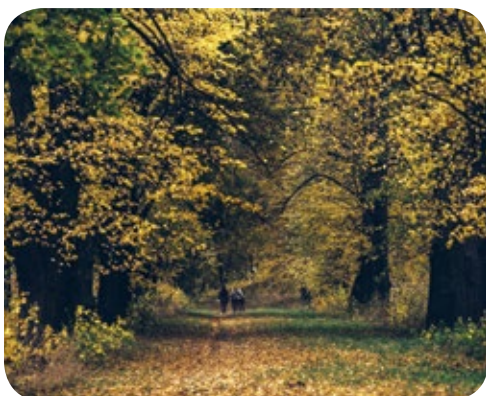
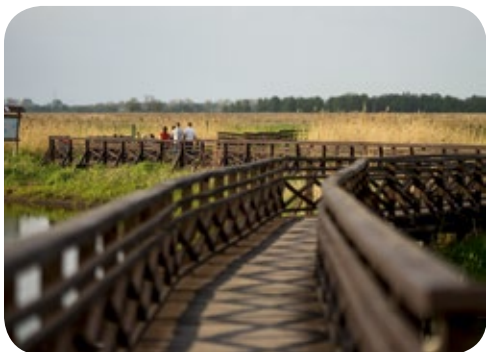
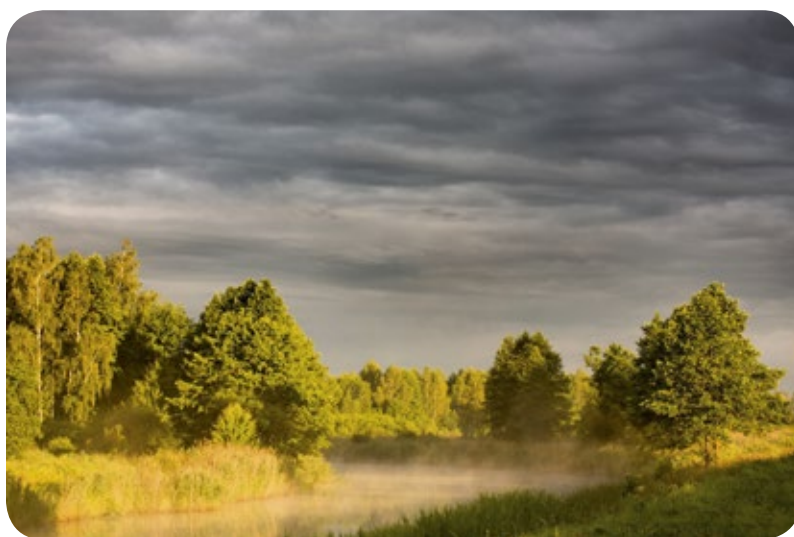
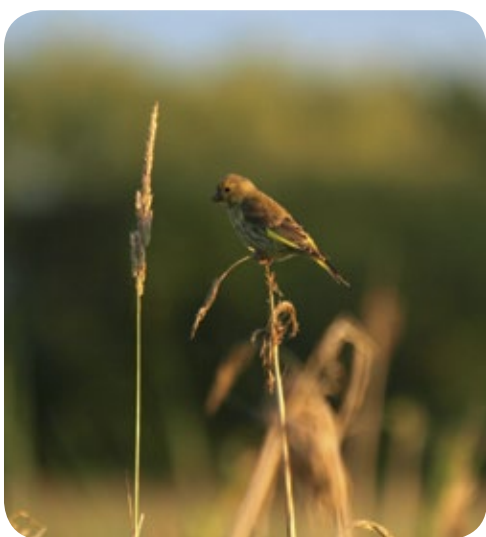
1. **im. Z. Glogera** – trasa: Białystok (Starosielce), Krupniki, Sienkiewiczze, Choroszcz, Ruszczany, Rogówek, Rogowo, Pańki, Rzędziany, Leśniki, Sanniki, Tykocin, Łopuchowo, Jeżewo Nowe, Jeżewo Stare. Dł.: 48 km; kolor: zielony;
2. **Nadnarwiański** – trasa: Białystok, Niewodnica, Trypucie, Zawady, Topilec, Izbiszczce, Kruszewo, Pańki. Dł.: 30 km; kolor: żółty;
3. **Szlak Włóknarzy** – trasa: Fasty, Dzikie, Żółtki, Choroszcz, Kościuki, Niewodnica Kośc., Tołcze, Dobrowoda, Bojary, Suraż, Zawyki, Doktorce, Strabla. Dł.: 60 km; kolor: niebieski;



Szlaki rowerowe:

1. **Światowida** – trasa: Białystok, Krupniki, Sienkiewiczze, Oliszki, Barszczewo, Zaczerlany, Kościuki, Rogowo, Pańki, Konowały, Kruszewo. Dł.: 20 km; kolor: zielony;
2. **Obwodnica Rowerowa NPN** – trasa, m.in.: Choroszcz, Tykocin, Kurowo, Waniewo, Suraż. Dł.: 90 km; kolor: niebieski;
3. **Green Velo** – to trasa rowerowa biegnąca przez 5 województw wschodniej ściany Polski: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. W województwie podlaskim trasa obejmuje: Gołdap – Suwałki – Wigierski Park Narodowy – Augustów i Puszcę Augustowską – Biebrzański Park Narodowy – Osowiec-Twierdź – Łomżę – Tykocin – Narwiański Park Narodowy – Choroszcz – Białystok – Puszcę Knyszyńską – Supraśl – Puszcą Białowieską – Hajnówkę – Siemiatycze – Mielnik. Łączna długość całego szlaku wynosi 1885 km, zaś w granicach województwa podlaskiego – 509 km. Na całej trasie, co ok. 10 km, zlokalizowane są Miejsca Obsługi Rowerzystów (MOR-y) ze stołami, ławkami, stojakami na rowery oraz tablicami informacyjnymi na temat szlaku i najbliższych atrakcjach.

Przez teren gminy Choroszcz trasa rowerowa biegnie w większości, wydzieloną od drogi, ścieżką dla rowerzystów. Korzystając z trasy, przy MOR Pańki warto zjechać z głównego biegu Green Velo i skierować się na wieś Śliwno. Tam znajdziemy jedną z największych atrakcji turystycznych gminy Choroszcz – Kładkę Śliwno-Waniewo.



Szlaki wodne

1. **Rozlewisk Narwi** – spływ odbywa się rzeką Narew – biegnie pomiędzy Zaporą w Rybołach a mostem w Zegrzu. Dł.: 415,3 km. Od Suraża do Rzędzian, na odcinku ok. 50 km, szlak prowadzi przez Narwiański Park Narodowy;
2. **Chodkiewicza** – spływ po rzece Supraśl – biegnie z Gródka do Wasilkowa, a jego przedłużenie sięga do Złotorii. Dł.: 90 km.

Szlaki konne

1. **Doliny Górnej Narwi** – trasa: Wiktorzyn, Samułki, Suraż, Dołki, Turośń Kościelna, Pomigacze, Zalesiany, Trypucie, Mińce, Gajowniki, Barszczewo, Choroszcz. Dł.: 110 km; kolor: pomarańczowy.

Ścieżki edukacyjne

1. **„Tolerancji i Zrozumienia”** – upamiętniająca miejsca związane z mniejszościami narodowymi, zamieszkującymi w przeszłości teren gminy Choroszcz.
2. **Śladami Powstania Styczniowego** – prowadząca do miejsc związanych z wydarzeniami z 1863 r.

Ponadto w gminie Choroszcz, na bazie Narwiańskiego Ośrodka Narciarskiego, w miejscowości Dzikie stworzone zostały nieznakowane trasy narciarskie.

BiKeR

W 2015 r. gmina Choroszcz, jako pierwsza spośród podmiejskich gmin Aglomeracji Białostockiej, zaoferowała u siebie rowery miejskie. Stacje BiKeRa stanęły w dwóch centrach miasta: przy Rynku 11 Listopada, tuż przy kościele, oraz przy Placu dr. Z. Brodowicza. Dzięki temu, Choroszcz jako pierwsza połączyła się z Białymstokiem Białostocką Komunikacją Rowerową. Udogodnienie to pozwala zwiedzać wszystkie atrakcje gminy na dwóch kółkach, a także swobodnie przemierzać trasę Choroszcz-Białystok.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Jarmark Dominikański (sierpień).** Jest najważniejszym cyklicznym wydarzeniem kulturalnym i promocyjnym Choroszczy. Jest organizowany co roku, w każdą pierwszą niedzielę sierpnia. Z roku na rok przyciąga setki wystawców z Polski i zagranicy, prezentujących rękodzieło ludowe, swojskie jedzenie, a także liczne atrakcje dla dzieci. Imprezie towarzyszą dodatkowe atrakcje: wystawy, konkursy i plenery;
2. **Ogólnopolski Dzień Ogórka w Kruszewie (wrzesień).** Biesiada odbywa się rokrocznie w pierwszą niedzielę września. Ta niebanalna impreza tematyczna promuje kruszewskie ogórki herbowe – regionalny produkt, zyskujący coraz większą popularność w regionie, Polsce, a nawet na świecie;
3. **Ponadto:**
 - Bieg Niepodległości (organizowany w okolicach 11 listopada),
 - Bieg Konstytucji (organizowany w okolicach 3 maja),
 - Dni Choroszczy (impreza kilkudniowa przeprowadzana w II połowie czerwca),
 - Festiwal Cameralis et Sacralis (festiwal muzyki kameralnej i religijnej organizowany w każdą niedzielę czerwca w kościele w Choroszczy).

Zabytki

LETNIA REZYDENCJA BRANICKICH

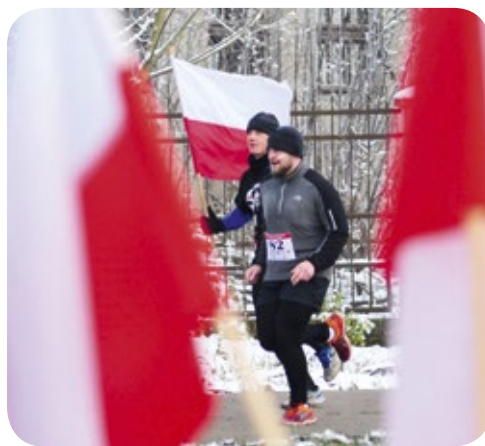
To najszlachetniejszy zabytek Choroszczy. Pochodzi z XVIII w. Obecnie mieści się w nim Muzeum Wnętrz Pałacowych, prezentujące unikatową ekspozycję wyposażenia pałacowego.

Pałacyk leży na sztucznej wyspie, otoczonej kanałami wzorowanymi na obiektach wersalskich. Główną oś widokową wytyczał niegdyś ponad czterystumetrowy kanał na planie krzyża, zakończony sztucznie usypanym wzgórzem. Ogród pałacu poddany był sztywnym regułom parku francuskiego, niepostrzeżenie przechodząc w gęstwinę lasów i zwierzyńców. Park zaprojektowany przez francuskiego architekta Pierra Ricauda de Tirregaille'a, cechują krzyżujące się kanały i gwiaździste alejki. To prawdopodobnie jedyna taka kompozycja w Polsce. Hetman Branicki uwielbiał swoją letnią rezydencję, która stanowiła częsty cel jego wycieczek z Białegostoku. Chętnie wyprawiał tu huczne zabawy okraszone iluminacjami i polowaniami, których przepychy ambasador francuski porównał ze znakomitością przyjęć wydawanych na cześć Ludwika XIII.

KOŚCIÓŁ I KLASZTOR DOMINIKANÓW

Choroszcz słynie też z XVIII-wiecznego dominikańskiego kompleksu kościelno-klasztornego. Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Szczepana Męczennika został zbudowany w 1756 r. Obiekt był niszczony podczas obu wojen światowych; ostatecznie odbudowany w 1947 r. Obok kościoła znajduje się klasztor z 1763 r., kaplica i ogrodzenie – również z tego okresu. Fundatorem obiektu był J.K. Branicki.

Wykonane w 1756 r. budynki tworzyły wokół wewnętrznego dziedzińca zamknięty czworobok. Wnętrze świątyni i refektarz były bogato zdobione i utrzymane w stylu rokoka. Oprócz słynącego cudami obrazu „Ukrzyżowania”, zakonnicy sprowadzili do świątyni liczne relikwie, w tym przechowywane do dziś relikwie św. Kandyda. Legenda głosi, że zetknięcie uniesionej dłoni świętego z wiekiem szklanej trumny-relikwiarza ma zbiec się z końcem świata.





CERKIEW PW. OPIEKI MATKI BOŻEJ

Świątynia pochodzi z II poł. XIX w. Pod koniec XV w. Choroszcz z włością została nadana bojarowi z Kijowszczyzny – Iwanowi Chodkiewiczowi, którego spadkobierca – Aleksander, przekazał Choroszcz prawosławnemu monasterowi z Supraśla. Najpewniej w 1507 r. mnisi wzniesli cerkiew, a opieką duszpasterską otaczali prawosławnych mieszkańców Choroszczy i okolic aż do 1609 r., gdy klasztor zmuszony był przyjąć unię, a Choroszcz stała się samodzielną parafią unicką. W 1807 r., za sprawą zapisów traktatu z Tylży, Choroszcz znalazła się w zaborze rosyjskim. Brak archiwaliów (w 1915 r., w obawie przed zbliżającym się frontem, władze carskie wywoziły do Rosji m.in. cerkiewny dzwon i archiwum) sprawił, że losy parafii w XIX w. nie zostały zbadane. W 1839 r. wierni obrządku wschodniego wrócili na łono swego kościoła. Do 1900 r. miejscowa parafia należała do Diecezji Litewsko-Wileńskiej. Powstanie największej w regionie fabryki sukna i kortów oraz dynamiczny rozwój regionu przyczynił się do zwiększenia liczby mieszkańców, głównie ewangelików i Żydów. Dzięki ofiarności parafian i licznych darczyńców, w latach 60. XIX w., w miejsce starej drewnianej, postawiono nową murowaną cerkiew ukończoną ostatecznie i poświęconą w 1878 r. Cerkiew zbudowano na planie greckiego krzyża z nieznanym przesunięciem w kierunku zachodnim (ołtarz poprzedniej cerkwi upamiętnia do dziś metalowy krzyż). Wejście do cerkwi stanowi trzykondygnacyjna dzwonnica o niesymetrycznym kształcie: u dołu czworoboczna, a na górze osmiokątna, z hełmem i krzyżem. W królewskich wrotach znajdują się cztery tonda ukazujące ewangelistów, piąte – Zwiastowanie. Z lewej strony, za diakońskimi wrotami znalazła miejsce ikona księcia Aleksandra Newskiego, zaś nad królewskimi wrotami ikona Matki Bożej Poczajowskiej. Zmiany w układzie granic państwa spowodowały utworzenie nowych diecezji, a tutejsza parafia uzyskała od władz państwowych status etatowej i weszła w obręb Diecezji Grodzieńsko-Nowogrodzkiej Metropolii Warszawskiej. W 1928 r. zakupiono w Bacieczkach dom, który po przetransportowaniu do Choroszczy, stał się siedzibą plebani. Dzięki staraniom ks. Włodzimierza Gorustowicza – od 1929 r. proboszcza parafii, w 1937 r. przywieziono z Poczajowa na Ukrainie kopię cudownej ikony Matki Bożej Poczajowskiej. 14 października 2007 r. w choroszczańskiej parafii świętowano 500-lecie powstania parafii i nadania praw miejskich Choroszczy. Każda miejscowość, która w tamtych czasach uzyskiwała prawa miejskie, musiała mieć świątynię. W Choroszczy zapewne wzniesiono ją dużo wcześniej, dlatego jubileusz powstania parafii jest datą umowną.

„SZUBIENICA”

Jest miejscem straceń powstańców styczniowych z 1863 r. Rosjanie powiesili w tym miejscu powstańców z partii Ksawerego Markowskiego.

Ksawery Markowski został rozstrzelany 26 października 1863 r. na rynku w Choroszczy. Jego grób znajduje się w Choroszczy u zbiegu ulic Dominikańskiej, Piaskowej i Zastawia I nad rzeką Horodnianką (rodzina Markowskich upamiętniła to miejsce stawiając wysoki drewniany krzyż, który w 2007 r. zastąpiono pomnikiem z czarnego marmuru). Po okresie międzywojennym, w trakcie pozyskiwania żwiru z tego terenu, natrafiono na dwie czaszki i dwa różańce, w związku z tym zaprzestano wydobywania surowca. Dopiero jednak w latach 80. XX w., z inicjatywy członków Towarzystwa Przyjaciół Choroszczy, przystąpiono do upamiętniania miejsc związanych z Powstaniem Styczniowym. „Szubienica” położona jest na niewielkim wzniesieniu, na którym w 1984 r. Lucjan i Jan Adamscy postawili 2,5-metrowy brzozywy krzyż, obok niego powstała symboliczna mogiła. 8 października 1989 r. odsłonięto i poświęcono obecny pomnik, przy którym w roku 2013 r. dostawiono tablicę z nazwiskami osób biorących udział w Powstaniu Styczniowym. Na wzniesieniu ustawiono też 17 brzozywych krzyży (11 – na rzecz powieszonych na „Szubienicy”, 3 – jako pamiątkę po rozstrzelanych nad rzeką Horodnianką, 2 – symbolizujące braci Kudelskich straconych na Cytadeli i 1 – poświęcony poległemu pod Mężeninem), maszt na flagę powstańczą oraz kamienny znicz. Na jednej z sosen zamontowano pamiątkową datę 1863 r. i kuty krzyż o ramionach zakończonych lilią andegawerską, na drugiej – umocowano krzyż z choroskiego cmentarza, z tabliczkami noszącymi wyryte nazwiska poległych i uratowanych powstańców, a także Dzwon Powstańczy z 1983 r. (w 1984 r. po raz pierwszy na wzniesieniu rozległ się dźwięk Dzwonu Wolności – tzw. Głosu Sumienia). Na skarpie od strony drogi wybetonowane jest trójdzielne godło powstańcze (odsłonięte 15 sierpnia 1990 r.), a obok ustawiona w 2013 r. tablica informacyjna.



„BABIA GÓRA”

To miejsce dawnego kultu pogańskiego. Jest to, położone na południowy zachód od Choroszcy, wzniesienie osiągające 163 m n.p.m. (dawniej Świtkowizna), dawne miejsce kultu Słowian. Na wzniesieniu umiejscowiona jest replika posągu Światowida ze Zbrucza. Niedaleko szczytu wzniesienia znajdują się mogiły żołnierzy poległych w tym miejscu w sierpniu 1915 r.: czterech Rosjan, pięćdziesięciu sześciu Niemców i dwóch Polaków. Według miejscowych legend, wzgórze miały uspać stwory duchowe: rusałki i latawce. Miejscowa ludność pozostawiała ofiary na szczycie wzgórza jeszcze przez wiele wieków po przyjęciu chrześcijaństwa. Na Babiej Górze w 1998 r. ustawiono replikę posągu Światowida. Badania radiestezyjne przeprowadzone przez Leszka Matela wykazały, że jest to najsilniejsze miejsce mocy w okolicach. Moc promieniowania osiąga tutaj ponad 58000 jednostek Borisa. Kolorem promieniowania, dominującym na wniesieniu, jest zieleń, barwa odnowy i odrodzenia. Na wzgórzu krzyżują się trzy linie geomantyczne, a pod ziemią występują ciekły wznoszące. Różdżka rezonansowa pokazuje wartość 4,4 jednostek.

BUDYNKI PO FABRYCE WŁÓKIENNICZEJ CHRISTIANA AUGUSTA MOESA

Budynki pochodzą z połowy XIX w. Wszystkie są murowane, z cegły, głównie dwukondygnacyjne. W zabytkowych wnętrzach od 1930 r. mieści się szpital psychiatryczny.

Infrastruktura turystyczna

BAZA NOCLEGOWA:

1. „Dwór Czarneckiego” Kolonia Porosły 54 A, 16-070 Choroszcz, hotel ***, www.dworczarneckiego.pl
2. „Hotel Delfina”, Stacja Paliw M. Nalewajko Sp. z o.o., Złotoria, 16-070 Choroszcz, hotel **, www.hoteldelfina.pl
3. „Zejer”, Barszczewo 2A, 16-070 Choroszcz, hotel, www.zejer.pl
4. „Belweder”, ul. Kol. Porosły 1H, 16-070 Choroszcz, zajazd, www.restauracjabelweder.pl
5. „Zajazd Dworek”, ul. Warszawska 58, 16-070 Choroszcz, pokoje gościnne, www.dwo-rek.jard.pl
6. „Dom Gościnny Bogdaniec”, Zaczerlany 9b, 16-070 Choroszcz, pokoje gościnne, www.dombogdaniec.pl
7. „BEKA” w miejscowości Porosły 60
8. „Cichy Zakątek nad Stawem” w miejscowości Kruszewo 68, www.agroturystyka-kruszewo.pl
9. „Osada Gajowniki” w miejscowości Gajowniki 19 D
10. „Jeroniczówka” w miejscowości Jeroniki 10, www.jeroniczowka.podlasie.pl
11. „Gościniec Czaplino” w miejscowości Czaplino 16 D
12. „Oaza” w miejscowości Żółtki 14 A (działalność prowadzona sezonowo w miesiącach V-X)

BAZA GASTRONOMICZNA:

1. „Dwór Czarneckiego” Kolonia Porosły 54 A, 16-070 Choroszcz, restauracja przy hotelu ***, www.dworczarneckiego.pl
2. „Hotel Delfina”, Stacja Paliw M. Nalewajko Sp. z o.o., Złotoria, 16-070 Choroszcz, restauracja przy hotelu **, www.hoteldelfina.pl
3. „Zejer”, Barszczewo 2A, 16-070 Choroszcz, restauracja przy hotelu, www.zejer.pl
4. „Belweder”, ul. Kol. Porosły 1H, 16-070 Choroszcz, restauracja, www.restauracjabelweder.pl
5. „Zajazd Dworek”, ul. Warszawska 58, 16-070 Choroszcz, restauracja, www.dwo-rek.jard.pl
6. „Dom Gościnny Bogdaniec”, Zaczerlany 9b, 16-070 Choroszcz, gastronomia, www.dombogdaniec.pl
7. Bar&Kebab, ul. Rynek 11go Listopada, 16-070 Choroszcz
8. SAVONA pizzeria, ul. Sienkiewicza 27, 16-070 Choroszcz





Produkty regionalne

1. Stowarzyszenie „Warzywa Narwiańskie”, Śliwino 11, 16-070 Choroszcz (ogórki kiszone i małosolne, kapusta kiszona)
2. Stowarzyszenie „Kruszewskie Warzywa Herbowe”, Kruszewo 58, 16-070 Choroszcz (ogórki kiszone i małosolne, kapusta kiszona)
3. Stowarzyszenie „Narwiańskie Przymaki”, Kościuki 27, 16-070 Choroszcz (sery od czerwonych krów).

Adresy

URZĄD MIEJSKI W CHOROSZCZY

ul. Dominikańska 2
16-070 Choroszcz
tel. (85) 713 22 00
fax. (85) 719 18 39
e-mail: urząd@choroszcz.pl
www.choroszcz.pl

MIEJSKO-GMINNE CENTRUM KULTURY I SPORTU W CHOROSZCZY CENTRUM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

ul. H. Sienkiewicza 29
16-070 Choroszcz
tel.: (085) 719 14 31
tel./fax: (085) 719 18 06
e-mail: kultura@choroszcz.pl
www.kultura.choroszcz.pl





CZARNA BIAŁOSTOCKA

Jacek Chruski Burmistrz Czarnej Białostockiej



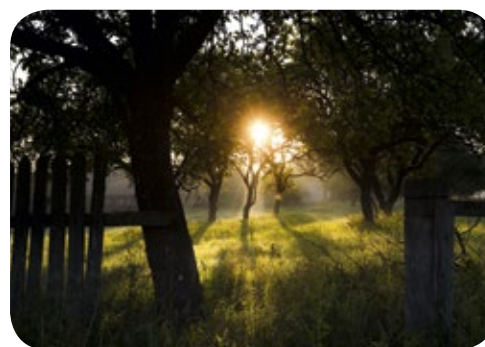
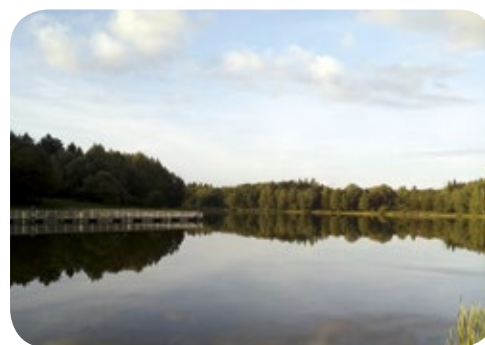
Czarna Białostocka – gmina miejsko-wiejska położona wśród lasów Puszczy Knyszyńskiej. Zajmuje powierzchnię 206,4 km². Około 76,5% powierzchni gminy to tereny leśne, a około 18,2% to użytki rolne. Według danych pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego w Czarnej Białostockiej na dzień 31.12.2016 roku w gminie zamieszkiwało 11 365 mieszkańców. Gmina położona jest bezpośrednio przy drogach o charakterze tranzytowym (międzynarodowym i międzyregionalnym) i trasie ruchu turystyczno-rekreacyjnego, tj.: droga krajowa nr 8 i nr 19. Gmina Czarna Białostocka to wspaniałe walory przyrodnicze z wyznaczonymi rezerwatami przyrody, których celem jest ochrona fragmentów Puszczy Knyszyńskiej z naturalnymi zbiorowiskami leśnymi, torfowiskami, źródłiskami – osobliwościami na skalę kraju. Specyficzny mikroklimat, będącym efektem leśnej otuliny zachęca do wypoczynku, obserwacji przyrody, uprawiania łowiectwa, zbioru runa leśnego i wędrowek.

Walory przyrodnicze

Główną formą ochrony przyrody na tym obszarze jest Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego. Park łącznie zajmuje powierzchnię 74 447 ha, z czego 15 405,58 ha znajduje się na terenie gminy Czarna Białostocka. Został utworzony w 1988 roku. Celem powołania PKPK była ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych, walorów kulturowych i historycznych Puszczy Knyszyńskiej, a także stworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej oraz rozwijanie turystyki kwalifikowanej i wypoczynku. Gmina Czarna Białostocka jest niemal w całości położona na obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków o nazwie „Ostoja Knyszyńska”, która stanowi jeden z elementów sieci obszarów. Zajmuje całkowitą powierzchnię 132 372,2 ha (18 873,5 ha na terenie Gminy). Na terenie całej Ostoi występuje przynajmniej 38 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, a 14 spośród nich znalazło się również w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Możemy w niej spotkać takie rzadkie już ptaki jak: błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, trzmielojad, orlik krzykliwy, gadożer, bocian czarny, cietrzew, dubelta, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, puchacz, włochatka, sowa błotna, kraska oraz zimorodka.

Rezerваты przyrody

1. **Budzisk** – najstarszy rezerwat Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, powstał dla ochrony naturalnych zbiorowisk leśnych: lasów liściastych (grądów), roślinności torfowisk, łąk i źródlisk. Łęg wiązowo-jesionowy ze względu na największą liczbę gatunków roślin i rzadkość występowania tego zbiorowiska w kraju jest objęty ochroną ścisłą wraz z jego siedliskiem, czyli rzeczką Migówką i źródłiskami. Ma tu największe stanowisko czosnek niedźwiedzi, którego specyficzny zapach rozchodzi się daleko po okolicy. O wyjątkowości tego miejsca decyduje także obfitość rzadkich okazów fauny. W rezerwacie spotkać można rysia, obserwować lub usłyszeć puszczyka, włochatkę, derkacza, dzięcioła trójpalczastego oraz wiele innych równie unikalnych zwierząt;
2. **Karczmisko** – najmniejszy rezerwat (16,57 ha). Są to iglaste bory sosnowo-świerkowe z dorodnym starodrzewem i roślinnością podlegającą ochronie ścisłej. Sosny dożywają 200 lat, wysokością sięgają nawet 30 metrów;





3. **Jesionowe Góry** – w północnej części zwartego kompleksu leśnego Puszczy Knyszyńskiej – w leśnictwie Wilcza Jama. Wyjątkowo dorodny drzewostan, gdzie dęby, jesiony, klony i świerki osiągają rozmiary drzew pomnikowych, bujne wielogatunkowe runo i bogata flora mszaków. W części zachodniej i południowej rezerwatu usytuowane są misy wytopiskowe wypełnione torfami. Od północnego-wschodu obszar rezerwatu zamykają doliny strumienia „Łowiczanka” i rzeki „Jałówiki”;
4. **Krzemianka** – udostępniony dla turystyki pieszej ze ścieżką dydaktyczną prowadząca nad zabagnioną doliną Krzemianki. Głównym celem ochrony są źródłiska obficie zasilające strumień Krzemianka, z bogatą szatą roślinną o wysokim stopniu naturalności. Źródła to naturalne wypływy wody podziemnej, świadczące o wyjątkowej zdolności terenów leśnych Puszczy Knyszyńskiej do gromadzenia wód podziemnych. Archeologiczną osobliwością rezerwatu są odkryte w 1991 r. prehistoryczne kopalnie krzemienia sprzed 3000 lat, gdzie wydobywano surowiec do produkcji kamiennych narzędzi;
5. **Taboły** – to jedno z największych torfowisk w Polsce, objęte ochroną częściową, której celem jest zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej ze zbiorowiskami boru mechowiskowego i boru świerkowo-torfowcowego oraz brzeziny bagiennej odznaczające się wysokim stopniem naturalności. Powierzchnia ogólna rezerwatu wynosi 302,44 ha. Najbogatszym w gatunki roślinne zespołem w rezerwacie jest biel, czyli sosnowo-brzozowy las bagienny. Występuje tu przeszło 70 gatunków roślin, gdzie około 30% stanowią mchy i torfowce. W pobliżu Góra Powstańców – przystanek na Ścieżce Szlakiem Powstańców Styczniowego.

Amatorzy turystyki aktywnej znajdą w Gminie Czarna Białostocka kilka ciekawych o oznakowanych szlaków

turystycznych, wiodących przez atrakcyjne przyrodniczo tereny. Tuż za miastem znajduje się zbiornik wodny „Czapielówka” usytuowany pośród lasów stwarza dogodne warunki do wypoczynku przez cały rok. To miejsce dla miłośników kąpeli, plażowania, rekreacji na nowo wybudowanym pomoście, wędkarzy i spacerowiczów.

Szlaki turystyczne

1. **Supraski** – żółty, 16 km, Czarna Białostocka – Ożynnik – Supraśl. Na trasie znajduje się torowisko leśnej kolejki wąskotorowej z okresu I wojny światowej. Zimą – idealny do uprawiania narciarstwa biegowego;
2. **Puszczkański** – czerwony, 30 km, Czarna Białostocka – Wilcza Jama – Lebedzin – Wasilówka – Janów. Wiedzie głównie drogami leśnymi, m.in. przez rezerwat Jesionowe Góry. Pomiędzy Czarną Białostocką a Janowem znajdują się warsztaty twórców ze Szlaku Rękodzieła Ludowego;
3. **Królowej Bony** – niebieski, 75,5 km, Tykocin – Knyszyn – Czarna Wieś Kościelna – zalew Czapielówka – Czarna Białostocka – Woronicze – Kopna Góra. Związany z królem Zygmuntem Augustem i królową Boną. Trasa atrakcyjna pod względem kulturowym i przyrodniczym (rezerwat Budzisk i Międzyrzecze);
4. **im. Prof. W. Sławińskiego** – zielony, 23 km, Czarna Białostocka – zalew Czapielówka – Czarna Wieś Kościelna – Czarny Blok – Jurowce. Na trasie liczne kapliczki i krzyże. Przebiega przez gminy: Czarna Białostocka i Wasilków, obok Muzeum Wsi Białostockiej;
5. **Dawnego pogranicza** – żółty, 50 km, Knyszyn – Ponikła – Brzozówka Ziemiańska – Zamczysk – Niemczyn – Stara Rozedranka – Sokółka. Prowadzi północnym skrajem Puszczy Knyszyńskiej, przez malownicze osady wzdłuż granicy dawnego Królestwa Polskiego i Księstwa Litewskiego;
6. **Z Puszczy Knyszyńskiej do doliny Biebrzy** – niebieski, rowerowy, 250 km, Białystok – Supraśl – Czarna Białostocka – Czarna Wieś Kościelna – Niemczyn – Janów – Korycin – Suchowola – Goniądz – Osowiec Twierdza. Przebiega obok rezerwatu Budzisk, Wzgórz Świętojańskich i licznych zabytków architektury. Na trasie warsztaty twórców ze Szlaku Rękodzieła Ludowego Podlasia;
7. **Kresowe wędrówki** – zielony, rowerowy, 149,5 km, Krynki – Kruszyniany – Kopna Góra – Podsupraśl – Czarna Białostocka – Czarna Wieś Kościelna – Wasilków – Ogrodnicki – Królowy Most – Downiewo. Pokazuje wielokulturowość Podlasia z drewnianymi meczetami, mizarami, cerkwiami, kościołami, licznymi krzyżami i kapliczkami oraz terenami cennymi przyrodniczo;
8. **Kresowe wędrówki** – pomarańczowy, 119,7 km, Folwarki Tylwickie – Sokole – Lipowy Most – Kopna Góra – Podsupraśl – Ożynnik – Ruda Rzeczka – Wólka Ratowiecka – Ratowiec – Czarny Blok – Letniki – Krynice.

9. **Ścieżka Szlakiem Powstania Styczniowego Puszczy Knyszyńskiej** – 71 km, Czarna Białostocka – Kopna Góra – Królowy Most – Popówka – zbiornik wodny Wyżary. Rozpoczynając wędrówkę, można poznać historię puszczańskiej kolejki wąskotorowej przy Nadleśnictwie Czarna Białostocka, odwiedzić Górę Powstańców, Mogiłę i miejsce obozu powstańczego. Na trasie znajdują się m.in. wieża widokowa, kładka przez bagna, wiaty oraz tablice informacyjne;
10. **Szlak Rękodzieła Ludowego Podlasia** – to ginące rzemiosło i warsztaty twórców: kowala, garncarzy, łyżkarza, tkaczek, rzeźbiarza. Można się przyrzyć z bliska technice powstawania wyrobów rękodzielniczych, a także spróbować swoich sił w ich tworzeniu. Na szlaku jest też ostatni ośrodek ceramiki siwej;
11. **Czarna Wieś Kościelna**. Przebieg szlaku: Czarna Wieś Kościelna – Zamczysk – Wasilówka – Janów – Sokółka – Lipsk;

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Powiatowy Przegląd Zespołów Kolędniczych (styczeń)**. Występy zespołów i teatrów obrzędowych kultywujących dawne zwyczaje ludowe i tradycje kolędnicze Podlasia;
2. **Święto Szlaku Rękodzieła Ludowego (maj)**. Impreza promująca najstarszy szlak etnograficzny w Polsce, opracowany i wdrożony w 1994 r. przez Dział Etnografii Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Warsztaty w Czarnej Wsi Kościelnej goszczą twórców ze szlaku, zachęcających turystów do odwiedzenia swoich pracowni;
3. **Podlaskie Spotkania Akordeonowe (maj/czerwiec)**. Zjazd akordeonistów i sympatyków muzyki akordeonowej z całej Polski, wspólne muzykowanie, prelekcje i wystawy starych instrumentów;
4. **Dni Czarnej Białostockiej (lipiec)**. Urodziny miasta na sportowo, wesoło, rodzinnie – konkursy, wystawy, pokazy, koncerty i wspólna zabawa mieszkańców;
5. **Ogólnopolskie Plenery odbywające się w Niemcynie: Fotograficzny, Sztuk Wszelakich (lipiec/sierpień/wrzesień)**. Malarski „Barwy Niemcyna” – spotkania artystów – amatorów: rzeźbiarzy, malarzy, fotografików i rysowników czerpiących wene twórczą z otaczającej przyrody;
6. **Spotkania Hubertowskie w Puszczy Knyszyńskiej (wrzesień)**. Impreza nad zalewem Czapielówka kultywująca tradycje łowieckie i leśne. Wystawy trofeów, pokazy i zawody strzeleckie, muzyka myśliwska i biesiadna.
7. **Centrum Rękodzieła Ludowego w Niemcynie**. Przedwojenny budynek byłej szkoły z 1936 r., odremontowany, zaadaptowany prowadzi aktywną działalność edukacyjną. To miejsce pokazów i warsztatów rękodzielniczych prowadzonych przez lokalnych twórców oraz wykwalifikowanych instruktorów. Odbywają się tu plenery artystyczne, gdzie rzeźbiarze, malarze, fotograficy czerpią wene twórczą z urokliwych zakątków i otaczającej przyrody.

Zabytki

1. **Kościół pw. Matki Boskiej Anielskiej w Czarnej Wsi Kościelnej** – neogotycki kościół wybudowany w latach 1913-21, wpisany do rejestru zabytków. Reprezentuje typ tzw. wiejskich katedr, jakie powstawały na terenie zaboru rosyjskiego. Obok kościoła drewniana plebania z 1912 r.;
2. **Kościół pw. Świętej Rodziny w Czarnej Białostockiej** – wybudowany w 1976 r., w ciągu 8 miesięcy, wspólnym wysiłkiem mieszkańców. Wnętrze świątyni nawiązujące do otaczającej Puszczy Knyszyńskiej zdobią poroża (ok. 700 szt.). W nawie bocznej obraz św. Eustachego – patrona myśliwych. W pobliżu kościoła znajduje się pomnik upamiętniający lotników Żwirki i Wigury;
3. **Kościół pw. Jezusa Miłosiernego w Czarnej Białostockiej** – oryginalny kościół, w kształcie okrętu z wielką kotwicą umieszczoną nad głównym wejściem. Wybudowany w zaanektowanej nieczynnej kotłowni w latach 2005-2009. Wokół ogrodzenie przypominające wzburzone fale;





4. **Cerkiew prawosławna pw. Świętych Niewiast Miro Niosących w Czarnej Białostockiej.** Malowniczo położona na wzgórzu cerkiew z żółtymi, charakterystycznymi kopułami, budowana w latach 1984-1996. Wewnątrz nowoczesny ikonostas;
5. **Ośrodek Edukacji Leśnej „Stara Wyłuszczarnia” im. Leśników Puszczy Knyszyńskiej** z zabytkową wyłuszczarnią nasion z 1934 r. i salą konferencyjno-edukacyjną. Wizyta tu, to gratka, zarówno dla szkolnych wycieczek, jak i spragnionych wiedzy turystów. W wyłuszczarni dowiemy się wszystkiego o lasach, poznamy lokalną historię i poczujemy atmosferę panującą niegdyś wśród leśników. Atrakcją jest lokomotywa parowa – relikw leśnej kolejki wąskotorowej.

Infrastruktura turystyczna

BAZA GASTRONOMICZNA:

1. Bar MAX, ul. Białostocka 12c, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 85 710 29 57
2. Karczma za Płotem, ul. Białostocka 52, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 85 67460 52, 600 348 479
3. Klub KAMELEON, ul. Żeromskiego 7, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 693 033 811

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA:

1. Helios, ul. Torowa 7, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 85 710 13 30, www.helios-com.pl
2. Zajazd LEŚNY, ul. Białostocka 1, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 85 710 19 88, fax 85 710 34 24, www.lesnyjard.pl

AGROTURYSTYKA:

1. Biały Dom nad Stawami, Żłota Wieś 17, tel. 85 710 92 11, 606 738 083
2. „Brzozówka Koronna”, Brzozówka Koronna 10, tel. 518 992 464, www.brzozowka-koronna.pl
3. Czerwone Korale, Czarna Wieś Kościelna, ul. Ks. E. Szapela 18A, tel. 85 710 91 17, (+48) 513 021 609
4. Na Skraju Puszczy, Czarna Wieś Kościelna, ul. Wierzbowa 5, tel. 85 749 18 33, 513 720 456
5. Pod Brzozą, Czarna Wieś Kościelna, ul. Wierzbowa 1, tel. 792 178 121, www.pod-brzoza1.nocowanie.pl
6. Ptasie Radio, Czarna Wieś Kościelna, ul. Wierzbowa 5, tel. 506 644 153, www.ptasie-radio.com.pl
7. Villa Helena – Dom Pracy Twórczej, Czarna Wieś Kościelna, ul. Sosnowa 2d, tel. 602 190 038, www.Vilhel.pl
8. Zacisze, Czarna Wieś Kościelna, ul. Zacisze 7, tel. 85 710 90 06, 698 698 243
9. Ruczaj, Karczmiśko 41, tel. 698 519 658, www.uroczyisko-ruczaj.pl
10. Stajnia Zamczysk, Zamczysk 20, tel. 698 231 076, www.stajniazamczysk.pl

POKOJE GOŚCINNE:

1. Pod Lasem, ul. Żurawinowa 2, 16-020 Czarna Białostocka, tel. 604 603 477, 509 676 625
2. Rudnia, ul. Sosnowa 2, Czarna Wieś Kościelna, tel. 85 710 90 90, 698 698 243
3. Zielony Dom, ul. Górna 1, Czarna Wieś Kościelna, tel. 606 928 162

OBIEKTY SPORTOWE:

1. Hala i boisko sportowe, ul. Konopnickiej 7, 16-020 Czarna Białostocka
2. „Orlik” przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Czarnej Białostockiej, ul. Traugutta 28, 16-020 Czarna Białostocka

Adresy

URZĄD MIEJSKI W CZARNEJ BIAŁOSTOCKIEJ

ul. Torowa 14A
16-020 Czarna Białostocka
tel. 85 713 13 40, fax 85 713 13 49
e-mail: um@czarnabialostocka.pl
www.czarnabialostocka.pl
Facebook Gmina Czarna Białostocka

DOM KULTURY

ul. Kościelna 8
16-020 Czarna Białostocka
tel/fax 85 710 16 67
www.dkcarna.com



DOBRZYNIOWO DUŻE

Bogdan Zdanowicz Wójt Gminy Dobrzyniewo Duże



Gmina Dobrzyniewo Duże graniczy z Białymstokiem, na obszarze w niewielkim stopniu przekształconego środowiska naturalnego. Położenie w obszarze Natura 2000 wraz z otoczeniem Puszczy Knyszyńskiej korzystnie wpływa na rozwój infrastruktury turystyczno-krajoznawczej. Puszcza Knyszyńska to jeden z ostatnich w Europie rejonów o stosunkowo mało skażonej, urokliwej przyrodzie. Ma on do zaoferowania liczne zakątki, które stwarzają możliwość rozwijania naszej wrażliwości w kontakcie z pięknem środowiska naturalnego i wielokulturowością. Bogata fauna i flora wraz z rzekami zachęca do pieszych i rowerowych wędrówek po tym obszarze.

Walory przyrodnicze

Naturalny krajobraz Gminy Dobrzyniewo Duże i piękno tego miejsca człowiek zmienia tylko w niewielkim stopniu, dlatego to miejsce urzeka i idealnie nadaje się na agroturystykę, która prędko się tu rozwija. Czyste lasy Puszczy Knyszyńskiej zachęcają do łowów na dziką zwierzynę, zbierania owoców leśnych i grzybów. Obszary chronione w rezerwach, rzeki i potoki, miejsca nacechowane historią, wszystko to kusi aktywnych turystów do pieszych wędrówek, rajdów rowerowych czy jazdy konnej po ścieżkach i wytyczonych szlakach turystycznych.

1. **Rezerwat „Kulikówka”** – jest najmniejszym rezerwatem Puszczy Knyszyńskiej o pow. 10,88 ha, utworzony w 1987 r. rezerwat został ustanowiony w celu ochrony i zachowania fragmentów łągów w Puszczy Knyszyńskiej z obfitym stanowiskiem pióropusznika strusiego (*Matteucia struthiopteris*), który potrafi dorastać do 1,5 m wysokości. Obszar rezerwatu leży w dorzeczu Narwi, w zlewni rzeki Kulikówki. Woda gruntowa w zależności od pory roku zalega na głębokości 60-120 cm. W południowo-wschodniej części rezerwatu w pobliżu gruntów wsi Koziańce występują dwa wydajne, czynne przez cały rok, źródła wód podziemnych. Podnoszą one dodatkowo walory rezerwatu, na brzegach, którego rośnie las łągowy. Dotrzeć do niego można poruszając się z Białegostoku drogą krajową 65 w kierunku Ełku;



2. **Rezerwat leśno-archeologiczny „Krzemianka” w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej** – rezerwat należący do gmin Czarna Białostocka oraz Dobrzyniewo Duże o powierzchni 230,91 ha położony jest w zachodniej części Puszczy Knyszyńskiej. Rezerwat utworzono w 1988 roku w celu zachowania w naturalnym stanie łągów olszowo – jesionowych i łąk w dolinie rzeki Krzemianki wraz z licznymi źródłiskami oraz kopalnią krzemienia z epoki brązu, czyli sprzed ok. 3000 lat. Przez teren rezerwatu prowadzi ścieżka dydaktyczna (ok. 4 km), prezentująca walory przyrodnicze rezerwatu Krzemianka, a także specjalne atrakcje w postaci barci z pszczołami i prehistorycznymi kopalniami krzemienia. Wzdłuż ścieżki dydaktycznej ułożone są co kilkaset metrów kłody drewna, służące jako ławki, na których można odpocząć. Kopalnie krzemienia odkrył w 1991 roku leśnik Roman Pruski. W 1992 roku prowadzone były badania przez ekipę z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie. Pozwalają one stwierdzić, że ok. 3000 lat temu funkcjonowało tu całe zagłębienie wydobywcze i przetwórcze (około 300 kopalni oraz kamieniołomy). Ślady po dawnych kopalniach pokrywają południowy stok wzgórza – od szczytu do podnóża widoczne są liczne zagłębienia i hałdy. Co ciekawe, owe kopalnie przetrwały do dziś w niemal nienaruszonym stanie. Przy zejściu ze ścieżki jest wygodny parking, obok którego znajdują się boiska do gry. Jednym z elementów atrakcji turystycznych jest sieć szlaków tury-





stycznych, biegnących przez najciekawsze przyrodniczo i historycznie tereny. Czystość ekologiczna obszaru Gminy Dobrzyniewo Duże dodatkowo stwarza korzystne warunki do uprawiania turystyki wycieczkowej. Dość szeroka oferta szlaków pozwala na uprawianie turystyki aktywnej: pieszej, rowerowej, kajakowej.





Szlaki turystyczne

1. **Szlak pieszy „Szlak pielgrzymi”** o długości ok. 18 km, przebiega przez miejscowości Fasty, Dobrzyniewo Kościelne, Gniła, Pogorzałki, Borsukówka;
2. **Szlak rowerowy „Kresowe Wędrówki”** o długości ok. 18 km., przebiega przez Kopisk, Szacify, Obrubniki, Letniki, Podleńce;
3. **Szlak konny pomarańczowy** o długości ok. 120 km, pierwszy szlak konny po Puszczy Knyszyńskiej i stanowiący wraz z szlakiem rowerowym, kajakowym i kolejki wąskotorowej jeden z elementów zintegrowanego systemu szlaków w ramach „Kresowych wędrówek”. Jego trasa biegnie od Folwarków Wielkich poprzez Pieńki, PGR Waliły, Radunin, Lipowy Most, Kopną Górę, Surażkowo i Supraśl do wsi Krynice w Gminie Dobrzyniewo Duże;
4. **Ścieżka edukacyjna Rezerwat „Krzemianka”** o długości ok. 1020 m, ścieżka turystyczna prowadząca przez Rezerwat umożliwia podziwianie piękna tego niezwykłego terenu, dotarcie do trudno dostępnych miejsc, prowadzi przez tereny źródłiskowe, gdzie bierze swój początek rzeka Krzemianka. Wędrując po ścieżce można obejrzeć prehistoryczną kopalnię krzemienia;
5. **Wędkarstwo** – możliwość uprawiania na rzekach przepływających przez teren gminy – Narew, Supraśl, Biała.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

Doroczne Dożynki Gminne (sierpień) – impreza kulturalno-rozrywkowa sprzyjająca integracji lokalnej społeczności.

Zabytki

1. **Kościół Zwiastowania NMP w Dobrzyniewie Kościelnym**, wzniesiony w latach 1905-1910 w stylu neogotyckim, w sąsiedztwie kościoła znajduje się zabytkowy cmentarz;
2. **Parafialna cerkiew w Fastach p.w. Podwyższenia Krzyża Pańskiego** z 1975 roku, pięciokopułowa, z trójkondygnacyjną wieżą, i okazałym ikonostasem (ścianą z ikonami) wewnątrz;
3. **Prawosławna, drewniana kaplica cmentarna p.w. św. Michała Archanioła, świątynia o konstrukcji zrębowej**, wzniesiona na planie prostokąta w latach 1893-1895;

4. **Zbiorowa mogiła i pomnik w Fastach**, upamiętniający zamordowanych przywódców ruchu ludowego na Białostocczyźnie w 1943 roku;
5. **Kaplica cmentarna murowano – drewniana w Pogorzałkach**, z 1863 r.;
6. **Pomnik – obelisk w Jaworówce**, ufundowany ku czci rozstrzelanych 17 sierpnia 1863r. na Białej Górze mieszkańców wsi Jaworówka.

Infrastruktura turystyczna

1. Agroturystyka „U Chamera” – Gniła 48A, 16-002 Dobrzyniewo Duże, tel. 602 79 39 18;
2. Gościniec – Obrubniki 35A, 16-002 Dobrzyniewo Duże, tel. 509 558 229.

Adresy

URZĄD GMINY DOBRZYNIEWO DUŻE

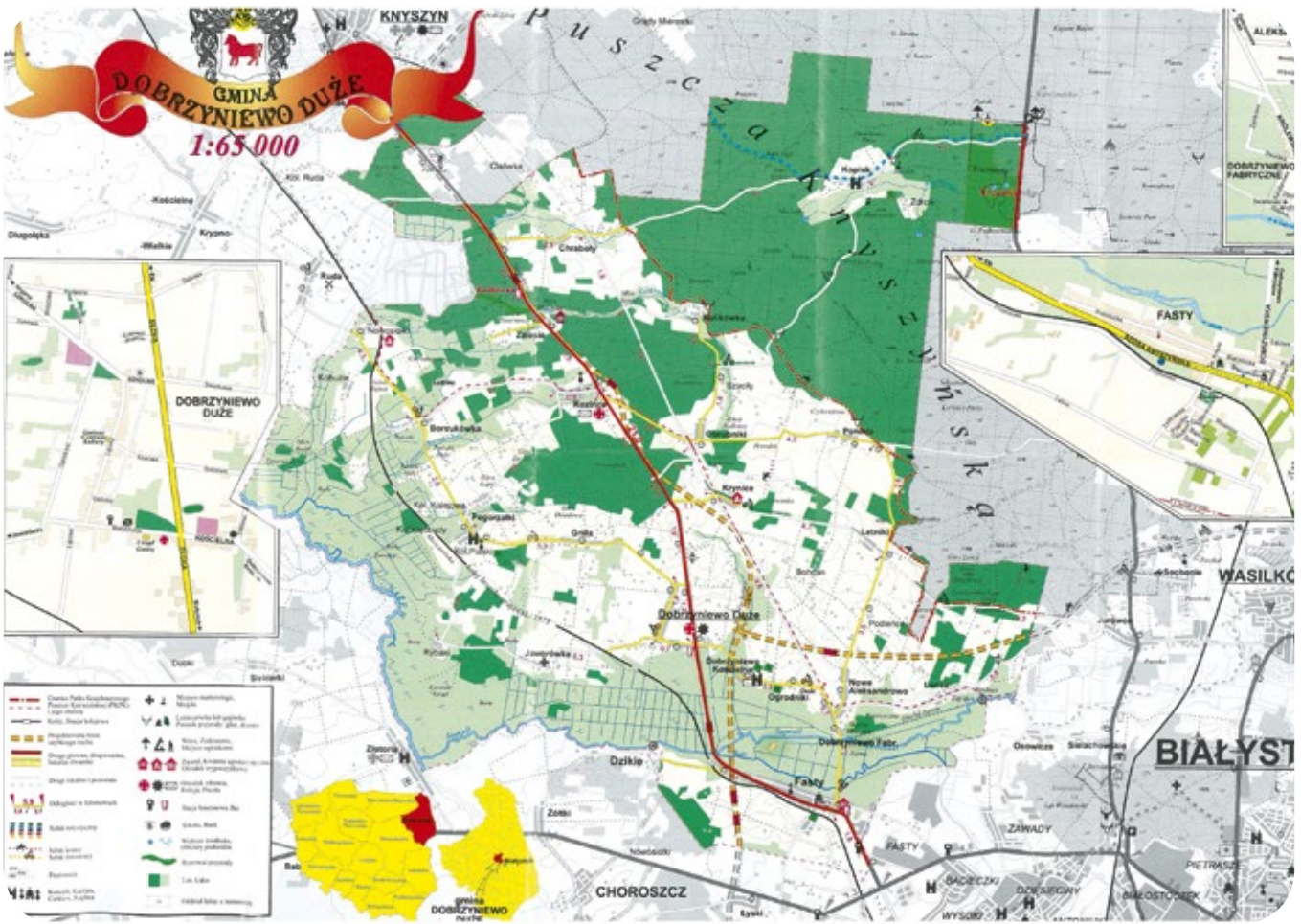
ul. Białostocka 25
16-002 Dobrzyniewo Duże

tel. 85 742 81 55, fax 85 719 71 47
www.dobrzyniewo.pl

GMINNE CENTRUM KULTURY

ul. Lipowa 71
16-002 Dobrzyniewo Duże

tel. 85 719 71 59
www.narwanie.pl





JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

Krzysztof Marciniowicz Wójt Gminy
Juchnowiec Kościelny



Gmina Juchnowiec Kościelny jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej Polsce w województwie podlaskim, w powiecie białostockim, na południe od Białegostoku. Gmina graniczy z następującymi gminami: Białystok, Zabłudów, Bielsk Podlaski, Suraż, Turośń Kościelna, Choroszcz i Wyski. Jej powierzchnia wynosi 171 km², a stan ludności na 31.12.2016 r. wynosił 15 700 osób. Na terenie gminy Juchnowiec Kościelny znajduje się 46 sołectw, w tym największe sołectwo Kleosin liczące 4676 mieszkańców.

Walory przyrodnicze

Południowa część gminy znajdująca się w sąsiedztwie rzeki Narew znajduje się w strefie ochronnej obszarów Natura 2000. Jest to obszar o nazwie „Dolina Górnej Narwi”. Obszar „Dolina Górnej Narwi” obejmuje całą szerokość doliny Narwi. Koryto Narwi ma tu naturalny charakter z meandrami i starorzeczami. Większość powierzchni doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe, których występowanie uzależnione jest od corocznych wylewów rzeki. Dominują tu turzycowiska i szuwały mannowe, a wokół starorzeczy – trzcinowiska. Wzdłuż rzeki występują zakrzewienia i zadrzewienia wierzbowe. Lasy pokrywają niewielką część doliny. Około 60% obszaru jest użytkowane rolniczo i przeważają tu pastwiska i łąki. Dolina Górnej Narwi jest jedną z najlepiej zachowanych w Polsce dolin rzecznych i stanowi, obok Bagien Biebrzańskich, jeden z największych obszarów mokradł środkowoeuropejskich. Kształtowane przez regularne wylewy rzeki, są one uznawane za siedliska o największej różnorodności biologicznej w strefie klimatu umiarkowanego.

Również w południowej części obszaru gminy Juchnowiec Kościelny znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi”. Obszar utworzono w 1993 roku, powierzchnia na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny wynosi 1 700 ha. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” razem z Narwiańskim Parkiem Narodowym, który dzieli go na dwie części, obejmuje całą dolinę Górnej Narwi. Dolina Narwi jest w znacznym stopniu zabagniona, a koryto rozdziela się na liczne odnogi wijące się wśród rozległych szuwarów i trzcinowisk.

POMNIKI PRZYRODY POŁOŻONE NA TERENIE GMINY JUCHNOWIEC KOŚCIELNY:

- Klon zwyczajny – wieś Lewickie;
- Lipa drobnolistna – wieś Lewickie;
- Wiąz szypułkowy – wieś Wojszki;
- Aleja 27 drzew – 9 kasztanowców, 8 jesionów, 9 lip, 1 klon parkowego w Niewodnicy Nargilewskiej.





Szlaki turystyczne

1. „Obwodnica gminy Juchnowiec” – szlak rowerowy oznaczony kolorem zielonym – długość 24 km Ignatki – Brończany – Lewickie – Juchnowiec Kościelny – Wólka – Biele – Żłotniki – Bogdanki – Dorożki – Kożany – Zajączki – Wojszki;
2. „Szlak Podmiejskich Rezydencji” – szlak rowerowy oznaczony kolorem żółtym – długość 45 km; przez gminę przebiega około 10 km (Juchnowiec Dolny – Juchnowiec Kościelny: Szerenosy-Juchnowiec Kościelny – Rumejki – Hermanówka);
3. „Podlaski Szlak Bociani” – szlak rowerowy oznaczony kolorem czerwonym – długość 404 km, w tym przez gminę Juchnowiec Kościelny przebiega około 10 km; (Wojszki-Doktorce: Zajączki – Kożany – Czerewki – granica gminy);
4. „Szlak Konopielki” – szlak samochodowy/rowerowy o długości 60 km – przebiega przez teren gmin: Juchnowiec Kościelny, Suraż, Turośń Kościelną, Łapy;
5. Ścieżki rowerowe na trasie: Białystok – Śródlесьie, Białystok – Ignatki-Osiedle.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Dni Ziemi Juchnowieckiej (lipiec)** – święto gminy trwa 7-8 dni. Odbyna się w różnych miejscowościach, a każde spotkanie organizowane jest w innej atmosferze. Na Dni Ziemi Juchnowieckiej składają się imprezy muzyczne, kulturalne, rekreacyjne, sportowe, m.in. Bieg Uliczny na 5 km „Przybij Piątkę w Kleosinie”, wycieczka po najciekawszych zakątkach gminy, Towarzyskie Zawody Wędkarskie „O Złotą Rybkę Juchnowiecką”, czy Spartakiada Sołecka o Puchar Wójta Gminy Juchnowiec Kościelny;
2. **Pierścień Podskarbiego Włoszka (luty)** – honorowe wyróżnienie przyznawane firmom i osobom, które poprzez swoje działania przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku Gminy Juchnowiec Kościelny zachowując jednocześnie wysokie standardy etyczne i zawodowe;
3. **Bieg Konopielki (maj)** – rywalizacja sportowa skupiająca miłośników biegania. Zawody rozpoczyna bieg rodzinny, gdzie każdy może pobiec wspólnie z rodziną. Następnie bieg z VIP-ami, zmierzyć się można z władzami Gminy Juchnowiec Kościelny na dystansie 300 m. Bieg główny to dystans 10 km poprzez malownicze tereny ziem juchnowieckich. Miejsce: Stadion gminny w Juchnowcu Dolnym, podsumowanie imprezy odbywa się we Frampolu;
4. **Wojewódzkie Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych – Melpomena (maj)** – to impreza o wieloletniej tradycji i ustalonej renomie, od 24 lat skupiająca wokół siebie najmłodszych miłośników teatru, poezji, sztuki recytatorskiej i różnorodnych form scenicznej ekspresji. Liczne konkursy oraz występy artystyczne odbywające się w ramach Melpomeny na stałe wpisały się w krajobraz najważniejszych wydarzeń kulturalnych na terenie powiatu białostockiego. W ramach Forum rokrocznie odbywa się cykl konkursów recytatorskich oraz występów scenicznych, przygotowanych przez dziecięce i młodzieżowe grupy teatralne. Ponieważ Melpomena zyskała

sobie sympatyków także poza terenem powiatu białostockiego, od zeszłego roku, dzięki wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, udało się rozszerzyć jej formułę na teren całego województwa;

5. **Akcja LATO OK (lipiec/sierpień)** – cykl atrakcyjnych zajęć i warsztatów w okresie wakacyjnym. W miejscowościach Gminy Juchnowiec Kościelny, dzieci i młodzież mogą aktywnie spędzać wolny czas;
6. **„Barwna Jesień Życia”** – akcja skierowana do mieszkańców gminy Juchnowiec Kościelny, którzy ukończyli 50 lat. Zajęcia mające na celu wspieranie i rozwój zdrowego, nowoczesnego trybu życia oraz aktywizację mieszkańców;
7. **Ekumeniczne Spotkanie z Koledą (styczeń)** – występy chórów parafialnych i świeckich. Miejsce: Dom Pomocy Społecznej w Czerewkach;
8. **Ferie Zimowe z OK (styczeń)** – cykl atrakcyjnych zajęć i warsztatów w okresie zimowym. W ramach akcji „ZIMA OK” na dzieci i młodzież czekają gry, zabawy, konkursy, warsztaty tematyczne. Miejsce: świetlice na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny;
9. **Nocny Maraton Gier Zespołowych** – odbywa się w Zespole Szkół w Kleosinie w ramach popularyzacji gier zespołowych, propagowanie idei wychowania przez sport, ukazanie walorów uprawiania sportu i zdrowego stylu życia. Maraton rozpoczyna się w godzinach popołudniowych w czterech dyscyplinach: siatkówce, koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej;
10. **Powiatowy Konkurs Twórczości Ludowej dzieci i młodzieży „BARWY FOLKLORU”** – odbywa się w Zespole Szkół w Juchnowcu Górnym dotyczy tematyki ludowej i realizowany jest w dwóch kategoriach: haft krzyżykowy i wycinanka ludowa. Uczestnicy konkursu: uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenu powiatu białostockiego i miasta Białegostoku.

Zabytki

1. **Kościół Świętej Trójcy w Juchnowcu Kościelnym** – to najcenniejszy zabytek na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny, wybudowany w 1764 r. na miejscu starego kościółka drewnianego. W 1906 roku do istniejącego kościółka dobudowano wieżę z dzwonnicy i w takim kształcie ta późnobarokowa świątynia istnieje do dziś. W kościele znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej Juchnowieckiej. W 1997 roku juchnowiecka świątynia decyzją władz kościelnych stała się sanktuarium maryjnym, a obraz otrzymał miano Matki Bożej Królowej Rodzin. Obok kościoła znajduje się murowana kostnica z drugiej połowy XVIII wieku i drewniana plebania z przełomu XIX/XX wieku;
2. **Cerkiew pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Kożanach** – drewniana świątynia wybudowana została w 1886 r.;
3. **Prawosławna kapliczka Świętego Jana Złotowskiego z przełomu XVIII/XIX wieku** w Złotnikach, wsi obchodzącej w 2004 r. 450-lecie założenia;
4. **Murowana kaplica katolicka pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa** z 1900 roku w Szerenosach. Murowane zabytkowe kapliczki znajdują się również w Klewinowie, Solniczках, Zajączkach i Wojszkach;
5. **Dworek szlachecki we wsi Horodniany** – pięknie odrestaurowany dworek, jego historia sięga XV wieku – czasów, gdy właścicielami okolicznych ziem byli bojarowie Horoderiścy. Dworek usytuowany jest w zabytkowym parku krajobrazowym;
6. **Zespół dworski w Juchnowszczyźnie (Rumejki)** – posiada XVII-wieczne korzenie, kiedyś pięknie położony wśród stawów i starych drzew. Obecnie najwyrazistszym jego elementem jest modrzewiowy dwór, jeszcze zamieszkały;
7. **Ruiny pałacu w Lewickich z początku XIX wieku** – do dziś przetrwały okazały fronton podparty na solidnych kolumnach i część drzew z założenia parkowego. Na zachód od wsi Niewodnica Nargilewska, znajdują się resztki zespołu pałacowo-dworskiego, wybudowanego na początku XX wieku. Otoczony ponadstuletnimi lipami, wiązami, klonami i jesionami;
8. **Wojszki** – to malownicza wieś położona na południu gminy Juchnowiec Kościelny w dolinie Narwi, na obszarze Zielonych Płuc Polski. Pierwsza wzmianka źródłowa o tej miejscowości pochodzi z 1562r. Największą atrakcją wsi jest jej charakterystyczna drewniana zabudowa z niezwykle bogatymi zdobieniami.





Infrastruktura turystyczna

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA:

1. Hotel-Dworek Tryumf, ul. Klepacka 1 Księżyno, 16-001 Kleosin, tel. 85 663 29 18, fax: 85 669 29 86, www.dworek-tryumf.pl
2. Sosnowe Zacisze, Osiedle Ignatki, ul. Leśna 20, 16-001 Kleosin, tel. 85 710 22 54, 663 131 199, www.sosnowezacisze.pl
3. Hotel SPA Wellness Zdrojówka, Horodniany 47, 16-001 Kleosin, tel. 85 663 15 65; 517 169 413, www.zdrojowka.pl
4. Frampol Ranczo, Hołówki Duże 56, 16-061 Juchnowiec Kościelny, tel. 506 58 68 52, www.fram-polranczo.pl
5. Korona Park w Klewinowie, Klewinowo 116, 16-061 Juchnowiec Kościelny, tel. 85 663 18 56; 606 761 718, www.koronapark.pl
6. Agroturystyka Marysin, Rostołty 53, 16-061 Juchnowiec Kościelny, tel. 600 803 449, www.agromarysin.pl

OBIEKTY SPORTOWE:

1. Boisko Sportowe w Juchnowcu Dolnym, 16-061 Juchnowiec Kościelny, tel. 85 713 28 94;
2. Kompleks rekreacyjno-sportowy „Orlik” w Kleosinie, 16-001 Kleosin, ul. Tarasiuka, tel. 85 663 21 63;
3. Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Juchnowcu Górnym, Juchnowiec Górny, ul. Szkolna, 16-061 Juchnowiec Kościelny, tel. 85 719 66 78.

Adresy

URZĄD GMINY JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

ul. Lipowa 10
16-061 Juchnowiec Kościelny
tel. 85 713 28 80, fax 85 713 28 81
www.juchnowiec.gmina.pl

OŚRODEK KULTURY W GMINIE JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

Pl. Królowej Rodzin 1
16-061 Juchnowiec Kościelny
tel. 85 719 60 56
www.okjuchnowiec.pl



ŁAPY

Urszula Jabłońska Burmistrz Łap

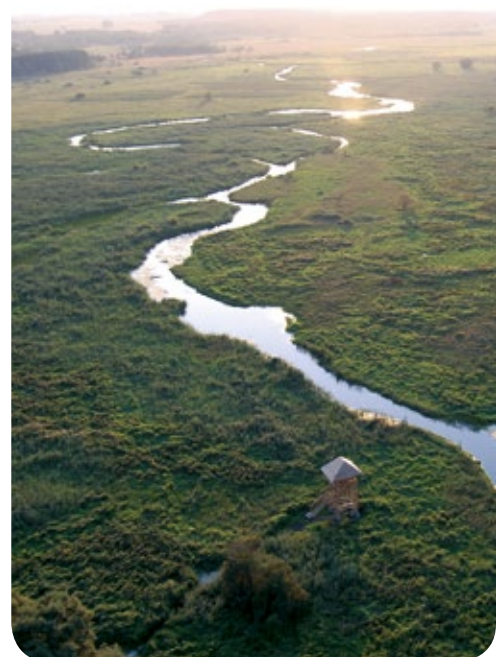


Łapy położone są w odległości ok. 23 km od Białegostoku, 70 km od granicy z Białorusią i niespełna 150 km od Warszawy. Gmina leży w rozwidleniu dwóch głównych dróg krajowych: S8 Warszawa – Białystok oraz S19 Białystok – Lublin, a bezpośrednio przez miasto przebiega główna linia kolejowa *Rail Baltica* – trasa E75 stanowiąca europejski korytarz o priorytetowym znaczeniu łączący Warszawę z Kownem, Rygą, Tallinem i Helsinkami. Główną atrakcją turystyczną jest bagienna dolina rzeki Narew, z silnie rozbudowanym systemem koryt rzecznych zwana „Polską Amazonią”, której najcenniejsze części wchodzi w skład Narwiańskiego Parku Narodowego. W okolicach Łap rozlewiska tworzą unikalną ostoję – mikroregion będący pozostałością pierwotnej przyrody. Park chroni sieć rzeczną wraz z przyległymi terenami bagiennymi, łąkami turzycowymi, lasami łęgowymi, w których bytuje ok. 203 gatunków ptaków, wśród nich 28 zagrożonych w skali światowej lub europejskiej oraz łosie, jelenie, sarny, dziki, a także będące pod ścisłą ochroną małe ssaki, gady, płazy i owady. Mimo to teren jest dostępny dla turystów: są tu szlaki kajakowe, rowerowe, piesze. Gmina ma też liczne zabytki sakralne, zabytkową zabudowę z XIX i XX wieku oraz liczne wydarzenia etnograficzne, związane z kulturą ludową oraz sportowe, rekreacyjne i rozrywkowe.



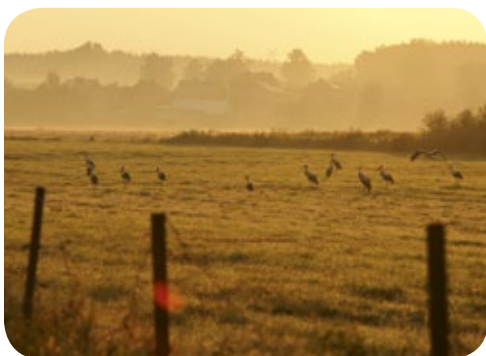
Walory przyrodnicze

Obszar Gminy Łapy zlokalizowany jest na unikalnych w skali światowej terenach Doliny Górnej Narwi, którą charakteryzuje bogate i różnorodne środowisko przyrodnicze, uznane za jeden z najciekawszych regionów w Europie. Obszar Górnej Narwi z uwagi na ww. walory został objęty ochroną i utworzono Narwiański Park Narodowy. W okolicach Łap rozlewiska tworzą unikalną ostoję – mikroregion będący pozostałością pierwotnej przyrody. W 1996 r. obszar ten stał się częścią utworzonego na 74-kilometrowym odcinku Narwiańskiego Parku Narodowego. Park chroni sieć rzeczną wraz z przyległymi terenami bagiennymi, łąkami turzycowymi, lasami łęgowymi, w których bytuje ok. 150 gatunków ptaków. Brzegi porasta gęsta szata roślinna. Na terenie gminy jest też zlokalizowany Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 – „Bagienna Dolina Narwi”. Obszar obejmuje odcinek doliny Narwi o długości około 58 km i szerokości od 300 m do 4 km, między Surazem a Żółtkami, w granicach Narwiańskiego Parku Narodowego. Łapy znajdują się w otulinie Narwiańskiego Parku Narodowego. Pełna meandrów rzeka tworzy tu unikalną ostoję będącą pozostałością pierwotnej przyrody. Miłośnicy aktywnego spędzania czasu mają możliwość bezpośredniego obcowania z dziką przyrodą i poznawania jej piękna z kajaków, rowerów i pieszo. Bliskość Puszczy Białowieskiej, Puszczy Knyszyńskiej i Biebrzańskiego Parku Narodowego – znajdują się one w odległości kilkudziesięciu kilometrów od Łap – sprawia, że to miejsce zyskuje uznanie w oczach ludzi aktywnych:



Szlaki piesze

1. **Szlak Kolejarzy** – znaki zielone, 25 km. Łączy zabytkowe osiedle kolejowe w Łapach z grodem Nawia w Suraziu. Biegnie przez miejscowości: Łapy-Osse, Grochy Stare i Pietkowo;



2. **Szlak im. Włodzimierza Puchalskiego** – znaki czerwone, 53 km. Jest poświęcony pamięci Włodzimierza Puchalskiego – propagatora przyrody narwiańskiej, ojca polskiej fotografii i filmu przyrodniczego. Przebiega przez miejscowości: Łapy (Osse), Płonka Kościelna, Łupianka Stara, Bokiny, Waniewo, Kurowo, Stelmachowo, Tykocin, Morusy, Góra.

Szlaki rowerowe

1. **Podlaski Szlak Bociani** – oznaczony w terenie i na mapach kolorem czerwonym, długość około 200 km, przebiega niemal przez całe województwo podlaskie, a w gminie Łapy przez wieś Bokiny. Łączy trzy Parki Narodowe: Białowiecki, Narwiański i Biebrzański. W zależności od własnych możliwości i preferencji można go podzielić na etapy. Biegnie wzdłuż dolin rzek: Narewki, Narwi i Biebrzy. Motywem przewodnim szlaku są skupiska gniazd bociana białego (na trasie kilkaset gniazd oraz Europejska Wieś Bociania w Pentowie pod Tykocinem). Przebiega przez miejscowości: Białowieża, Narewka, Odrynki, Wojszki, Suraż, Bokiny, Wólka Waniewska, Baciuty, Kurowo, Tykocin, Laskowiec, Dobarz, Goniądz;
2. **Obwodnica rowerowa NPN** – kolor niebieski, 90 km. Szlak prowadzi dookoła Narwiańskiego Parku Narodowego, po granicy otuliny przez miejscowości: Choroszcz, Baciuty, Suraż, Łapy, Płonkę Kościelną, Łupiankę Starą, Kurowo, Tykocin, Złotoria. Łączy walory kulturowe otoczenia Parku z możliwością podziwiania walorów przyrodniczych. Po drodze napotykamy na ciekawe zabytki miasteczek: Choroszcz, Suraż, Tykocina, a także możemy odwiedzić siedzibę Parku w Kurowie. Obwodnicę przecinają szlaki piesze, co daje możliwość dotarcia do innych ciekawych obiektów;
3. **Ścieżka rowerowa z Łap do Płonki Kościelnej.**

Szlaki wodne

1. **„Narwiański Labirynt”** o długości 45 km. Prowadzi rzeką Narew przez cały Park Narodowy. Do pokonania w 2-3 dni. Stanowi ostatni etap 150 km spływu Narwią od zbiornika Siemianówka lub z Narewki. Płynąc Narwią widoczne są miejscowości: Suraż, Uhowo, Łapy-Dębowa, Bokiny, Topilec, Izbiszcze, Waniewo, Kurowo, Rzędziany;
2. **Szlak okrężny z Uhowa** o długości ok. 10 km. Spływ rzeką Narew zajmuje kilka godzin. Rozpoczyna się w Uhowie, prowadzi przez Bokiny, Łapy i z powrotem do Uhowa. Kajak można wypożyczyć m.in. na plaży OKF w Uhowie. Przepływa się pod mostami kolejowym i drogowym, za którymi rzeka rozgałęzia się na trzy koryta. Płynąc prawym korytem, wzdłuż zabudowań, można po 2 km odpocząć na niezorganizowanym polu biwakowym. Dalej rzeka zaczyna meandrować wśród zarośli trzci-



nowo-wierzbowych, z licznym ptactwem wodno-błotnym. Po przepłynięciu 4 km należy skręcić z głównego koryta w lewo, na wschód i dotrzeć do tzw. „Rozlewy”. Jest to duże, płytkie rozlewisko wody utrzymujące się przez cały rok. Następnie dopłynięcie się do miejsca biwakowego „Durnego Chata” i wsi Bokiny. Spływ wraca na „Rozlewę” i płynąc na zachód można wrócić prawą odnogą Narwi. W Łapach można zatrzymać się na terenie zwanym „Sosenką” albo wrócić do przystani kajakowej w Uhowie;

3. **Szlak kajakowy rozlewiskami Narwi**, o długości ok. 50 km. Spływ rozpoczyna się w Surażu. Sprzęt pływający wypożycza się w OKF w Uhowie lub w wypożyczalniach prywatnych. Należy kierować się lewą odnogą i minąć ujście dopływu Lizy. Po około 10 km spływu rzeka się zwęża. Trasa prowadzi pod mostami. Spływ mijają zabudowania wsi Uhowo i dalej kieruje się prawym korytem rzeki, które rozdziela się na trzy odnogi. Spotkają się one po kilku kilometrach tworząc tzw. „Rozlewę”. Dalszą drogę przysłaniają wzniesienia. Płynąc przy lewym brzegu można zatrzymać się na biwak. Widać stąd zabudowania wsi Bokiny, którą w następnym etapie drogi można odwiedzić i przenocować w kwaterach agroturystycznych. Dalej rzeka zwęża się, a kajaki będą miały most drogowy z Białegostoku do Wysokiego Mazowieckiego, wieś Baciuty i dopłyną aż do Topilca, gdzie można odpocząć lub przenocować. Za tą wsią rzeka zmienia kierunek na zachodni i kilkoma odnogami prowadzi do oddalonego o 10 km Waniewa. Można tu odpocząć na zorganizowanym polu biwakowym lub wybrać się na spacer ponad kilometrową kładką edukacyjną. Płynąc dalej należy skręcić w lewy dopływ – Kurówkę aż do zespołu pałacowoparkowego w Kurowie. Po zwiedzeniu siedziby Narwiańskiego Parku Narodowego i obejrzeniu panoramy Narwi wraca się do głównego koryta Narwi, którym dopływa się do „zerwanego mostu”, rezerwy obronnej „Koziołek” i przepływa obok wsi Radule do Rzędzian.



Ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne

1. **Bagna nad Bojarami** – ścieżka nieoznakowana z Suraża do Uhowa o długości 10 km. Piesza wycieczka ścieżką przyrodniczą zajmuje 4 godziny. Rozpoczyna się w Surażu, w muzeum archeologicznym, dalej biegnie na północ szosą, obok stacji, a za cmentarzem drogą żwirową do wzgórza. Dochodzi się do żwirowni. Idąc dalej na północ drogą polną, pomiędzy lasami i borami, wyjdzie się na półotwartą przestrzeń. Po lewej stronie płynie rzeka Narew. Droga prowadzi wśród wydm, łąk aż do starorzecza. Dalej pod dębami można podziwiać widoki i obserwować ptaki. Kierując się w stronę wsi Uhowo czeka przejście na kolejne starorzecze. Ścieżka prowadzi obok DPS w Uhowie i dalej ulicą do stacji kolejowej;



2. **Ścieżka dydaktyczna Bokiny** – oznaczona kolorem czarnym, ma długość 4 km. Na szlaku ustawione są 4 tablice prezentujące walory okolicy. Służą one wycieczkom szkolnym do nauki przyrody w terenie. Stanowi przedłużenie szlaku im. Wł. Puchalskiego;
3. **Wędrując brzegiem Narwi** – ścieżka 2,5 km wiedzie prawym brzegiem rzeki. Zapoznaje z walorami przyrodniczymi doliny (roślinność, ptaki, płazy) oraz historią i zabytkami wsi Bokiny i Wólki Waniewskiej.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Łapskie Te Deum (maj)** – Festiwal Pieśni Sakralnej „Łapskie Te Deum” powstał w 1998 roku. Na początku impreza miała charakter jedynie wojewódzki. Jednak rok później był to już festiwal ogólnopolski, a od 2000 roku przedsięwzięcie to zyskało wymiar międzynarodowy. Głównym

zamierzeniem festiwalu jest prezentacja chórów profesjonalnych, amatorskich i parafialnych, propagowanie twórczości chóralnej różnych epok związanej z tematyką sakralną. Do udziału w imprezie zapraszamy chóry m.in. z diecezji – łomżyńskiej, białostockiej i drohiczyńskiej. Udział w festiwalu możliwy jest dla wszystkich chętnych chórów, również tych spoza wymienionych powyżej diecezji, zarówno z kraju, jak i z zagranicy;

2. **Dni Łap (czerwiec)** – festyny, koncerty;
3. **Hej Sobótka (czerwiec)** – doroczna impreza etnograficzno-kulturalna od ponad 30 lat na plaży w Uhowie;
4. **Dzień Suma (lipiec)** – impreza plenerowa w Bokinach. Wędkarze spotykają się tam co roku, aby zmierzyć się w konkursie na złowienie największej ryby podczas „nocnego sumowania”;
5. **Międzynarodowy Narwiański Triathlon Bagienny (lipiec)** – impreza rekreacyjno-sportowa w Uhowie; jedyna tego typu na Podlasiu, impreza sportowa, łącząca w sobie trzy dyscypliny: wyścig rowerowy leśnymi duktami, spływ kajakowy urokliwą doliną Narwi i trzykilometrowy bieg przez łąki i pola aż do mety na Placu Niepodległości w centrum Łap. Na każdym etapie rywalizacji zawodnicy muszą się wykazać wytrzymałością, dobrą kondycją i wspaniałym humorem;
6. **Dożynki Gminne (wrzesień)**.

Zabytki

1. **Kościół w przy ul. 3-go Maja 8 w Łapach, Parafia pw. św. Ap. Piotra i Pawła** – mury, neobarokowy z lat 1918-27. Został zaprojektowany przez architekta Kazimierza Skórewicza (autora m.in. gmachu Sejmu). Kościół stanowi połączenie stylu romańskiego z gotykiem o zabarwieniu zakopiańskim. Obecny kościół jest budowlą trójnawową z prezbiterium i transeptem. Do architektury romańskiej nawiązuje bryła kościoła przypominająca nieco stary zamek obronny z jedną, masywną wieżą, zbudowaną na planie kwadratu, zakończoną niewysokim, stożkowym hełmem. Na przecięciu naw i transeptu znajduje się sygnaturka. Wewnątrz kościoła sklepienia łukowe oparte są na dwumetrowych grubości ścianach posiadających pierwotnie nisze, później przerobionych na nawy. Główny ołtarz wykonany z żelbetonu w formie łukowej;
2. **Kościół przy ul. Kościelnej 64 w Płonce Kościelnej, Parafia pw. św. Michała Archanioła** – z 1905 r. Wewnątrz świątyni obraz Matki Bożej Płonkowskiej „Królowej Młodzieży” namalowany na płótnie w 1658 r., otoczony kultem od 1673 r. Został koronowany w 1985 r. Według legendy do kościoła trzy razy pielgrzymował Jan III Sobieski. Przed kościołem usytuowany jest pomnik króla Jana III Sobieskiego, który, jak głoszą niektóre przekazy, przybył do słynącego łaskami Sanktuarium przed odsieczą wiedeńską. Obecna świątynia utrzymana jest w neogotyckim stylu i pochodzi z początków XX wieku, po starszej – drewnianej – zachowała się jedynie dzwonnica z 1800 roku. Sanktuarium Maryjne w Płonce Kościelnej od wieków nazywane jest Jasną Górą Podlasia. W jego pobliżu znajduje się również źródło słynące z łaski uzdrowień;



3. **Kościół p.w. św. Wojciecha w Uhowie** – mury, z lat 1914-19, zbudowany w stylu neogotyckim;
4. **XIX-wieczna kapliczka Matki Boskiej z Dzieciątkiem** w Gąsówce-Osse;
5. **Dom Etkunów z lat 20-tych XX wieku** przy ul. Spółdzielczej w Łapach;
6. **Osiedle kolejarskie „Wygwizdowo”** – 4 drewniane domy mieszkalne z 1924 r.;
7. **Osiedle kolejarskie Łapy (Osse)** – 27 murowanych domów mieszkalnych z lat 30. XX w.;
8. **Wieża ciśni** w zespole dworca kolejowego z początku XX w.;
9. **Pomnik Jana III Sobieskiego** w Płonce Kościelnej.

Infrastruktura turystyczna

BAZA NOCLEGOWA:

1. Elżbieta i Stanisław Łupińscy, Wólka Waniewska 18-100 Łapy, tel. 85 749 26 23, tel. kom. 608 309 793, www.chata.agroturystyka.pl
2. Gospodarstwo agroturystyczne „Chata pod lipami”, Wólka Waniewska 60, 18-100 Łapy, Agnieszka Łupińska, tel. 85 650 21 69, www.chatapodlipami.pl
3. Pokoje Gościnne A.K. Łupińscy, Łupianka Stara, Stacja Paliw, 18-100 Łapy, PHU Łupińscy s.j., tel. 85 6502221, e-mail: phu.lupinscy.sj@neostrada.pl
4. Kwatera agroturystyczna w Bokinach, Bokiny 52, 18-100 Łapy, Barbara i Stanisław Żochowscy, tel. 85 715 72 44
5. Gospodarstwo agroturystyczne „Chata Rybaka”, Bokiny 6a, 18-100 Łapy, Hieronim i Helena Trojan, tel. 85 650 22 62 i tel. kom. 606 781 988



6. „Stajnia Tradycja”, Uhowo, ul. Cicha 20, 18-100 Uhowo, tel/fax 85 715 23 20 lub tel. kom. 603 05 60 82, www.viatradycja.pl
7. Restauracja „SFERA”, ul. Mostowa 13 A, 18-100 Łapy, tel. 85 715 10 48
8. Chata u Ślązak, Wólka Waniewska 7, 18-100 Łapy, tel. 695-847-715
9. Leśny Dwór, Uhowo, ul. Surażska 73, tel. 784-837-662, www.lesnydworuhowo.pl

BAZA GASTRONOMICZNA:

1. **Restauracja „Łapianka”** w Łapach, ul. Armii Krajowej 1, tel. 85 715 27 26
2. **Restauracja „SFERA”** w Łapach, ul. Mostowa 13 A, tel. 85 715 10 48
3. **Pizzeria „Meduza”** w Łapach, ul. Cmentarna 46, tel. 85 715 33 34
4. **„Pizza Club”** w Łapach, Pl. Niepodległości 5, tel. 85 8141410
5. **Bar „Kebabistan”** w Łapach, ul. Sikorskiego 36, tel. 85 814 40 39
6. **Pizzeria „Pizza Park”** w Łapach, ul. Nowy Rynek 15, tel. 519 104 043
7. **„Cafe Club Gin”** w Uhowie, ul. Białostocka 12, tel. 85 715 62 46
8. **Bar „Młyn”** w Łapach, ul. Cmentarna 1, tel. 85 715 27 84
9. **Pub TOS** w Łapach, ul. Długa 82
10. **Bar A. Sylpaczuk** w Łapach, ul. Mostowa 11A, tel. 85 715 32 29
11. **Cukiernia „U Lecha”** w Łapach, Pl. Niepodległości 1, tel. 85 715 34 13, 85 715 58 58
12. **Cukiernia „Finezja”** w Łapach, ul. Główna 19

BAZA SPORTOWA:

1. **Narwiański flisacy (łódki „pychówki”):**
 - Adam Łapiński, Łapy-Dębowina 18B, 18-100 Łapy, tel. 500 58 12 63, 504 79 78 57
 - J. i K. Idzkowscy, Uhowo, ul. Sportowa 10A, tel. 85 814 14 20, tel. 515 09 60 64, 501 68 47 61
 - Krzysztof Perkowski, Łapy-Dębowina 9, 18-100 Łapy, tel. 502 425 614
 - Lech Kaszkiel, Uhowo, ul. Surażska 47, 18-100 Łapy, tel. 85 715 37 33
 - Mariusz Kostyra, Łapy-Dębowina 62, 18-100 Łapy, tel. 608 779 333
2. **Baseny, plaże:**
 - Odkryty basen w Płonce Kościelnej, Płonka Kościelna k. Łap
 - Plaża miejska w Uhowie, ul. Kościelna

Adresy

URZĄD MIEJSKI W ŁAPACH

ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24
18-100 Łapy
tel. centrala: 85 715 22 51, fax: 85 715 22 56
e-mail: sekretariat@um.lapy.pl, www.lapy.pl

DOM KULTURY W ŁAPACH

ul. Nowy Rynek 15
18-100 Łapy
tel. 85 715 23 00
www.dkłapy.pl



SUPRAŚL

Radostław Dobrowolski Burmistrz Supraśla



Supraśl to jedyne na Podlasiu Uzdrawisko Nizinne Klimatyczne Borowinowe, położone na leśnej polanie Puszczy Knyszyńskiej – największego leśnego parku krajobrazowego w Polsce. To malowniczo usytuowane miasteczko, otoczone borami sosnowymi Puszczy Knyszyńskiej, miejsce spokoju posadowione w atmosferze leczniczego klimatu wzbogaconego w fito aerozole i lecznicze borowiny. Supraśl to miejsce przepięknie historią i otoczone przyrodą. Bezkolizyjne i łatwe połączenie komunikacyjne ze stolicą Podlasia – Białymstokiem, któremu towarzyszy ścieżka rowerowa wzbogacająca ofertę turystyczną miasteczka. Oprócz przepięknego krajobrazu, świeżego powietrza, możliwości wielosezonowego wypoczynku w lasach Puszczy Knyszyńskiej, można tu też skorzystać z doskonałej bazy rekreacyjnej i sportowej uzupełnionej gastronomicznymi lokalami, w których serwowane są regionalne przysmaki. Bogaty kalendarz wydarzeń kulturalnych i sportowych pozwoli wyjątkowo przeżyć czas spędzony w Supraślu. Niewątpliwie jest to doskonałe miejsce na uprawianie sportu, rekreacji i przeżyć duchowych.





Walory przyrodnicze

Gmina Supraśl jest barwnym i ciekawym miejscem ze względu na bogactwo występującej fauny i flory oraz walory krajobrazowe związane z doliną rzeki Supraśl i obszarem leśnym Puszczy Knyszyńskiej. Puszcza Knyszyńska ze względu na różnorodność ekosystemu, ilość gatunków roślin i zwierząt stanowi cenny przyrodniczo obszar. Powierzchnia Puszczy Knyszyńskiej wynosi ok. 839 km². Na terenie Puszczy Knyszyńskiej w 1988 r. utworzono Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej. Celem Parku jest ochrona terenów leśnych i dolin rzecznych wyróżniających się wysoką wartością



przyrodniczą i krajobrazową, a także stworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej oraz rozwijanie turystyki kwalifikowanej i wypoczynku. Wspólnie i rozległe lasy świerkowe Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej o specyficznym mikroklimacie sprzyjają poprawie zdrowia. Malownicze trasy widokowe oraz sieć oznaczonych szlaków pieszych PTTK przyciąga wielu turystów z kraju i zagranicy.

Roślinność Puszczy Knyszyńskiej cechuje wzajemne przenikanie się elementów środkowoeuropejskich i elementów Europy północno-wschodniej. Zbiorowiska borealne i subborealne zajmują około 60% ogólnej powierzchni zbiorowisk leśnych Parku. Charakter subborealny posiada bór iglasty wysoki, bór mieszany wielogatunkowy i bór iglasty podmokły. Charakter borealny występuje w świerczynie bagiennnej, borze bagiennym, mechowiskowym, sosnowo-brzozowym lesie bagiennym oraz łągu świerkowym. W strefach przybrzeżnych wód płynących i stojących można spotkać różne warunki siedliskowe. Dominuje trzcina, pałka szerokolistna, tatarak zwyczajny, manna mielec, ziemnowodne kosańce, jeżogłówki i psianki. Florę wodną reprezentuje moczarka kanadyjska, strzałka wodna, grąźel żółty i mięsożerny pływacz zwyczajny.

Największym mieszkańcem Puszczy Knyszyńskiej jest żubr. Oprócz niego w Puszczy można spotkać jelenia, dziką, sarnę i łosia. Rodzinę drapieżników reprezentują wilki, lisy i jenoty. Spośród łasicowatych należy wymienić borsuka, wydrę, kunę, łasicę i gronostaja. Ptaki stanowią jedną z najbardziej poznanych grup zwierząt zamieszkujących Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej. Występuje tu aż 60 gatunków ptaków rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Z przyrodniczego punktu widzenia najcenniejszymi gatunkami są te zagrożone wyginięciem w skali globalnej. Należą do nich: bielik, kania ruda i derkacz. Spośród ptaków zagrożonych wyginięciem w skali europejskiej swoje miejsce lęgowe ma 36 gatunków. Do najcenniejszych spośród tej grupy należą: bocian czarny, trzmiełojad, orzełek włochaty, jarząbek, żuraw, puchacz i dzięcioł czarny.

Roślinność na terenie Gminy Supraśl jest odmienna od flory pozostałych regionów Polski niżowej. Flora liczy 843 gatunki roślin naczyniowych. Stwierdzono 68 gatunków objętych całkowitą ochroną prawną oraz 11 gatunków chronionych częściowo, w tym gatunki wymierające: Chamedafne północną i Fiołka torfowego. Flora porostów i mszaków (mchów i wątrobowców) Puszczy Knyszyńskiej podobnie jak flora roślin naczyniowych jest bogata i odznacza się wysokim stopniem naturalności. Wśród około 300 gatunków porostów w 91 rodzajach występujących współcześnie w Puszczy Knyszyńskiej jest wiele wyjątkowych dla Polski północno-wschodniej i bardzo rzadkich w kraju np.: otwornica i brodaczka. Flora mszaków i wątrobowców liczy około 200 gatunków jest szczególnie

bogata w lasach torfowiskowych: w borze iglastym wysokim, borze mieszanym wielogatunkowym, świercznie bagiennej mszyste. Spośród rzadkich na niżu i ginących gatunków z grupy torfowiskowych reliktyw glacialnych występują tu: widłoząb, rokieta, mszar nastrożony.

Teren Puszczy Knyszyńskiej objęty formą ochrony stanowi 64,1% powierzchni gminy. Na terenie gminy funkcjonuje siedem rezerwatów. Cztery z nich w całości położone są na terenie gminy Supraśl (Krasne, Krzemienne Góry, Jałówka, Surażkowo) i trzy częściowo (Budziska, Las Cieliczański, Woronicze).

Puszcza Knyszyńska została ujęta w systemie NATURA 2000. Podstawę prawną systemu stanowią dwa akty prawne: tzw. Dyrektywa Ptasia (OSO) o ochronie dzikich ptaków oraz Dyrektywa Siedliskowa (SOO) w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Obszar specjalnej ochrony ptaków zajmuje powierzchnię 136084,4 ha, a obszar specjalnej ochrony siedlisk 136144,9 ha. W gminie występują także tereny mogące stanowić użytki ekologiczne. Są to pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Do nich zaliczyć możemy naturalne zbiorniki wodne: oczka, bagienka, kępy drzew i krzewów, torfowiska, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza. Ponadto na terenie gminy zarejestrowano dotychczas 43 pomniki przyrody. Są to obiekty pojedyncze, w tym głazy narzutowe, pojedyncze drzewa, grupy drzew i aleje. Znajdują się one na terenie Miasta Supraśl i na obszarach leśnych Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Do najważniejszych należą dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe, jałowce pospolite, świerki pospolite, sosny zwyczajne i wiązły górskie. Poza wymienionymi, na terenie gminy występuje szereg obszarów i elementów środowiska przyrodniczego podlegających ochronie na podstawie innych przepisów szczególnych. Są to specyficzne obiekty ochrony przyrody, unikalne na terenie północno-wschodniej Polski, jak np. Arboretum w Kopnej Górze im. Powstańców 1863 r. Arboretum zostało założone w 1990 r. Na jego terenie znajduje się placówka dydaktyczna (z 8 miejscami noclegowymi) wraz z 26 ha parkiem o charakterze leśnym, gdzie zgromadzono ponad 500 gatunków drzew i krzewów. W Arboretum prowadzi się hodowlę i badania różnych gatunków flory. Arboretum oprócz tego, że pełni funkcję ogrodu botanicznego stanowi także atrakcję turystyczną. Jest jednym z pierwszych tego typu obiektów w tej części Polski.

Prawdziwa wartość terenów Puszczy Knyszyńskiej tkwi w niepowtarzalnej, bogatej przyrodzie, czystym środowisku oraz ciekawym kolorycie kulturowym. Wszystko to sprzyja rozwojowi ruchu turystycznego. Jego uczestnicy mogą odpocząć od zgiełku cywilizacji, aktywnie spędzić wolny czas, zapoznać się z bogatą historią wielonarodowościową oraz



wielowyznaniową kulturą tych stron. Oznakowane szlaki turystyczne piesze zachęcają do wędrówek puszczańskich. Dla tych którzy preferują turystykę rowerową wytyczone są trasy rowerowe. Inną formą aktywnego spędzenia wolnego czasu są spływy kajakowe czy podróże w siodle konnym szlakiem pogranicza. Atrakcją zimową stanowią kuligi po puszczańskich ostępach oraz zawody narciarskie na wyznaczonych trasach. Turyści interesujący się historią będą również usatysfakcjonowani zwiedzając, np. zabytki Supraśla, przemierzając szlak tatarski lub szlak Powstańców Styczniowych z 1863 r. Bardzo ciekawa jest wycieczka szlakiem rękodzieła ludowego, na którym można spotkać się z ludźmi, którzy uprawiają zanikające już zawody: kowal, garncarz, łyżkarz, tkaczka.

Szlaki piesze

1. **Szlak Świętojański** – szlak czerwony, 26 km – prowadzi przez ponad dwustumetrowe wzgórza i doliny rzek: Świnibródki, Płoski i Supraśli, gdzie przy okazji warte zwiedzenia są zabytki Królowego Mostu i Supraśla;
2. **Szlak Borami Dorzecza Supraśli** – szlak zielony, 32 km – prowadzi przez Grabówkę, Ciasne, Rezerwat Krasne, Supraśl, Krzemienne, wzdłuż Sokółdy do Kopnej Góry, gdzie można zwiedzić Arboretum. Po drodze mija rezerваты: Jałówka, Krzemienne Góry, Surażkowo, Bahno w Borkach;
3. **Szlak Suprański** – szlak żółty, 16 km – prowadzi z Supraśla, przez Podsupraśl, mija rezerwat Jałówka, Ożynnik, Złota Wieś do Czarnego Bloku.

Oprócz szlaków walorami turystycznymi gminy są stworzone w 2004 roku **Systemy Szlaków Kresowych Wędrówek**, na które składają się:

1. **szlak kajakowy Supraśli** (nowy element zintegrowanego produktu turystycznego Puszczy Knyszyńskiej) ma ok. 62 km (z Gródka do Wasilkowa). Szlak przebiega przez ciekawe przyrodniczo rezerваты – Bahno w Borkach, Krzemienne, Jałówkę;
2. **szlak kajakowy Sokółdy** (nowy element zintegrowanego produktu turystycznego Puszczy Knyszyńskiej) to 28 km pomiędzy miejscowościami Straż a Zasada. Do atrakcji szlaku należy zaliczyć młyn wodny w Międzyrzeczu, arboretum w Kopnej Górze oraz rezerваты (Budziska, Międzyrzecze, Woronicze, Surażkowo i Bahno w Borkach);
3. **szlak kolejki wąskotorowej**;
4. **szlak konny** – to nowy element zintegrowanego produktu turystycznego Puszczy Knyszyńskiej o łącznej długości 120 km, przebiegający od Folwarków Wielkich poprzez Pierki, PGR Waliły, Radunin, Lipowy Most, Kopną Górę, Surażkowo i Supraśl do wsi Krynice w gminie Dobrzyniewo Duże. Strategiczny szlak dla rozwoju turystyki



konnej w Pieszczanikach. Szlak biegnie wzdłuż planowanego obszaru inwestycji;

5. **szlak konny łącznikowy** – pętla mała – Supraśl – Ogrodniczki – Bagnówka – Zielona – Supraśl;
6. **szlak rowerowy Kresowych wędrówek**, (zielony) nowy element zintegrowanego produktu turystycznego Puszczy Knyszyńskiej o łącznej długości 150 km, przebiegający na południu przez Ogrodniczki, na północy przez Podsupraśl, łączący się ze szlakiem żółtym.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

Najważniejsze cykliczne imprezy kulturalne oraz rekreacyjno-turystyczne na terenie gminy obejmują:

1. **Spotkania z Naturą i Sztuką „Uroczysko” (maj)** – w ramach którego tradycją jest spektakl teatru „Wierszalin”; można je już uznać za imprezę ogólnopolską;
2. **Ogólnopolskie Biennale Tkaniny Artystycznej uczniów szkół plastycznych (maj);**
3. **„Noc Świętojańska” (czerwiec)** – organizowana przez CKiR;
4. **Podlaskie Dni Rodziny (maj/czerwiec)** – organizowana przez CKiR i Caritas;
5. **Jarmarki staroci** w każdą 3 niedzielę miesiąca;
6. **Imprezy rekreacyjno-turystyczne.**

W gminie Supraśl organizowanych jest szereg imprez o charakterze wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym, takie jak:

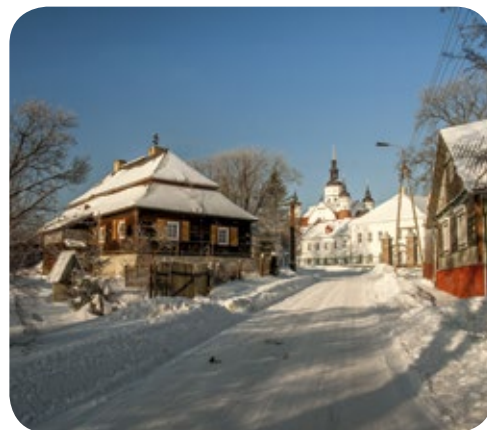
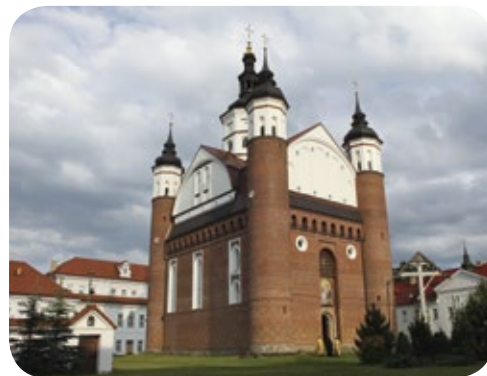
1. **SupraSKI Festiwal (styczeń-luty)** – inicjatywa przede wszystkim dla amatorów narciarstwa biegowego, Supraśl to miasto z bogatymi tradycjami narciarskimi. Przez lata wychowało się tu nie tylko wielu medalistów Mistrzostw Polski, ale również olimpijczyk;
2. **Otwarte Mistrzostwa Supraśla w szachach (marzec)** – celem zawodów jest popularyzacja sportu szachowego wśród dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych;

3. **Supraskie Paschalia (kwiecień-maj)** – festiwal muzyczny łączący wspólne chrześcijańskie tradycje kościoła katolickiego i prawosławnego. Podczas festiwalu prezentowana jest najpiękniejsza muzyka sakralna – śpiewy cerkiewne, utwory wielkopostne, pieśni religijne, chorały gregoriańskie, w wykonaniu katolickich i prawosławnych chórów z Białegostoku, Supraśla i okolic;
4. **Polska Filharmonia Pokoju (czerwiec-lipiec)** – projekt, który ma na celu stworzenie orkiestry złożonej z młodych muzyków polskiego pochodzenia z zagranicy oraz muzyków polskich z Białegostoku. Inspiracją do jej powstania jest działający już od 15 lat Polski Chór Pokoju, którego dyrygentem jest od samego początku prof. Violetta Bielecka;
5. **Dni Supraśla (lipiec)** – cykl imprez sportowych, rekreacyjnych i artystycznych organizowanych podczas Dni Supraśla. Jest to okazja do wspólnych spotkań mieszkańców i sympatyków miasta;
6. **Mazovia MTB Marathon (maj)** – największy w Polsce cykl maratonów rowerowych dla amatorów, dający możliwość startu nie tylko osobom mającym doświadczenie i odpowiedni poziom sportowy, ale także tym, które chcą wystartować w maratonie po raz pierwszy;
7. **Teatr ze społecznością (czerwiec-lipiec)** – kurs adresowany jest do osób pracujących lub chcących pracować metodami teatralnymi ze społecznościami, m.in. lokalnymi. Teatr ze społecznością (ang. *Community Theatre* – CT) – to interaktywna forma działań animacyjnych adresowanych do konkretnych społeczności. Celem CT jest integracja danej społeczności poprzez uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze artystycznym. Rezultatem jest zwykle przygotowanie i realizacja z osobami należącymi do społeczności, a nie będącymi profesjonalnymi aktorami – spektaklu teatralnego opartego o historie ludzi, wydarzenia czy legendy ważne dla tej społeczności;
8. **Podlaska Oktawa Kultur (lipiec)** – Supraśl co roku bierze udział w Podlaskiej Oktawie Kultur. To festiwal prezentujący kulturę i dorobek artystyczny zespołów z Polski i krajów związanych z zamieszkałymi w województwie podlaskim Białorusinami, Litwinami, Romami, Rosjanami, Tatarami, Ukraińcami i Żydami;
9. **Piknik Militarny „Misja Wschód” (czerwiec)** – skierowany jest do wszystkich miłośników militariów, historii i grup rekonstrukcyjnych. Jest to impreza o charakterze edukacyjno-rekreacyjnym, nastawiona na promocję obronności i zachowań patriotycznych;
10. **„Uroczysko” (maj-czerwiec)** – co roku już od 19 lat w czerwcu odbywają się, kilkudniowe Spotkania z naturą i Sztuką UROCZYSKO. W ramach Spotkań organizowane są imprezy plenerowe, koncerty, wystawy, spektakle teatralne, spotkania autorskie, sesje przyrodnicze, rajdy i wycieczki przyrodniczo-turystyczne, spotkania z podróżnikami, pokazy filmów dokumentalnych i fabularnych, przyrodnicze zajęcia warsztatowe. Każde UROCZYSKO ma swój przyrodniczy temat przewodni. Był już nim m.in. konik polski, bocian biały, wilk, sowa, orzeł, żuraw, bóbr, ryś i wydra.

Zabytki

Miasto Supraśl posiada interesujący układ urbanistyczny świadczący o niezwykle bogatej historii tego terenu, której początek dała osada przyklasztorna rozwijająca się na tym terenie w XV w., a następnie rozwój przemysłu włókienniczego. Dziś w mieście Supraśl z ponad 500-letnią tradycją można zwiedzić niepowtarzalne zabytki. Najważniejsze spośród nich to:

1. **Klasztor Męski Zwiastowania NMP w Supraślu** – kompleks budynków pobazylikańskich wraz z rekonstruowaną cerkwią obronną w stylu gotycko-bizantyjskim (wzniesiona w latach 1503-1511), Pałacem Opatów (1635-1655), w którym mieści się obecnie Punkt Muzealny i brama dzwonnica (1752);
2. **Pałac Buchholtzów** – obecnie Liceum Plastyczne. Dworek stanowiący własność rodziny Buchholtzów – fabrykantów włókienniczych. Przebudowany w latach 1892 – 1903 w eklektyczny pałacyk – willę w stylu francuskiego i włoskiego renesansu z licznymi elementami klasycyzmu i secesji. W skład wchodzi również stajnia, wozownia, stróżówka oraz zachowane fragmenty parku. We wnętrzach pałacu zachowało się wiele elementów pierwotnego wystroju i wyposażenia. Od 1959 r. siedziba Liceum Plastycznego im. Artura Grottgera;
3. **Dom Ogrodnika (zwany Starą Poczta)** – zbudowany w II połowie XVIII w. jako mieszkanie klasztornych ogrodników. Następnie mieściła się tu karczma, w okresie międzywojennym urząd pocztowy. Obecnie dom mieszkalny – rzadko już spotykany przykład drewnianego budownictwa terenów puszczańskich;
4. **Kościół katolicki p.w. Świętej Trójcy** – zbudowany w latach 1861-1863. Konsekrowany w 1868 r. W latach 1902-1903 dobudowano kruchtę z wieżą, chór i dwie zakrystie;
5. **Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski** – zbudowany w 1885 r. w stylu neogotyckim. Do 1939 r. była to świątynia ewangelicko – augsburska p.w. Zmartwychwstania Pańskiego. Nieużytkowany od lat 80-tych XX wieku. Zakupiony w 1989 r., stał się drugą supraszką parafią kościoła katolickiego;
6. **Ratusz Miejski** – pierwotnie szkoła zbudowana w 1906 r. dzięki ofiarności hf. Józefiny Zachert. W okresie zaborów prowadzone były tu lekcje języka polskiego i historii. W 1927 r. budynek został подарowany społeczności Supraśla z zastrzeżeniem użytkowania go wyłącznie na cele oświatowe. Obecnie rozbudowany, użytkowany przez Urząd Miejski;
7. **Dom Ludowy** – zbudowany w 1934 r. w stylu modernistycznym jako siedziba różnorodnych instytucji i placówek kulturalnych. Jego projektantem był inż. Jarosław Giryń, który również projektował budynek obecnego Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku, dlatego też wygląd obydwu budynków jest bardzo podobny. Obecnie budynkiem zarządza Centrum Kultury i Rekreacji;
8. **Dom Kleina** – zbudowany w końcu XIX wieku jako dom administratora fabryki włókienniczej Buchholtzów. Następnie dom parafialny gminy ewangelicko – augsburskiej do 1939 r. Jest to jeden z już nielicznych obiektów budownictwa fabrycznego z przełomu XIX/XX w. Od 2007 r. siedziba Centrum Kultury i Rekreacji. Tu znajduje się galeria Wiktora Wołkowa – znanego i uznanego fotografa podlaskiej przyrody i krajobrazu. W filmowej trylogii Jacka Bromskiego " U Pana Boga za..." budynek i jego wnętrza zagrały rolę Komisariatu Policji w Królowym Moście;
9. **Biały Dworek** – zwany również Dworkiem Opata Jaworowskiego, bądź Zachertów (Dyrekcja Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej). Zbudowany w 1822 r. przez Biskupa Leona Jaworowskiego – ostatniego opata klasztoru bazylikański. W latach 1834 – 1939 własność rodziny fabrykantów włókienniczych Zachertów. Gruntownie wyremontowany w latach 1988-1990, obecnie jest siedzibą Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej;
10. **Domy Tkaczy** – powstały w połowie XIX wieku. Inicjatorem ich budowy był Wilhelm Fryderyk Zachert. Pełniły funkcje zarówno mieszkań, jak również warsztatów tkackich, tworząc podwaliny supraskiego ośrodka włókienniczego;
11. **Teatr Wierszalin** – pierwotnie dom kolonijny dla młodzieży, zbudowany w okresie dwudziestolecia międzywojennego. W okresie powojennym dalej pełnił funkcję ośrodka kolonijnego, a następnie Gminnego Ośrodka Kultury. Od 1994 r. siedziba Teatru "Wierszalin" – jednej z bardziej znanych i uznanych współcześnie scen. Czę-



sto wiodącymi motywami spektakli jest tematyka podlaskiego pogranicza etniczno-religijno-kulturowego, co w połączeniu z oryginalną scenografią i reżyserią, ekspresyjną grą aktorów tworzy bardzo charakterystyczny klimat przedstawienia. Teatr wielokrotnie zdobywał nagrody i wyróżnienia na krajowych, europejskich i światowych festiwalach;

12. **Supraski System Wodny** – stworzony przez zakonników w XVI-XVII wieku. Rozciąga się między Suprasłem, a Cieliczanką. Składa się z kanału długości 2,5 km., grobli oraz stawu młynowego. Unikalny obiekt staropolskiej myśli hydrotechnicznej. Warto się mu przyjrzeć do czego zachęca wygodna droga i dla pieszych i dla wielbicieli jazdy na rowerze. Dzięki niemu Klasztor o. Bazylianów rozbudował szereg urządzeń poruszanych siłą kół młyńskich;
13. **Supraskie cmentarze** – pierwotnie – cmentarz unicki założony w końcu XVIII w. I ewangelicki założony w połowie XIX wieku. Drewniana cerkiew cmentarna p.w. Św. Pantelejmana z murewaną wieżą (1875 r.), współcześnie – kaplica cmentarna p.w. Wszystkich Świętych. Neoklasycycka kaplica grobowa Zachertów z 1885 r. neogotycka kaplica grobowa Bucholtzów z 1904. Mogiła prof. Witolda Sławińskiego – botanika, pomysłodawcy i inicjatora ochrony walorów przyrodniczych Puszczy Knyszyńskiej;
14. **Cmentarz Prawosławny Podsupraśl** – założony w 1900r. Cerkiew cmentarna p.w. Świętego Jerzego Zwycięzcy, zbudowana w 1901 r. Za nią nieliczne już drewniane krzyże;
15. **Miejsce Pamięci Narodowej** – Cmentarz Powstańców Listopadowych poległych 7 lipca 1831 r. na łąkach pod Kopną Górą. Cmentarz powstał w 2013 r. staraniem Collegium Suprasliense, Gminy Supraśl oraz Lasów Państwowych. W 46 kwaterach spoczywają Powstańcy Listopadowi, którzy zginęli w bitwie z Rosjanami rozegranej w lipcu 1831 r. na łąkach przy rzece Sokółdzie. Polakami dowodził pułkownik Józef Zaliwski. Zmierzając z Wilna do Warszawy jego oddział zatrzymał się na noc z 6 na 7 lipca 1831 r. we wsi Sokółdzie;
16. **Arboretum w Kopnej Górze** – założone zostało w 1988 r. i do dziś prowadzone jest przez Nadleśnictwo Supraśl. Jego pomysłodawcą, organizatorem i pierwszym kierownikiem był, nieżyjący już, mgr inż. Wojciech Wygralak. Arboretum (od łacińskiego słowa arbor – drzewo, drzewostan) w Kopnej Górze można opisać jako rodzaj ogrodu botanicznego połączonego z parkiem leśnym rozciągającym się na obszarze 26 ha. Na tej stosunkowo niewielkiej, jak na warunki puszczańskie, powierzchni spotkać można większość typów siedliskowych lasu charakterystycznych dla Puszczy Knyszyńskiej. Źródłem tego bogactwa jest znaczne zróżnicowanie rzeźby terenu (od 132 do 154 m n.p.m.) oraz duża różnorodność gleb. Ważną funkcją, którą pełni arboretum jest edukacja i popularyzacja wiedzy przyrodniczej i leśnej. Arboretum jest doskonałym miejscem do prowadzenia zajęć szkolnych o tej tematyce. Dzięki specyficznemu połączeniu rodzimej i obcej przyrody w jednym miejscu można poznać nie tylko egzotyczne ciekawostki ze świata roślin, ale także dostrzec bogactwo i piękno polskiego lasu.

Infrastruktura turystyczna

OBIEKTY KULTURY:

1. Teatr Wierszalin, ul. Kościelna 4, 16-030 Supraśl, tel. 85 710 88 45, www.wierszalin.pl
2. Muzeum Ikon, ul. Klasztorna 1, 16-030 Supraśl, tel. 509 336 829
3. Galeria Witraży Helena Gromak – Ołdytowska, ul. Wiewiórcza 2, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 33 17
4. Pracownia artystyczna Kopart Katarzyna Kopeć, ul. 3-go maja 3a, 16-030 Supraśl, tel. 666 238 280
5. Muzeum Sztuki Drukarskiej i Papiernictwa, ul. Klasztorna 1, 16-030 Supraśl, tel. 725 783 392, www.muzeumdruku.pl
6. Autorska Galeria Wiktora Wołkowa, ul. Cieliczańska 1, 16-030 Supraśl

BAZA NOCLEGOWA:

1. Sanatorium Hotel Knieja *** Spa & Wellness, Al. Niepodległości 6, 16-030 Supraśl, tel. 85 710 83 94, www.hotelknieja.pl
2. Hotel Supraśl ***, ul. Białostocka 19, 16-030 Supraśl, tel. 85 717 20 00, www.hotelsuprasl.com
3. Hotel Pięć Dębów, ul. Rymarka 7, 16-030 Supraśl, tel. 607 567 673, www.piecdebow.pl
4. Hotel Borowinowy Zdrój *** Hotel Wellness Spa & Conference, ul. Zielona 3, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 30 25, www.borowinowyzdroj.pl
5. Pensjonat Bohema, Plac Tadeusza Kościuszki 1, 16-030 Supraśl, tel. 85 743 15 69, www.bohema-suprasl.com.pl
6. Pokoje wycieczkowe Pod Bocianem, ul. Nowy Świat 10, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 38 08
7. Powiatowy Ośrodek Sportu i Rekreacji Bukowisko, ul. Piłsudskiego 64, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 35 45, www.bukowisko.com.pl
8. Pensjonat Zajma, Cieliczańska 2, 16-030 Supraśl, tel. 85 710 88 74, www.zajma.eu
9. Zajazd Sokółda, Sokółda 1, Sokółda, 16-030 Supraśl, tel. 605 994 937, www.zajazdsokollda.pl
10. Dworek Miedziczówka, ul. Źródłana 24, 16-030 Supraśl, tel. 603 744 922, www.miedziczowka.pl
11. Pokoje wycieczkowe Incognito, ul. 11-go Listopada 7, 16-030 Supraśl, tel. 601 669 438, www.incognito-suprasl.pl
12. Dom Pod Brzózkami, ul. Leśna 20, 16-030 Supraśl, tel. 85 718-32-07, www.wygodnydom.dobrynocleg.pl



13. Domek u Anny, ul. Białostocka 14, 16-030 Supraśl, tel. 505 420 180, www.pokojesupraśl.pl
14. Domek Wczasowicza, ul. Marii Konopnickiej 8, tel. 605 863 346, 16-030 Supraśl
15. Pokoje wypoczynkowe Żuczek, Al. Niepodległości 12, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 34 03, www.zuczek.podlasie.pl
16. Kwatery Prywatne Pod Chmurką, ul. Piaskowa 2, tel. 85 718 38 09
17. Pokoje gościnne u Szyszków, ul. Wczasowa 5, tel. 85 718 37 06, 16-030 Supraśl, www.uszyszkow.pl
18. Pokoje wypoczynkowe Pod Bocianem, ul. Nowy Świat 10, tel. 503 776 960, 16-030 Supraśl
19. Pokoje Gościnne Maja, ul. Butkiewiczza i Ulmana 1, tel. 609 795 828, 16-030 Supraśl, www.maja.i-can.pl
20. Przy Kominku Ryszard Dąbrowski, ul. Letniskowa 12, tel. 85 718 37 23, 16-030 Supraśl
21. Pokoje gościnne Sosnowe Siedlisko, ul. Krasny Las 4, tel. 606 110 204, 16-030 Supraśl
22. Pokoje gościnne Stokrotka, ul. Zacherta 10, tel. 508 085 451, 16-030 Supraśl, www.stokrotkasupraśl.republika.pl
23. Kwatera Prywatna Przy Lesie, ul. Butkiewiczza i Ulmana 11, tel. 503 532 349, 16-030 Supraśl
24. Pokoje gościnne Kopna Góra, tel. 85 713 15 50, 16-030 Supraśl, supraśl@bialystok.lasy.gov.pl
25. Pokoje gościnne Domex, ul. 11 listopada 5, tel. 509 744 827, 16-030 Supraśl
26. Dom wypoczynkowy Sowa, ul. Sowa 1, tel. 603 685 957, 16-030 Supraśl, www.supraśl.nocowanie.pl
27. Pokoje wypoczynkowe Classic, ul. Słowackiego 35, tel. 602 344 497, 16-030 Supraśl
28. Agroturystyka Ritowisko, Surażkowo k. Sokołdy, tel. 502 762 642, 16-030 Supraśl, www.ritowisko.com

BAZA GASTRONOMICZNA:

1. Restauracja Łukaszówka Kuchnia Regionalna, ul. Nowy Świat 2, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 37 08
2. Restauracja Spizarnia Smaków Kuchnia Regionalna, ul. 3 Maja 5, 16-030 Supraśl, tel. 512 676 868
3. Bar Jarzębinka Kuchnia Regionalna, ul. 3-go Maja 22, Supraśl 16-030, Polska, tel. 884 008 043
4. Restauracja Przysmaki Tatarskie, ul. Cieliczańska 1, 16-030 Supraśl, tel. 517 635 544
5. Restauracja Biesiada, Plac Tadeusza Kościuszki 14/1, 16-030 Supraśl, tel. 85 710 85 37
6. Restauracja Hotel Supraśl ***, ul. Białostocka 19, 16-030 Supraśl, tel. 85 717 20 00
7. Pensjonat Bohema Kuchnia Regionalna, Plac Tadeusza Kościuszki 1, 16-030 Supraśl, tel. 85 743 15 69
8. Restauracja Hotel Knieja ***, Al. Niepodległości 6, 16-030 Supraśl, tel. 85 710 83 94
9. Restauracja Prynuka Kuchnia Białoruska, Al. Niepodległości 6, 16-030 Supraśl, tel. 501 860 632
10. Catering & Restauracja Pięć Dębów, ul. Rymarka 7, 16-030 Supraśl, tel. 607 567 673
11. Zajazd Sokołda, ul. Sokołda 1, Sokołda, 16-030 Supraśl, tel. 605 994 937
12. Restauracja Hotel Borowinowy Zdrój ***, ul. Zielona 3, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 30 25

WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTÓW SPORTOWYCH:

1. Żuczek (rowery, gokarty, spływy tratwą) – Al. Niepodległości 12, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 34 03, 604 400 368
2. Kajaki Zdzisław Fidziukiewicz, tel. 693 708 424

3. Mokol (sprzęt wodny, kajaki, wypożyczalnia rowerów), tel. 85 718 37 18, 660 685 371, www.mokol.com.pl
4. Wypożyczalnia rowerów Bicykl, ul. Słowackiego 35, 16-030 Supraśl, tel. 602 344 497
5. POSiR Bukowisko, ul. Piłsudskiego 64, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 35 45, www.bukowisko.com.pl
6. Supraska Narciarnia (wypożyczalnia nart, nauka jazdy na nartach), ul. Krasny Las, 16-030 Supraśl, tel. 509 140 200

OBIEKTY SPORTOWE:

1. Powiatowy Ośrodek Sportu i Rekreacji „Bukowisko” w Supraślu, ul. Piłsudskiego 64, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 35 45
2. Boisko „Orlik 2012” ul. Konarskiego 1, 16-030 Supraśl, tel. 85 7132 735
3. Boisko sportowe, ul. Górka Tomka, Zaścianki, tel. 85 713 27 35
4. Boisko sportowe, ul. Leszczynowa, Grabówka, tel. 85 713 27 35
5. Hala gimnastyczna Zespołu Szkół Sportowych w Supraślu, ul. Piłsudskiego 1, 16-030 Supraśl, tel. 85 718 30 16





Produkty regionalne

Dziedzictwo Supraśla nie zamyka się tylko w bogatej historii i pięknych zabytkach, ale dotyczy również kuchni i bogactwa jej smaków. Kulinarne tradycje pielęgnowane są w najstarszych supraskich rodach.

„Smaki Supraśla” to również staropolskie tradycje kulinarne klasztoru bazylianów, okolicznych dworów, wiejskich chat, żydowskich chanajek, jak też bogatych rezydencji majstrów włókiennictwa, a także fabrycznej biedoty. Głównymi składnikami lokalnej kuchni są ziemniaki, mąka, kasze, olej roślinny, skwarki, cebula i marchew. Tradycyjne dania były suto okraszone rozgrzanym smalcem i skwarkami ze słoniny, bowiem bardzo ciężka praca fizyczna w puszczy, w warunkach słoty czy dokuczliwego mrozu, wymagała wysokokalorycznej diety. Supraskie tradycje kulinarne utrwaliły się, dzięki cyklicznemu rytmowi świąt i uroczystości kościelnych. Doskonale to widać w przypadku świąt Bożego Narodzenia, karnawału, wielkiego postu oraz podczas Wielkanocy. W dniu wigilii Bożego Narodzenia charakterystycznymi potrawami, niespotykanymi aż tak powszechnie w innych częściach Polski były: kisiel z owsa, kutia makowa z pęczakiem, karp w gala-

recie, barszcz grzybowy z uszkami i obowiązkowo kompot z suszu (ususzonych jabłek, gruszek i śliw). W karnawale dawano upust podniebieniu, wynagradzając sobie postny charakter adwentu. Tradycyjnie, na gorącym tłuszczu smażyło się pączki i racuchy oraz robiono chrusty, czyli faworki. Po posypaniu głowy popiołem w środę popielcową rozpoczynając wielki post odsuwano wyszukane menu. Menu Supraślan przechodziło na dania z ziemniaków, kasz, mąki z dużą ilością cebuli oraz oleju roślinnego, który zastępował wysokokaloryczny tłuszcz zwierzęcy. Nawet stosowaną tradycyjnie śmietanę zastępowano w tym okresie zsiadłym mlekiem. Najbardziej powszechnymi daniami o tej porze roku były babka i kiszka ziemniaczana oraz placki ziemniaczane zwane ołatkami. Odpowiednikiem frytek były talarki – krążki ziemniaczane smażone na patelni bądź opiekane na płycie kuchennej. Najbardziej popularną potrawą i to nie tylko w wielkim poście, ale i w ciągu całego roku, była babka ziemniaczana, zwana w Supraślu gugłem, okulnikiem, ogulnikiem albo ulnikiem. Do startych surowych ziemniaków dodawano skręcone ziemniaki gotowane, podsmażoną na oleju cebulę, sól, jaja, kaszę manną, a niekiedy kaszę gryczaną i krew wieprzową. Można było jeszcze dodać skwarki ze słoniny albo boczku. Wszystko starannie należało wymieszać, wlać do blachy i upiec w piecu.

Adresy

URZĄD MIEJSKI W SUPRAŚLU

ul. Piłsudskiego 58
16-030 Supraśl
tel. 85 713 27 00
www.suprasl.pl

CENTRUM KULTURY I REKREACJI

ul. Cieliczańska 1
16-030 Supraśl
tel. 85 718 35 10
www.kulturasuprasl.com





TUROŚŃ KOŚCIELNA

Grzegorz Jakuc Wójt Gminy Turośń Kościelna



Gmina Turośń Kościelna znajduje się w województwie podlaskim i bezpośrednio sąsiaduje z największym miastem regionu Białymstokiem. Sprzyja to rozwojowi turystyki, a także rozwojowi wartościowych i cennych terenów pod zabudowę mieszkaniową i inwestycje. Około 30% powierzchni gminy znajduje się w granicach Narwiańskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny. Takie położenie daje rzadkie i niespotykane połączenie piękna natury z funkcjonalnością terenów inwestycyjnych. Północno-wschodnie fragmenty gminy wchodzą ponadto w leśny pas ochronny Białegostoku. Wody na terenie gminy to rzeka Turośnianka, Czaplinańka, oraz glinianki w Markowszczyźnie. Gmina zajmuje powierzchnię 14 030 ha i jest gminą typowo rolniczą. Ludność skupiona jest w 34 wsiach. Najwięcej osób mieszka w Niewodnicy Kościelnej 864 osób. Drugą pod względem ilości mieszkańców jest Turośń Kościelna, która liczy 709 mieszkańców, tu także znajduje się Urząd Gminy. W najmniejszej wsi mieszka 20 osób i są to Borowskie Skórki. Aktualnie w gminie Turośń Kościelna mieszka ponad 6039 osób.

Walory przyrodnicze

Obszary cenne przyrodniczo na terenie gminy Turośń Kościelna to Narwiański Park Narodowy, pomniki przyrody oraz obszary Natura 2000 o kodach PLB200001 – obejmuje teren NPN wraz z otuliną (Dyrektywa Ptasia), PLH200002 – obejmuje teren NPN (Dyrektywa Siedliskowa). Przez teren gminy ciągną się malownicze szlaki turystyczne piesze i rowerowe. Szczególnie godna polecenia miłośnikom dwóch kółek jest trasa Obwodnicy Rowerowej Narwiańskiego Parku Narodowego. Szlak ten zaczyna się w Choroszcy, wiedzie przez Zawady, Baciuty, Dobrowodę, Turośń Dolną, Borowskie Michały, a kończy się w Surażu. Zwolennicy wypoczynku w siodle mają do dyspozycji szlak konny wiodący z Choroszcy przez Barszczówkę, Niewodnicę, Pomigacze, Turośń Kościelną w kierunku Suraża. Przez teren Gminy Turośń Kościelna przebiega także Podlaski Szlak Bociani.

Szlaki rowerowe

1. **Szlak niebieski „Włókniarzy”** – Fasty – Dzikie – Żółtki – Choroszcz – Kościuki – Niewodnica Kościelna – Tołocze – Dobrowoda – Borowskie Żaki – Suraż – Zawyki – Doktorce – Strabla – Plutycze – Rajsk – Hački – 75 km. Na trasie można zobaczyć m.in. wspaniałe widoki na doliny rzek Supraśli i Białej oraz pasmo wzgórz Leńce-Krynice, w Kolonii Dzikie znajduje się słynny młyn wodny, dwa pomniki przyrody w Kościukach (wiąz i grusza), bardzo ciekawy krzyż wotywny z 1890 r. za wsią Zaczterlany, a także widoki na dolinę Czaplinańki;
2. **Szlak żółty „Nadnarwiański”** – Białystok – Księżyno – Niewodnica – Trypucie – Zawady – Topilec – Izbiście – Śliwno – Kruszewo – Pańki – 31 km. Na szlaku godne uwagi są: kapliczka na tzw. „Świętej Sośnie” za Pańkami, Bratnia Mogiła z 1915 r. i 1939 r. w Kruszewie, dwa głazy narzutowe za Kruszewem – pomniki przyrody, położone nad Narwią Izbiście, cmentarz wojenny z 1915 r. oraz cerkiew prawosławna z 1876 r. w Topilcu, Marcowa Góra i Góra Rodzyna;
3. **Szlak żółty „Podmiejskich Rezydencji”** – Bokiny – Turośń Kościelna – Juchnowiec Kościelny – Zabłudów – Bobrowa Dolina – Supraśl – 50 km. Szlak prowadzi od Doliny Narwii po Puszcze Knyszyńską. Na trasie można zobaczyć kilka dworów i pałaców, pozostałych po dawnych właścicielach tych ziem.



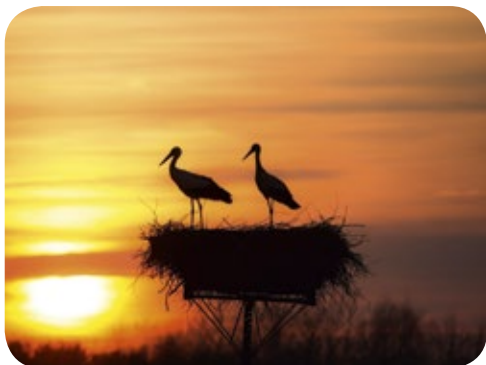
Szlak wodny

„Narwiański Labirynt” – 45 km. Szlak prowadzi przez cały Narwiański Park Narodowy, na jego pokonanie potrzeba 2-3 dni. Płynąc widać miejscowości: Suraż, Uhowo, Baciuty, Topilec, Izbiście, Waniewo, Kurowo i Rzędziany. Można zwiedzić siedzibę Narwiańskiego Parku Narodowego i podziwiać panoramę Narwi.

Dodatkowym atutem gminy jest posiadanie łądowiska, z którego mogą skorzystać turyści podróżujący w chmurach. Piękno i natura, w tych dwóch słowach zawiera się wszystko co gmina Turośń Kościelna ma do zaoferowania gościom.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

Imprezy artystyczno-rozrywkowe promujące gminę trwają stale bez względu na pory roku. Szczególnie słynny i cieszący się coraz większą popularnością jest Dzień Konia na Podlasiu. Impreza z roku na rok cieszy się coraz większą popularnością zarówno wśród mieszkańców naszej gminy, ale też okolicznych miejscowości, a przede wszystkim hodowców koni i przyjeżdżających w te strony turystów.



Zabytki

1. **Dwór Myśliwski** – z drugiej połowy XVIII w., wybudowany najprawdopodobniej na podstawie planów Jana Henryka Klemma dla Jana Zalewskiego, w którym obecnie mieści się siedziba Gminnej Biblioteki Publicznej. W bibliotece organizowane są spotkania z udziałem pisarzy i poetów, prowadzone są warsztaty oraz cykliczne imprezy związane z czytelnictwem. Ponadto biblioteka gromadzi w różnorodnej formie eksponaty. Ekspozycja stała poświęcona jest wybitnemu artyście Antoniemu Chodorowskiemu;
2. **Pozostałości parku i folwarku** z początku XIX wieku znajdujące się w Markow-szczyźnie oraz wiatrak koźlak (obecnie przeniesiony do Majątku Howieny);
3. **Zabytkowe cmentarzysko średniowieczne i pomnikowe głazy** znajdujące się w okolicach wsi Bojary.

Położenie gminy na pograniczu kultur Wschodu i Zachodu pozostawiło po sobie nieliczne dzisiaj reliktów budowli sakralnych. Wśród zabytków wyróżnia się: kościół parafialny p.w. św. Antoniego w Niewodnicy Kościelnej wraz z cmentarzem przykościelnym i ogrodzeniem z bramami, kaplica cmentarna z XIX w., w Topilcu cerkiew prawosławna p.w. św. Mikołaja z XIX w. (najstarsza ikona z XVI w.), cmentarz wojenny z 1915 r., we wsi Baciuty kapliczka greko-katolicka (obecnie prawosławna) p.w. św. Barbary z końca XVIII w., w Turośni Kościelnej kościół parafialny pod wezwaniem św. Trójcy z XVII w., w którym znajduje się niedawno odnaleziona, a pochodząca z XVII wieku, tablica będąca fragmentem wieloczęściowego nagrobka z dawnej kaplicy grobowej. Jest w niej wyryta data: 05.12.1616 r. i piękne epitalamium.

Infrastruktura turystyczna

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA:

1. Rybakówka Topilec, Topilec 1, 18-106 Turośń Kościelna, tel. 606 140 889, www.topilec.podlaskie.pl
2. Majątek Howieny, Pomigacze 91, 18-106 Turośń Kościelna, tel. 600 012 348, www.majatek-howieny.pl
3. Dworek Rutkowskich, m. Borowskie Wypychy, 18-106 Turośń Kościelna, tel. 85 650 55 73, 606 871 877, www.soplicowo.bialystok.pl
4. Dom Lekarza, ul. Wysokie 3A, 18-106 Turośń Kościelna, tel. 85 650 53 62, 691 364 404, www.dom-lekarza.pl

OBIEKTY SPORTOWE:

1. Kompleks boisk sportowych ORLIK 2012
2. Skatepark w Turośni Kościelnej

Adresy

URZĄD GMINY W TUROŚNI KOŚCIELNEJ

ul. Białostocka 5
18-106 Turośń Kościelna
tel. 85 715 80 00
www.turoskoscielna.pl

GMINNY OŚRODEK KULTURY

ul. Białostocka 5
18-106 Turośń Kościelna
tel. 85 715 80 16



WASILKÓW

Mirosław Bielawski Burmistrz Wasilkowa



— 450 lat —

Wasilków to jedna z najstarszych miejscowości na Podlasiu i miasto o bogatej historii sięgającej dziejów Jagiellonów. W roku 2016 Wasilkowianie obchodzili 450-ty Jubileusz nadania praw miejskich przez Króla Zygmunta Augusta. Gmina Wasilków to też wyjątkowo urokliwe i dogodne do życia miejsce, co znajduje odzwierciedlenie w szybko wzrastającej z roku na rok liczbie mieszkańców. Na terenie całej gminy mieszka ponad 15 tys. osób. Teren gminy leży w regionie Wysoczyzny Białostockiej, w centralno-wschodniej części województwa podlaskiego, na północ od Białegostoku i graniczy z:



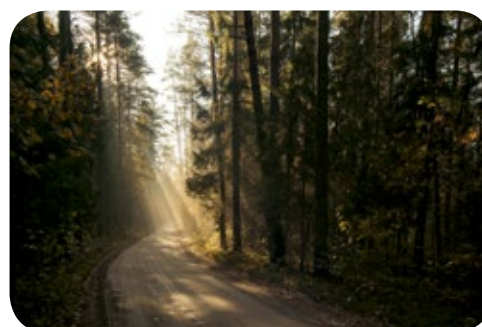
- 1) miastem Białystok – od południa,
- 2) gminą Dobrzyniewo Duże – od zachodu,
- 3) gminą Czarna Białostocka – od północy,
- 4) gminą Supraśl – od wschodu.

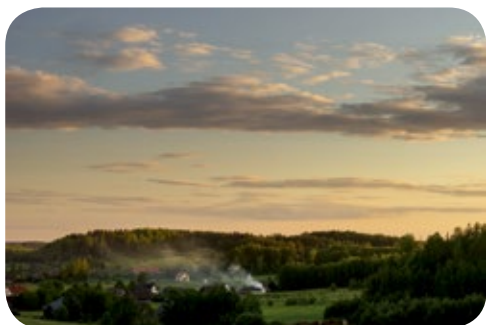
Walory przyrodnicze

Gmina Wasilków to przede wszystkim rozległe tereny leśne i miejsca o dużych walorach przyrodniczych. Płynąca ze wschodu na zachód malownicza rzeka Supraśl, z północnym dopływem rzeką Czarną, tworzą idealne miejsce do rozwoju rekreacji i turystyki. Miasto od zachodu, północy i wschodu otoczone jest Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, takich jak dzięki czemu mieszkańcy oraz turyści mają możliwość korzystania z licznych turystycznych szlaków pieszych, rowerowych i jeździeckich. Tereny gminy zachęcają do zajmowania się formami turystyki specjalistycznej, takich jak: wędkarstwo (najlepszym łowiskiem jest rzeka Supraśl i jej zalew); myślistwo (poluje się na dziki, łanie, łosie sarny i zające); kajakarstwo – szlak kajakowy na Supraśli (wypożyczalnia kajaków nad zalewem, wypożyczalnia canoe) oraz jeździectwo.

PARKI I REZERWATY W GMINIE WASILKÓW:

1. **Puszcza Knyszyńska.** Położona na Wysoczyźnie Białostockiej Puszcza Knyszyńska to ogromny teren leśny o powierzchni ok. 1050 km² (drugi pod względem wielkości obszar puszczański zaraz po Puszczy Białowieskiej). Przez jej tereny przepływa





rzeka Supraśl wraz z dopływem Sokołą. Bogactwo świata zwierzęcego i roślinnego stanowi o niepowtarzalnym charakterze Puszczy, na której terenie stwierdzono występowanie 23 zespołów leśnych i zaroślowych. Stanowi ona również ostoję zwierzyzny. Występują w niej rzadkie gatunki, takie jak: ryś, wilk i żubr. Od 1974 r. w Puszczy Knyszyńskiej znajduje się ostoja żubra. Na obszarze Puszczy występuje również co najmniej 38 gatunków lęgowych ptaków, a dziewięć z nich w ilości pozwalającej uznać ten teren za ostoję o znaczeniu międzynarodowym Natura 2000;

2. **Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej.** W 1988 r. na terenie Puszczy Knyszyńskiej powstał Park Krajobrazowy im. prof. Witolda Sławińskiego. Obejmuje on obszar lasów i dolin rzecznych. Należy do największych parków w Polsce – wraz z otuliną liczy ponad 126 tys. ha. Jest to Park typowo leśny. Lasy i zadrzewienia zajmują 85% jego powierzchni. Pozostałe 15% to łąki, pola i wody. Celem Parku jest ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych, walorów kulturowych i historycznych Puszczy Knyszyńskiej, a także stworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej oraz rozwijanie turystyki kwalifikowanej i wypoczynku;
3. **Rezerwat „Czarna Rzeczka”;**
4. **Rezerwat krajobrazowy „Góry Lence”;**
5. **Rezerwat przyrody „Jałówka”;**
6. **Rezerwat przyrody „Krzemianka”;**
7. **Rezerwat „Antoniuk”;**
8. **Rezerwat krajobrazowy „Polana Kopisk”.**

Szlaki turystyczne

1. **Szlak pieszy im. Witolda Sławińskiego** – szlak szczególnie atrakcyjny dla miłośników etnografii. Przebiega przez malownicze miejscowości gmin Czarna Białostocka i Wasilków. Otrzymał nazwę prof. Witolda Sławińskiego biologa i krajoznawcy, człowieka który odkrył i pokochał piękno Podlasia. Szlak oznaczony kolorem zielonym biegnie zachodnią częścią Puszczy Knyszyńskiej. Rozpoczyna się w Czarnej Białostockiej przy przystanku PKS, naprzeciw dworca PKP. Na pewnym odcinku trasa pokrywa się ze szlakiem niebieskim „Królowej Bony”. Szlaki rozstają się za kościołem rzymsko-katolickim wartym obejrzenia z uwagi na oryginalny wystrój wnętrza z drewna i poroży. Następnie każdy szlak inną drogą dociera do zbiornika wodnego Czapielówka, gdzie spotykają się ponownie i biegną do Czarnej Wsi Kościelnej – ośrodka sztuki ludowej;
2. **Szlak Świętej Wody** – długość ok. 27 km, znaki niebieskie. Na szlaku znajduje się najpiękniejszy na Podlasiu cmentarz w Wasilkowie z charakterystycznymi rzeźbami (niektóre z nich są podświetlane nocą), fontannami. Opodal znajduje się miejsce

kultu zwane Świętą Wodą z charakterystyczną Górą Krzyży. Szlak kończy bieg w zabytkowym Supraślu. Przebieg szlaku: Białystok – Nowodworce – Wasilków – Święta Woda – Dąbrówki – Studzianki – Supraśl;

3. **Szlak Supraski** – długość 17 km, znaki żółte. Szlak bardzo atrakcyjny niemal o każdej porze roku, wiedzie przez piękne tereny leśne. Zimą panują tu idealne warunki do uprawiania narciarstwa biegowego. Przebieg szlaku: Supraśl – Podsupraśl – Rezerwat Jałówka – Ożynnik – Złota Wieś – Czarny Blok;
4. **Szlak pieszy im. Łukasza Górnickiego** – powstał jako szlak łącznikowy pomiędzy szlakami doliny rzeki Narew a szlakami biebrzańskimi. Posiada w głównej mierze walory przyrodniczo-krajobrazowe. Prowadzi w większej części przez obszary atrakcyjne krajobrazowo. Turystom zainteresowanym bardziej zabytkami kultury materialnej daje możliwość zwiedzenia jednego z najpiękniejszych miast na Podlasiu – Tykocina. Przebieg szlaku: Laskowiec – Zajki – Słomianka – Łazy Duże – Łazy Małe – Łaziuki – Piaski – Tatory – Tykocin;
5. **Szlak kajakowy Supraśli** – na rzece Supraśl funkcjonuje szlak kajakowy od Gródko do Wasilkowa o łącznej długości ok. 62 km. Także na Sokołdzie wyznaczony jest szlak kajakowy o długości 28,5 km. Zaczyna się w pobliżu leśniczówki Straż i prowadzi aż do ujścia do Supraśli. Na szlak Supraśli można też wypłynąć z rzeki Płoski;
6. **Szlak Maryjny** – Białystok – 15 km – Supraśl – 12 km – Sokołda – 52 km – Różanostok – 61 km – Święta Woda – 45 km – Krypno – 47 km – Juchnowiec – 10 km – Białystok.

Ścieżki dydaktyczne, przyrodnicze i kulturowe

1. **Ścieżka przyrodnicza „Krzemianka”** – Rezerwat Krzemianka to zespół obfitych źródeł zasilających strumień o tej samej nazwie – Krzemianka. Rezerwat tworzy rozległa zabagniona dolina z licznymi źródłiskami otwartymi, mulistymi i torfowiskowymi. Duża różnorodność zbiorowisk roślinnych wyróżnia go od innych podobnych obiektów;
2. **Ścieżka kulturowa „Wasilków”**.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Dni Wasilkowa (czerwiec)** – impreza o charakterze rozrywkowo-rekreacyjnym – Stadion Miejski w Wasilkowie;
2. **Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej im. Księdza Wacława Rabczyńskiego** – Kościół NMP Matki Miłosierdzia w Wasilkowie;
3. **Maratony Kresowe (maj)** – impreza o charakterze rekreacyjno-sportowym – Stadion Miejski w Wasilkowie;
4. **Dożynki gminne (wrzesień)** – impreza o charakterze folklorystycznym – Studzianki;
5. **Rodzinna olimpiada (wrzesień)** – impreza o charakterze sportowo-rekreacyjnym na Orliku w Wasilkowie;
6. **Drużynowe Mistrzostwa Powiatu Białostockiego w szachach** – Gimnazjum w Wasilkowie.

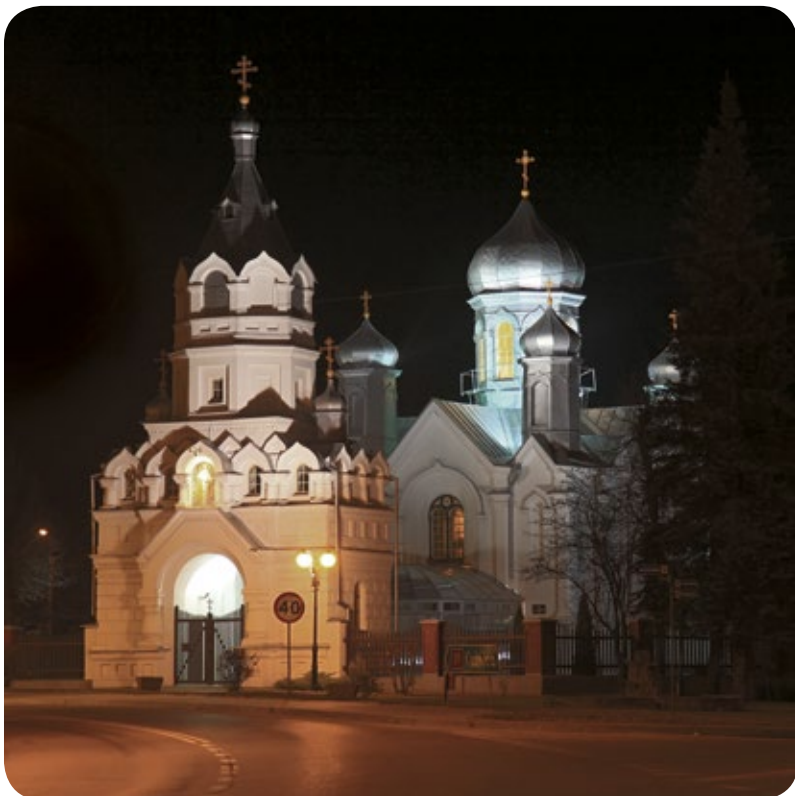
Zabytki

1. **Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej „Święta Woda”** – Święta Woda jest szczególnym miejscem dla mieszkańców Wasilkowa, jak również ma ona duże znaczenie na religijnej mapie polskich sanktuariów maryjnych. Swoją nazwę zawdzięcza słynącemu z cudów źródłu. W 1996 r. po nawiedzeniu w Świętej Wodzie Figury Matki Bożej Fatimskiej nastąpił dynamiczny rozkwit tego miejsca. W 1997 r. przy Sanktuarium powstała Góra Krzyży i Pomnik III Tysiąclecia. W tym samym roku utworzona została Parafia pw. Matki Bożej Bolesnej. W 1998 r. Ojciec Święty Jan Paweł II wypowiedział słowa: „Święta Woda brzegi rwie”. Pobłogosławił On też czczony obecnie przez wiernych wizerunek Matki Bożej Bolesnej. Z myślą o pielgrzymach, którzy przyjeżdżają do Sanktuarium z odległych stron Polski i z zagranicy na terenie Świętej Wody zostało zbudowane Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne;





2. **Kościół Pw. Przemienienia Pańskiego** – jednonawowy kościół z dzwonnica-wieżą nad prezbiterium. Jego architektura nawiązuje do stylu romańskiego i gotyckiego. W dolnej kondygnacji wieży umieszczona jest kruchta. Powstanie parafii wiąże się z nadaniem osadzie 08.12.1566 r. praw miejskich przez króla Zygmunta Augusta. Kilka dni później król wydał dekret zezwalający na powstanie niezależnej parafii wasilkowskiej. Stojący dziś murowany budynek świątyni powstał w roku 1883. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości do parafii powróciła zabytkowa kapliczka Serca Pana Jezusa. Wzniesiono pamiątkowy krzyż w miejscu rozebranego w 1867 r. kościoła Św. Trójcy. Obraz z głównego ołtarza tamtej świątyni znajduje się dzisiaj na zwieńczeniu ołtarza głównego kościoła pw. Przemienienia Pańskiego. Obrazy nad bocznymi ołtarzami pochodzą z kaplicy wybudowanej w latach 1927-1928 na placu po rozebranych kościele;
3. **Kościół NMP Matki Miłosierdzia** – historia parafii NMP Matki Miłosierdzia w Wasilkowie rozpoczęła się od dekretu z dn. 24.06.1983 r., dotyczącego podziału parafii Przemienienia Pańskiego. Ksiądz biskup Edward Kisiel erygował dwie samodzielne parafie: parafię Przemienienia Pańskiego przy starym kościele parafialnym i parafię NMP Matki Miłosierdzia przy nowo zbudowanym kościele. Kościół został wybudowany w latach 1958-1966 głównie dzięki staraniom ks. proboszcza Wacława Rabczyńskiego i parafian. W 1966 r. ks. bp. Adam Sawicki dokonał jego konsekracji. W 1995 r. tytuł kościoła został zmieniony na „NMP Matki Miłosierdzia”. Za patronów parafii przyjęto NMP Matkę Miłosierdzia oraz św. Jana Chrzyciela. W kościele są przechowywane relikwie: błogostawionego księdza Michała Sopoćki (od 15 lutego 2011 r.), Sióstr 11 męczennic z Nowogródka oraz św. Kazimierza. Co roku odbywa się w kościele p.w. NMP Matki Miłosierdzia w Wasilkowie Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej im. Księdza Wacława Rabczyńskiego. Uczestnicy i wykonawcy podkreślają wyjątkową akustykę świątyni oraz dobre przygotowanie organów kościelnych. Impreza wpisała się na stałe w kalendarz wydarzeń kulturalnych Podlasia;
4. **Cerkiew pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła** – stojąca w centrum Wasilkowa pięciokopułowa, w stylu bizantyjsko-ruskim cerkiew wraz z bramą pełniącą rolę dzwonnicy została wpisana do rejestru zabytków w 1993 r. Pierwsze wzmianki o jeszcze drewnianej cerkwi w Wasilkowie pochodzą z 1567 r. Świątynia ta wielokrotnie odnawiana i remontowana przetrwała do połowy XIX w. Obok niej, w 1853 r. wybudowano nową, murowaną cerkiew również pw. św. app. Piotra i Pawła. Wewnątrz cerkwi znajduje się zabytkowy ikonostas z 1836 r. Trzydzieści lat później w cerkwi umieszczono kopię cudownej ikony Matki Bożej ze Świętej Wody, zwaną też



Matką Boską Wasilkowską. W 1868 r. cerkiew spłonęła w pożarze i została ponownie odbudowana w 1873 r. Do świątyni w 1901 r. sprowadzono z Moskwy wyjątkową ikonę św. Mikołaja;

5. **Cmentarz Rzymskokatolicki** – powstał w końcu XIX w. w północnej części Wasilkowa. W 2002 r. cmentarz został wpisany do rejestru zabytków. Na jego terenie znajduje się 7 grup rzeźb nawiązujących do pasji i zmartwychwstania Jezusa, 2 fontanny i ok. 60 zabytkowych nagrobków. Są tam też rzeźby aniołów, bramy, balustrady i mury, na których zostały wryte wersety z Pisma Świętego. Przy wejściu na cmentarz znajduje się nagrobek ks. Wacława Rabczyńskiego, dalej grób legionistów polskich oraz groby ofiar II wojny światowej. Wystrój cmentarza stanowi bogata w detale mała architektura: wieżyczki, tarasy, miniatury antycznych świątyń. Pagórkowaty, porośnięty starodrzewem teren podnosi walory estetyczne tego miejsca. Pobyt na cmentarzu jest niezwykłą przygodą duchową, skłaniającą do refleksji nad życiem i śmiercią;
6. **Cmentarz Żydowski** – cmentarz żydowski w Wasilkowie położony jest na drodze do Wsi Dąbrówki. Powstał on pod koniec XIX wieku. Do dziś na jego terenie zachowało się kilkanaście macew jednak pod grubą warstwą ziemi jest ich najprawdopodobniej więcej. W miejscu bramy wejściowej ustawiono metalowe gwiazdy Dawida. W czerwcu 2007 r. wykonano na cmentarzu kamienną ścieżkę oraz lapidarium upamiętniające Żydów mieszkających w Wasilkowie przed II wojną światową. Do budowy pomnika użyto m.in. odnalezionych fragmentów macew;
7. **Wiatrak typu holenderskiego** – wiatrak typu holenderskiego w Studziankach to budynek na planie ośmiokąta o boku długości 3m. Wykonany jest on w większości z drewna, jednak posiada betonowe fundamenty i ściany piwnicy. Dach o konstrukcji krokwiowej jest pokryty gontem. Wiatrak został wybudowany w końcu XIX wieku. W 1984 roku został przeniesiony do Studzianek ze wsi Moniuszki k. Jaświł w województwie podlaskim. Obiekt jest własnością prywatną. W 2007 r. wiatrak zdobył I miejsce w konkursie na „Najlepiej zachowany Zabytek Wiejskiego Budownictwa Drewnianego” w województwie podlaskim.





Infrastruktura turystyczna

OBIEKTY KULTUROWE

1. **Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej** – celem skansenu jest ochrona zabytków architektury drewnianej na Podlasiu jak również odtworzenie tradycyjnego krajobrazu wiejskiego regionu. Powstanie nowego Muzeum ma przede wszystkim na celu zintensyfikowanie prac związanych z jego rozbudową. Osoby zwiedzające skansen mogą zobaczyć zabytkową drewnianą architekturę podlaskiej wsi. W skansenie znajdują się obiekty tak zwanej małej architektury: krzyże, kapliczki, studnie, budynki mieszkalne i gospodarcze, a także dwór pochodzący z miejscowości Bobra Wielka. Do 2004 r. zostało przeniesionych tu z różnych stron województwa podlaskiego ponad 40 budynków. Przy samej bramie wjazdowej stoi okazały wiatrak–koźlak z 1836 r., a obok kuźnia przywieziona z Gródka. W Muzeum Wsi są również gromadzone zbiory muzealiów w trzech działach: etnograficznym, historyczno-artystycznym oraz technicznym. Dokumentują one kulturę materialną Białostocczyzny z okresu od końca XIX do lat siedemdziesiątych XX w. W Muzeum organizowane są imprezy plenerowe zaadresowane głównie do dzieci i młodzieży szkolnej. Można w nim obejrzeć jak swoje rzemiosło prezentują: garncarze, kowale, bednarze, tkaczkę, hafciarki, pisankarki, rzeźbiarze, kowale, wytwórcy naczyń słomianych itp. ... Przedstawiane są również czynności wykonywane codziennie w dawnym gospodarstwie wiejskim, jak np.: przedzenie na wrzecionie i kołowrotku, mielenie ziarna, ubijanie masła itp.;
2. **Jurajski Park Dinozaurów w Jurowcach** – największą atrakcją Parku Dinozaurów jest ścieżka edukacyjna, na której znajduje się ok. 30 wernych kopii prehistorycznych gadów w ich rzeczywistych wymiarach. Dzieci bardzo entuzjastycznie

nie reagują na „prawie jak żywe” sylwetki olbrzymich dinozaurów. Połączenie zabawy z edukacją to najlepsza dla nich forma spędzania wolnego czasu. W Parku jest dostępnych wiele innych atrakcji, m.in: parki linowy, kolejka piracka, tor gokartowy, salon gier i zabaw oraz plac zabaw dla najmłodszych;

3. **Wioska Indiańska w Jurowcach** – dostępne w wiosce atrakcje to: zwiedzenie z przewodnikiem, warsztaty rękodzieła, strzelanie z łuku, jazda konna, ognisko i parzenie indiańskiej herbaty, malowanie twarzy, nauka tańców indiańskich, indiańskie walki i zabawy, udział w atrakcjach kowbojskiego i traperskiego świata;
4. **Muzeum Pojazdów Pożarniczych** – w 2000 r. przy jednostce Ochotniczej Straży Pożarnej w Nowodworcach utworzono punkt muzealny pojazdów pożarniczych. Są tam też trzy zabytkowe motopompy oraz wóz konny wyposażony w motopompę spaliniową. Miejsce to odwiedziło już wielu zwiedzających i pasjonatów pożarnictwa, w tym turyści z takich krajów jak Holandia, Francja czy Luksemburg.

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA

1. Centrum Pielgrzymkovo Turystyczne „Święta Woda”, ul. ks. Wacława Rabczyńskiego 2, 16-010 Wasilków, www.swietawoda.eu
2. Folwark Nadawki, ul. Nadawki 23, 16-010 Wasilków, www.folwarknadawki.pl
3. Kompleks Hotelowy „Nad Zalewem”, ul. Białostocka 94, 16-010 Wasilków, www.jard.pl

Adresy

URZĄD MIEJSKI W WASILKOWIE

ul. Białostocka 7
16-010 Wasilków
tel. 85 718 54 00
www.wasilkow.pl

MIEJSKI OŚRODEK ANIMACJI KULTURY W WASILKOWIE

ul. Nadrzeczna 1
16-010 Wasilków
tel. 534 885 400, 85 733 35 67
www.moakwasilkow.pl



ZABŁUDÓW

Adam Tomanek Burmistrz Zabłudowa



Gmina Zabłudów leży w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Białegostoku. Przez jej obszar przebiegają drogi: krajowa Nr 19 Białystok – Lublin i wojewódzka Nr 685 – Białystok – Hajnówka. Teren gminy leży w zlewni rzeki Narew. Część wschodnią odwadnia rzeka Płoska z dopływem Bakinówką oraz źródłowy odcinek rzeki Supraśl. Część środkową gminy odwadnia rzeka Narew z dopływami Rudnią, Czarną i Małyńką. Rzeki Mierńka, Gniła, Turośnianka i Niewodnica odwadniają zachodnią część gminy. Północną część gminy odwadnia źródłowy odcinek rzeki Białej oraz ciek spod Dojlid.

Walory przyrodnicze

Niezaprzeczalnym walorem gminy są korzystne warunki do rozwoju turystyki. Miejsca o wyróżniających się cechach turystycznych zlokalizowane są w dwóch rejonach: północnym obejmującym leśne tereny Puszczy Knyszyńskiej i stanowiącym w większości otulinę Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej oraz południowym leżącym w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Narew i stanowiącym część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi. Atrakcyjność tych okolic sprzyja rozwojowi budownictwa letniskowego. Ten rodzaj budownictwa występuje punktowo na terenie całej gminy, z nieco większym nasileniem w strefie podmiejskiej Białegostoku. Plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego opracowano na tereny letniskowe we wsi Cietuszki. Rolnicze tereny gminy wraz z przepięknymi lasami Puszczy Knyszyńskiej sprzyjają rozwojowi turystyki rekreacyjnej. Wędrówki ułatwiają wyznaczone szlaki i trasy rowerowe. Przez teren gminy przebiega kilka szlaków turystycznych:

1. **Doliną Narwi:** Cietuszki – Kaniuki – Ryboły; Szlak ten stanowi część Europejskiego Szlaku Bocianiego;
2. **Szlak Pieszy „Skrajem Puszczy Knyszyńskiej”:** Białystok – Bobrowniki o długości 60 km, z czego 17 km na terenie gminy (Kuriany – Płoskie - Kamionka – Słomianka – Żednia);
3. **Szlak Autokarowy „Szlak Świątyń Prawosławnych”:** Białystok – Zwierki - Zabłudów – Bielsk Podlaski – Hajnówka. Na terenie Gminy Zabłudów przebiega on przez wsie Zwierki - Ryboły, Pawły oraz miasto Zabłudów;
4. **Szlak rowerowy Podmiejskich Rezydencji.**

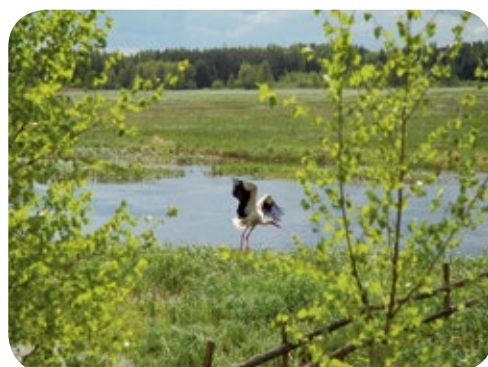
Okolice Doliny Narwi i Puszczy Knyszyńskiej zachwycają dzikością przyrody, bajecznymi pejzażami, ciszą i nieprzebranym bogactwem roślin, ptaków i zwierząt, które są niepowtarzalnym skarbem tych terenów.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie Gminy Zabłudów to:

1. Kolonia Rafałówka 109 – dąb szypułkowy;
2. Kolonia Rafałówka 109 – lipa drobnolistna;
3. Majówka – grupa drzew (4 modrzewie europejskie).

Do obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych objętych ochroną prawną należą:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu – „Dolina Narwi”,
2. Otulina Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego.





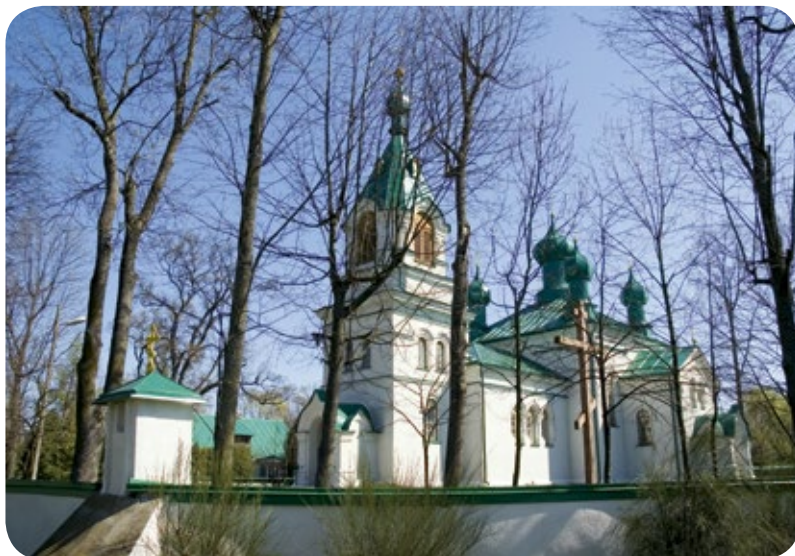
Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

1. **Urodziny Zabłudowa (sierpień)** – coroczna impreza upamiętniająca kolejne rocznice nadania praw miejskich miastu Zabłudów. Impreza odbywa się w drugi lub trzeci weekend sierpnia;
2. **Białoruskie Dożynki (wrzesień)**, coroczna impreza organizowana w Rybołach.



Zabytki

1. **Kościół parafialny pw. świętych Piotra i Pawła** położony przy rynku klasycystyczny kościół wybudowany w latach 1805-1840. Ogrodzenie kościoła z pocz. XX w.;
2. **Cerkiew Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny** – klasycystyczna cerkiew została zbudowana w latach 1847-1855 na rzucie krzyża greckiego, z wieżą frontową przykrytą kopułą. Usytuowana jest po przeciwnej do kościoła stronie rynku;
3. **Kaplica pw. św. Rocha** – klasycystyczna kaplica wymurowana w 1850 r. Ogrodzenie cmentarza i brama z tego samego okresu;
4. **Kaplica pw. św. Marii Magdaleny** – usytuowana na cmentarzu katolicko-prawosławnym, pierwotnie greckokatolicka, obecnie rzymskokatolicka. Barokowa, wymurowana w 2. poł. XVIII w. Cmentarz ogrodzony, z bramą z 1848 r.;
5. **Białostoczek** – park dworski z aleją dojazdową, 2 poł. XIX w.;
6. **Bogdaniec** – zespół dworski, 2 poł. XIX w.;
7. **Folwarki Tylwickie** – cerkiew prawosławna cm. p.w. Podwyższenia Krzyża Św., drewniana z 1819 r., cmentarz;
8. **Krasne** – park dworski, lata 1935-1937;
9. **Pawły** – cerkiew prawosławna cmentarna p.w. św. Jana Teologa, drewniana z 1883 r.,



10. Ryboły:

- rozplanowanie wsi wraz z historyczną zabudową, XVI w.,
- cerkiew prawosławna par. p.w. śś. Kosmy i Damiana, lata 1874-1879,
- ogrodzenie z bramą,
- cmentarz prawosławny,
- cerkiew cmentarna p.w. św. Jerzego, drewniana z XVIII-XIX w.;

11. Zabłudów:

- część miasta, XVI-XVIII w.,
- kościół par. p.w. Piotra i Pawła, lata 1805-1840,
- cerkiew prawosławna parafia p.w. Mikołaja, lata 1847-1855,
- kaplica cmentarna p.w. św. Marii Magdaleny (na d. cmentarzu unickim), 1848 r.
- cmentarz rzymsko-katolicki p.w. św. Rocha (nieczynny), początek XIX w.,
- ogrodzenie z bramą,
- kaplica p.w. św. Rocha, 1850 r.
- park dworski, XIX w.;

Ochronie konserwatorskiej podlega część miasta Zabłudów w granicach: wzdłuż ul. 3-go Maja na tyłach parcel położonych w jej północnej pierzei do rzeczki Rudni, dalej biegiem rzeczki do linii drogi polnej, która dochodzi do szosy do Michałowa, obiega teren ruin dawnego zboru oraz parku podworskiego, skąd wzdłuż ul. Podrzecznej i ul. Sikorskiego do ul. Św. Rocha, dalej ul. Św. Rocha do cmentarza. Ochronie konserwatorskiej podlega również część wsi Ryboły Ochronie oraz teren cmentarza parafii prawosławnej;

12. **Ryboły** – amatorskie Muzeum Kultury Materialnej „Ojcowizna”, założone przez śp. Ks. Grzegorza Sosnę;

13. **Zabłudów** – jedna z pierwszych drukarni na Grodzieńszczyźnie z 1568r., gdzie decyzją Grzegorza Chodkiewicza zostali sprowadzeni z Moskwy dwaj drukarze: Iwan Fiodorow i Piotr Mściślawiec. W latach 1569–1570 w Zabłudowie drukowano Psalterz i Ewangelię Pouczającą. Drukarnia zaprzestała swej działalności w 1572 r.

Infrastruktura turystyczna

BAZA NOCLEGOWO-GASTRONOMICZNA:

1. **Rezydencja Protasy**, Kolonia Protasy 47, 16-060 Zabłudów, tel. 602 611 911, www.rezydencjaprotasy.pl
2. **Lawendowy Zakątek**, Zagruszany 80, 16-060 Zabłudów, tel. 504 225 451, 516 109 600, www.lawendowy-zakatek.com





3. **Ośrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy Bobrowa Dolina**, wieś Bobrowa 25, 16-060 Zabłudów, tel. 85 717 74 12, www.bobrowadolina.pl
4. **Kwaterna Agroturystyczna**, Laszki 2 A, 16-060 Zabłudów, tel. 85 717 81 01, 500 277 547, e-mail: sam.geno@wp.pl
5. **Gospodarstwo Agroturystyczne „Ranczo Pasyнки”**, Pasyнки 17, 16-060 Zabłudów, tel. 602 634 044, www.asp.stnet.pl/ranczo
6. **Zagroda ZAKRYNICA**, Protasy 45a, 16-060 Protasy, tel. 509 940 077, 793 015 088, www.zakrynica.pl
7. **Dom Gościnny „Zagruszany”**, Zagruszany 65, 16-060 Zabłudów, tel. 500 187 280, www.zagruszany.pl
8. **Gospodarstwo turystyczne „W Kręgu Koni”**, Żuki 17, 16-060 Zabłudów, tel. 693 534 601
9. **Zaścianek podlaski**, Skrybicze 31A, 15-606 Białystok, Tel. 509 405 155, 502 432 410.
10. **KAJAR sala konferencyjno bankietowa**, Kuriany 6, 15-588 Białystok, Tel. 602 111 850

PRODUKTY REGIONALNE:

Dzięki pasji twórców ludowych rozwijany jest miejscowy folklor i tradycje z zakresu rzeźby w drewnie, wyrobów ze słomy, metaloplastyki, kowalstwa, haftu. Kulturę i rzemiosło miejscowej ludności eksponują izby etnograficzne w Rybołach i Krynickich.

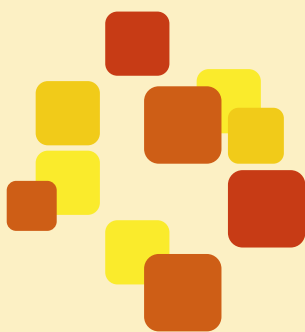
Adresy

URZĄD MIEJSKI W ZABŁUDOWIE

ul. Rynek 8
16-060 Zabłudów
tel. 85 718 81 00
www.um.zabludow.wrotapodlasia.pl

MIEJSKI OŚRODEK ANIMACJI KULTURY W ZABŁUDOWIE

Rynek 8
16-060 Zabłudów
tel. 85 718 84 43
www.moak-zabludow.pl



STOWARZYSZENIE BIAŁOSTOCKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO

ul. Mickiewicza 74 lok. 6
15-232 Białystok
www.bof.org.pl

**Urząd Miejski
w Białymstoku**
ul. Słonimska 1
15-950 Białystok
www.bialystok.pl

**Urząd Miejski
w Choroszczy**
ul. Dominikańska 2
16-070 Choroszcz
www.choroszcz.pl

**Urząd Miejski
w Czarnej Białostockiej**
ul. Torowa 14A
16-020 Czarna Białostocka
www.czarnabialostocka.pl

**Urząd Gminy
Dobrzyniewo Duże**
u. Białostocka 25
16-002 Dobrzyniewo Duże
www.dobrzyniewo.pl

**Urząd Gminy
Juchnowiec Kościelny**
ul. Lipowa 10
16-061 Juchnowiec Kościelny
www.juchnowiec.gmina.pl

**Urząd Miejski
w Łapach**
ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24
18-100 Łapy
www.lapy.pl

Urząd Miejski w Supraślu
ul. Piłsudskiego 58
16-030 Supraśl
www.suprasl.pl

Urząd Gminy Turośń Kościelna
ul. Białostocka 5
18-106 Turośń Kościelna
www.turosnkoscielna.pl

Urząd Miejski w Wasilkowie
ul. Białostocka 7
16-010 Wasilków
www.wasilkow.pl

Urząd Miejski w Zabłudowie
ul. Rynek 8
16-060 Zabłudów
www.zabludow.pl